KURT VONNEGUT

APRIL

A P R I L

Yayın No: 148

1. Baskı: Eylül, 2015
3. Baskı: Aralık, 2016

ISBN: 978-605-5162-56-6

Yayın Yönetmeni
K. Egemen İPEK

Türkçesi
Algan SEZGİNTÜREDİ

Editör
Cem TUNÇER

Kapak Tasarım
Eralp GÜVEN

Baskı
Ayrıntı Basımevi
Sertifika No: 13987

Yayın
A.P.R.I.L Yayıncılık
Tarık Zafer Tunaya Sokak
21/3 Gümüşsuyu-Beyoğlu-İSTANBUL
Tel: (00 90) 212 252 94 38
Faks: (00 90) 212 252 94 39
www.aprilyayincilik.com
bilgi@aprilyayincilik.com

This translation published by arrangement with Delacorte Press, an imprint of The Random House Publishing Group, a division of Random House, INC.

Her türlü yayım hakkı A.P.R.I.L Yayıncılık'a aittir. Bu kitabın baskısından 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası Hükümleri gereğince alıntı yapılamaz, fotokopi yöntemiyle çoğaltılamaz, resim, şekil, şema, grafik vb. yayınevinin izni olmadan kopya edilemez.

KUBI VONNEGUT
MEZBAHA
5

MEZBAHA BEŞ
VEYA
ÇOCUKLARIN HAÇLI SEFERİ
ÖLÜME ÖDENEN BİR DANS BORCU

KURT VONNEGUT,

SAVAŞ DIŞI KALMIŞ BİR PİYADE
KEŞİF ERİ VE BİR SAVAŞ ESİRİ
SIFATLARIYLA ÇOK UZUN ZAMAN
ÖNCE, ELBE NEHRİ'NDEKİ
FLORANSA DA DENEN DRESDEN'İN
YANGIN BOMBALARIYLA
BOMBALANMASINA ŞAHİT
OLMUŞ VE BELKİ GÜNÜN
BİRİNDE ANLATABİLMEK
İÇİN BOMBARDIMANDAN SAĞ
KURTULMUŞTUR.
BU ROMAN,
UÇAN DAİRELERİN GELDİĞİ
TRALFAMADOR GEZEGENİNİN
TELEGRAFİK-ŞİZOFRENİK ÖYKÜLERİ
TARZINDADIR
BİRAZ.
SELAM.

Mary O'Hare ve
Gerhard Müller için

İnekler mölüyor,
Bebek İsa uyanıyor.
Ama minik Efendi
Hiç ağlamıyor.

1

Hepsi yaşandı bunların. Aşağı yukarı. En azından savaş kısımları gerçek. Tanıdığım biri, başkasına ait bir demliği aldığı için *sahiden* vuruldu Dresden'de. Bir diğeri, şahsi düşmanlarını savaştan sonra kiralık katillere öldürteceği tehdidini *sahiden* savurdu. Vesaire. İsimlerin hepsini değiştirdim.

Dresden'e 1967'de Guggenheim bursuyla (Allah razı olsun) *sahiden* tekrar gittim. Ohio'nun Dayton iline benziyordu; Dayton'dan daha fazla açık alanı vardı. Toprak altında tonla insan kemiği gübresi[1] olsa gerek.

Dresden'e eski bir silah arkadaşımla, Bernard V. O'Hare'le birlikte gittim ve bizi, savaş esiriyken geceleri kapatıldığımız mezbahaya götüren taksi şoförüyle dostluk kurduk. Şoförün adı, Gerhard Müller'di. Bize bir süre Amerikalıların elinde esir kaldığını söyledi. Komünist yönetimde yaşamak nasıl yollu sorduğumuzda, herkes çok çalışmak zorunda kaldığından ve yeterince barınak, kıyafet ve gıda bulunmadığından başlangıçta feci gittiğini söyledi. Ama artık işler çok daha iyiydi. Hoş, küçük bir dairesi vardı ve kızı mükemmel bir eğitim görüyordu. Annesi, Dresden bombardımanında kavrulmuştu. Falan filan.

Noel'de O'Hare'e bir kartpostal yolladı; şöyle yazmıştı:

---

1 Kemik gübresi yahut yemi: Mezbahaların yan ürünlerinden, genellikle fosfor kaynağı olarak kullanılan gübre türü. Hayvan yemi olarak da kullanılır. (ç.n.)

"Sana, ailene ve ayrıca arkadaşına mutlu bir Noel ve Yeni Yıl diler, nasipse kazara taksimde, barış ve özgürlük dolu bir dünyada yeniden karşılaşacağımızı umarım."

Çok hoşuma gidiyor bu: "Nasipse kazara."

Bu uyduruk ufak kitabın bana ne kadar para, endişe ve zamana patladığını söylemek hiç hoşuma gitmiyor. Yirmi üç sene önce İkinci Dünya Savaşı'ndan döndüğümde, gördüklerimi anlatmam yeteceğinden, Dresden'in mahvına dair kolayca yazabileceğimi zannetmiştim. Ayrıca, konunun büyüklüğünden, yazacağımın başyapıt mertebesine çıkacağını veya en azından epey para kazandıracağını da sanmıştım.

Ama o sıralar kafamdan Dresden'e dair fazla, en azından kitaba yetecek kadar laf çıkmamıştı. Şimdi, hatıraları ve Pall Mall sigaralarıyla baş başa, oğulları büyümüş bir morukken de bolca laf gelmiyor.

Belleğimin Dresden kısmının feci işe yaramazlığını ve buna rağmen Dresden üzerine yazmanın çekiciliğini düşünüyorum ve aklıma şu meşhur taşlama geliyor:

İstanbullu bir delikanlı vardı
Aletine şöyle sövüp sayardı:
"Aldın elimden tüm paramı,
Viran ettin sağlığımı,
Şimdi de işeyemiyorsun
Bunak geri zekâlı!"

Bir de şöyle giden şarkı geliyor aklıma:

Benim adım, Yan Yansın,
Memleketim Wisconsin,

Çalışırım kerestecide.
Sokakta karşılaştıklarım
Sorunca nedir adım,
Hemen cevaplarım:
Benim adım Yan Yansın,
Memleketim Wisconsin...

Vesaire. Ebediyen.

Yıllar yılı karşılaştığım kimseler, ne üzerinde çalıştığımı sorduklarında genellikle esasen Dresden hakkında bir kitap, dedim.

Bir defasında bunu sinemacı Harrison Starr'a söylemiştim; kaşlarını kaldırdı ve sordu: "Savaş karşıtı bir kitap mı?"

"Evet," dedim. "Galiba."

"Savaş karşıtı kitap yazdığını söyleyenlere ne diyorum, biliyor musun?"

"Hayır. Ne *diyorsun*, Harrison Starr?"

"Onun yerine niye buzdağı karşıtı bir kitap yazmıyorsunuz, diyorum."

Savaşların daima olacağını, buzdağları kadar kolay engellenebileceklerini kastediyordu elbette. Aynı fikirdeyim.

Hem savaşlar, buzdağları misali önümüze çıkıp durmasaydı da bildik ölüm olacaktı.

Biraz daha gençken, meşhur Dresden kitabım üzerine çalıştığım sıralarda, eski silah arkadaşım Bernard V. O'Hare'e, ziyaretine gelip gelemeyeceğimi sormuştum. Pennsylvania bölge başsavcısıydı. Bense Cape Cod'da oturan bir yazardım. Savaşta ikimiz de birliğimizin keşif kolunda piyade eriydik. Savaştan sonra para kazanabileceğimizi ummamıştık ama halimiz ve vaktimiz yerindeydi şimdi.

Bell Telefon Şirketi'ne buldurmuştum silah arkadaşımı. O konuda harikalar sahiden. Kimi akşamlar çektiğim, alkol ve telefonla ilgili bir rahatsızlığım var benim. Kafayı bulurum ve hardal gazıyla gül kokusu karışımı nefesim yüzünden karım benden kaçar. Sonrasında telefonu alır, santraldekilere beni, yıllardır konuşmadığım şu veya bu arkadaşımla konuşturmalarını ciddiyetle ve kibarca rica ederim.

O'Hare'e böyle ulaşmıştım. O'Hare kısa boyludur; ben uzunum. Savaşta Mutt ile Jeff'tik.[2] Savaşta birlikte esir düştük. Telefonda kim olduğumu söyledim. İnanmakta hiç zorlanmadı. Uyumuyordu. Okuyordu. Ev halkının kalanı uykudaydı.

"Dinle, bak," dedim, "Dresden üzerine bir kitap yazıyorum. Bazı şeyleri hatırlamada yardıma muhtacım. Gelip seni görsem ve oturup içsek, konuşsak ve hatırlasak diyordum."

Pek heveslenmedi. Fazla bir şey hatırlamadığını söyledi. Sen kalk, gel gerçi, dedi.

"Kitabın doruk noktasına garibim Edgar Derby'nin idamını koyayım diyorum," dedim. "İroni müthiş çünkü. Koca bir şehir yanıp yıkılıyor, binlerce insan ölüyor. Derken Amerikalı sıradan bir asker, harabelerden bir demlik aldığı için tutuklanıyor. Yargılanıyor ve kurşuna diziliyor."

"Hım..." dedi O'Hare.

"Sence de kitap orada doruğa ulaşmalı, değil mi?"

"Valla bilmiyorum," dedi. "Senin işin o, benim değil."

Doruk noktaları ve heyecanlı sahneler ve karakter çizme ve harika diyaloglar ve kuşku ve yüzleşmeler taciri sıfatıyla Dresden öyküsünün taslağını defalarca çıkarttım. Çıkarabildiğim taslakların

2 Biri uzun (Mutt) diğeri kısa (Jeff) iki karakteri konu alan, ilk "günlük gazete bant-karikatür" dizisi kabul edilen öyküler (1908-1983) (ç.n.)

en iyisi ya da en azından en hoşunu, bir duvar kâğıdı rulosunun arka yüzüne yazmıştım.

Kızımın kuru boyalarını kullanmış, her ana karaktere ayrı renk vermiştim. Duvar kâğıdının bir ucu öykünün başlangıcı, diğer ucuysa sonuydu; bir de orta kısmı vardı; ortadaydı. Mavi çizgi, kırmızı çizgiyle ve ardından sarı çizgiyle karşılaşıyor ve sarı çizgi, sarı çizginin temsil ettiği karakter öldüğünde, kesiliyordu. Vesaire. Dresden'in mahvını, dik kesen turuncu bir çizgi temsil ediyordu ve hayatta kalan tüm çizgiler onu aşıp diğer tarafa çıkıyordu.

Sonda, tüm çizgilerin sonlandığı yerdeyse Halle dışında, Elbe kıyısındaki bir pancar tarlası vardı. Bardaktan boşanırcasına yağıyordu yağmur. Avrupa'da savaş iki hafta önce sona ermişti. Rus askerlerinin koruması altında sıraya dizilmiştik. İngilizler, Amerikalılar, Hollandalılar, Belçikalılar, Fransızlar, Kanadalılar, Güney Afrikalılar, Yeni Zelandalılar, Avustralyalılar... Binlercemizin savaş esirliği bitmek üzereydi.

Tarlanın öteki tarafındaysa Amerikan askerlerinin korumasındaki binlerce Rus, Polonyalı ve Yugoslav, vesaire vardı. Yağmur altında, teker teker yapılmıştı esir takası. O'Hare'le ben, bir sürü başkasıyla birlikte bir Amerikan kamyonuna binmiştik. O'Hare hatıra eşyası almamıştı yanına. Hemen herkes almıştı. Ben, bir Luftwaffe[3] tören kılıcı almıştım; hâlâ duruyor. Bu kitapta Paul Lazzaro adını taktığım öfkeli, ufak tefek Amerikalı bir kiloya yakın elmas, yakut, zümrüt, vesaire almıştı. Dresden mahzenlerindeki ölülerden toplamıştı hepsini. Falan filan.

Ağız dolusu dişini kim bilir nerede yitirmiş şapşal bir İngiliz, hatıra aldığı nesneyi keten bir çuvala tıkmıştı. Çuval ayaklarımın arasındaydı. Arada çuvalın içine bakıyor, ardından sıskacık boynunu kıvırıp göz devirerek çuvalına yan gözle bakanları yakalamaya uğraşıyor ve çuvalı dürterek iyice ayaklarımın arasına sıkıştırıyordu.

3 Alman Hava Kuvvetleri (ç.n.)

Dürtüklemelerini kazara sanmıştım. Yanılmışım. Çuvaldakini birine gösterme arzusundaymış ve bana güvenebileceğine karar vermişmiş meğer. Göz göze geldiğimizde göz kırpıp çuvalı açmıştı. İçinde Eiffel Kulesi'nin alçı bir modeli vardı. Altın yaldız boyalıydı. Bir saati vardı kulenin.

"Müthiş bir şey," demişti.

Sonra Fransa'da, bebe tombulluğu[4] kıvamında yağlanana kadar çikolatalı süt ve diğer kuvvetli gıdalarla besleneceğimiz bir kampa götürüldük. Oradan memlekete yollandık; bebe tombulu cici bir kızla evlendim.

Bebelerimiz oldu.

Artık hepsi büyüdü ve ben, hatıraları ve Pall Mall sigaralarıyla baş başa bir moruğum. Adım, Yan Yansın. Memleketim Wisconsin. Çalışırım kerestecide.

Bazen gece geç vakitlerde, karım yattıktan sonra, eski sevgililerimi aramaya kalkışırım. "Santral, acaba Mrs. Bilmem Kim'in numarasını verebilir misiniz? Bilmem nerede oturuyordu galiba."

"Özür dilerim, beyefendi. Rehberde kaydı yok."

"Teşekkürler, Santral. Yine de teşekkürler."

Sonra köpeği dışarı çıkarır yahut içeri alırım; laflarız biraz. Sevdiğimi gösteririm; beni sevdiğini gösterir. Hardal gazıyla gül kokusu karışımına aldırmaz.

"Hiç fena değilsin, Sandy," derim köpeğe. "Farkında mısın, Sandy? İyisin."

Bazen radyoyu açar, New York veya Boston'dan bir sohbet programı dinlerim. Sıkı içmişsem banttan müziğe katlanamam.

Önünde sonunda yatağa dönerim ve karım saati sorar. İlla saati bilmelidir. Bazen bilemem, "*Üstümü* ara," derim.

---

4 Ergenlikte kaybedilen bebeklik tombulluğu (ç.n.)

Bazen eğitimimi düşünüyorum. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir süre Chicago Üniversitesi'nde okudum. Antropoloji bölümünde. O dönemlerde insanlar arasında kesinlikle hiçbir fark bulunmadığı öğretilirdi. Hâlâ öyle öğretiyorlardır belki.

Öğrettikleri bir diğer şeyse hiç kimsenin gülünç veya kötü ya da iğrenç olmadığıydı. Babam ölmeden kısa süre önce bana, "Var ya," demişti, "hiç kötü adamlı öykü yazmadın."

Savaştan sonra üniversitede öğrendiklerimden biri bu, demiştim babama.

Antropoloji öğrenimim sırasında, yirmi sekiz dolar haftalıkla meşhur Chicago Kent Haberleri Bürosu hesabına polis muhabirliği de yaptım. Bir defasında beni gece vardiyasından gündüze geçirmişlerdi; ara vermeden on altı saat çalışmıştım. Kentteki bütün gazeteler ve AP ile UP ve falan ve filan, hepsi desteklerdi bizi. Mahkemeler, karakollar, itfaiye ve Michigan Gölü sahil koruma, vesaire, hepsi çalışma alanımızdaydı. Bize destek veren kuruluşlarla bağlantımızı, Chicago sokaklarının altına döşeli pnömatik tüpler sağlardı.

Muhabirler haberleri, kulaklık takan yazarlara telefonla iletir, yazarlarsa haberleri parafinli kâğıda şablonla geçirirlerdi. Teksir edilen haberlerin konduğu içleri kadife, pirinç kartuşları pnömatik tüpler yutardı. En sıkı muhabir ve yazarlar, savaşa giden erkeklerin işlerini alan kadınlardı.

Yaptığım ilk haberi telefonda bu cevval kızlardan birine yazdırmak zorunda kalmıştım. Bir iş hanında, eski moda bir asansörde asansörcülüğe başlamış gençten bir gaziyle ilgiliydi haber. Asansörün giriş katındaki kapısı işlemeli demirdendi. Demirden sarmaşık çıkıyordu deliklerinden. Bir de iki muhabbet kuşu konmuş, demirden bir dalı vardı.

İşte bu gazi, bodrum kata inmeye karar vermiş, kapıyı kapamış ve aşağı düğmesine basmış ama nikâh yüzüğü süslemelere

sıkışmıştı. Havada asılı kalmıştı; asansörün tabanı uzaklaşırken, tavanı gelip ezmişti adamcağızı. Falan filan.

Bu haberi telefonda bildirince, şablonu kesecek kadın, "Karısı ne dedi peki?" diye sormuştu.

"Daha haberi yok," demiştim. "Olay daha yeni."

"Ara kadını; konuştur."

"Ne?"

"Emniyet'ten Başkomiser Finn'im de. Kötü haberlerim var, de. Haberi ver ve söyleyeceklerini dinle."

Dediğini yapmıştım. Bekleyeceğiniz türden şeyler söylemişti kadın. Bebekleri vardı. Vesaire.

Büroya döndüğümde kadın yazar, sırf merakından, ezilen adamın ezildiğinde nasıl göründüğünü sormuştu.

Anlatmıştım.

"Rahatsız etti mi seni?" diye sormuştu. Elinde Üç Silahşorlar gofreti vardı.

"Yok be, Nancy," demiştim. "Savaşta bin beterini gördüm ben."

Daha o zamanlarda bile Dresden üzerine kitap yazıyordum hesapta. O dönemlerde Amerika'da meşhur bir hava saldırısı değildi henüz. Mesela Hiroşima'dan çok daha beter olduğunu bilen fazla Amerikalı yoktu. Ben de farkında değildim. Basına pek yansımamıştı.

Bir kokteyl partisinde, Chicago Üniversitesi profesörlerinden birine, tanıklık ettiğim bombardımandan, yazacağım kitaptan bahsediyordum. Adam, Toplumsal Düşünce Komitesi diye bir şeyin üyesiydi. Toplama kamplarından, Almanların ölü Yahudilerin yağlarından sabun ve mum yapışlarından bahsetmeye başlamıştı.

"Biliyorum, biliyorum, *biliyorum*," diyebilmiştim sadece.

İkinci Dünya Savaşı'nın herkesi katılaştırdığı kesin. Bense New York'un Schenectady kentindeki General Electric şirketinde halkla ilişkilercilik ve ilk evimi aldığım Alplaus köyünde gönüllü itfaiyecilik yaptım. Oradaki patronum karşılaşabileceğim en katı adamdı herhalde. Baltimore'da, yarbay rütbesiyle halkla ilişkiler görevinde bulunmuştu. Ben Schenectady'deyken Hollanda Reform Kilisesi'ne katıldı ki harbi katı bir kiliseydi.

Bazen neden subay olmadığımı, kötü bir şey yapmışmışım gibi küçümser vurguyla sorardı.

Karımla bebe tombulluğumuzu yitirmiştik. Çırpı yıllarımızdı. Pek çok çırpı gaziyle ve çırpı karılarıyla dostluk kurduk. Schenectady'deki gazilerin bence en hoşları, en kibar ve en eğlencelileri, savaştan en nefret eden, gerçekten savaşmış olanlardı.

O dönemde Hava Kuvvetleri'ne yazıp Dresden bombardımanının ayrıntılarını, emri kimin verdiğini, taarruzun kaç uçakla gerçekleştirildiğini, hangi istenen sonuçlara ulaşıldığını ve falan ve filanı sormuştum. Yanıt, benim gibi halkla ilişkilerde çalışan birinden gelmişti. Özür dileyerek söz konusu bilgilerin halen çok gizli sayıldıklarını söylemişti.

Mektubu karıma okuyup sormuştum: "Gizli mi? Tanrım... *Kimden gizli*?"

O zamanlar Birleşik Dünya Federalistleri'ydik.[5] Şimdi neyiz, bilmiyorum. Telefoncu, galiba. Çok telefon açıyoruz veya en azından ben, gece geç saatlerde açıyorum.

---

5 Silahsızlanma yoluyla kalıcı barışı sağlama, silahlanma bütçelerini insani gereksinimlere yönlendirme, özgürlüğün ve ilgili bağımsız kurumların teşviki, tüm halkların kendi âdetlerince gelişme haklarının korunması ve benzeri amaçlar güden, 1947'de kurulmuş, kâr gütmeyen sivil toplum kuruluşu. Tüm ABD vatandaşlarına açık üyeliğinin tek şartı, başvuranın komünist yahut faşist eğilimli olmamasıdır. (ç.n.)

Birkaç hafta sonra silah arkadaşım Bernard V. O'Hare'i aramıştım. Ziyaretine de gittim sahiden. 1964 falandı herhalde. New York Dünya Fuarı en son hangi sene yapıldıysa işte. *Eheu, fugaces labuntur anni.*[6] Benim adım, Yan Yansın. İstanbullu bir delikanlı vardı.

İki küçük kızı, kızım Nanny'yle en yakın arkadaşı Allison Mitchell'ı yanıma almıştım. Cape Cod'dan ilk ayrılışlarıydı. Bir nehir gördüğümüzde durmamız, kıyısında biraz durup düşünmemiz gerekmişti. Kızlar daha önce suyun uzun, dar ve tuzsuz biçimini hiç görmemişlerdi. Nehir, Hudson'dı. Sazanlar vardı içinde; görmüştük. Atom denizaltıları kadar kocamanlardı.

Şelaleler, yamaçlardan Delaware vadisine dökülen dereler de gördük. Durup bakılacak çok şey vardı. Sonra gitme zamanı geliyordu. Daima. Ufaklıklar, yabancılar güzelliklerini görür görmez anlayabilsinler diye bayramlık bembeyaz elbiseler ve bayramlık kapkara pabuçlar giymişlerdi. "Gitme zamanı, kızlar," diyordum. Gidiyorduk.

Güneş battığında yemeğimizi bir İtalyan lokantasında yedikten sonra Bernard V. O'Hare'in güzelim taş evinin kapısını tıklattım. Elimde yemek çanı misali taşıdığım bir şişe İrlanda viskisi vardı.

Bu kitabı adadığım pek hoş eşi Mary'yle o gece tanıştım. Kitabı ayrıca Dresden'deki taksi şoförü Gerhard Müller'e de adıyorum. Mary O'Hare diplomalı bir hemşireydi ki bir kadın için hoş bir meslektir.

Mary kızlara bayıldı; kendi çocuklarının arasına katıp üst kata, oynamaya ve televizyon izlemeye yolladı. Mary'nin benden yahut geceye dair *bir şeyden* hoşlanmadığını anca çocuklar gittikten sonra fark ettim. Kibar fakat mesafeli davranıyordu.

"Pek hoş, sımsıcak bir eviniz var," dedim. Öyleydi sahiden.

---

6 Heyhat, akıp gitti yıllar. –Horatius (ç.n.)

"Rahatsız edilmeden konuşabileceğiniz bir yer ayarladım," dedi.

"Âlâ," dedim ve iki yaşlı askerin içip konuşabileceği lambrili bir odada, şömine başında iki koltuk hayal ettim. Ama bizi mutfağa soktu. Beyaz porselen yüzeyli bir masaya iki iskemle yerleştirmişti. Masanın yüzeyi, tepedeki iki yüz vatlık ampulün ışığını haykırırcasına yansıtıyordu. Mary resmen bir ameliyathane hazırlamıştı bize. Masaya tek bir bardak koymuştu. Benim için. O'Hare'in savaştan bu yana sert içki içemediğini söyledi.

Oturduk. O'Hare utanmıştı ya, mesele neydi, söylemedi. Mary'yi böylesi kızdıran ne vardı bende, anlayamıyordum. Aile babasıydım. Sadece bir defa evlenmiştim. Ayyaş değildim. Savaşta kocasına herhangi bir fenalık yapmamıştım.

Buzlukla paslanmaz çelik evyede epey tangırtı çıkartarak kendine bir bardak koka-kola koydu. Sonra çıkıp gitti. Ama oturmadı. Evin içinde oradan oraya dolanıyor, kapıları açıp kapıyor hatta öfkesini boşaltmak adına mobilyaların yerini bile değiştiriyordu.

O'Hare'e böyle davranmasına yol açacak ne yaptığımı yahut söylediğimi sordum.

"Boş ver," dedi. "Dert etme. Senle ilgisi yok." Kibarlık ediyordu. Yalan söylüyordu. Tamamen benle ilgiliydi mesele.

Mary'ye aldırmamaya ve savaşı hatırlamaya çalıştık biz de. Getirdiğim mazottan iki kadeh yuvarladım. Savaşa dair anılar geldikçe sırıtıp kıkırdıyorduk ya, ikimiz de dişe dokunur bir şeyler hatırlayamıyorduk. O'Hare, bombalanmadan önce Dresden'de şaraba vuran ve sonrasında el arabasıyla evine götürmek zorunda kaldığımız birini hatırladı. Kitap yazmaya yetmezdi bu kadarı. Aklıma bir saat fabrikasını yağmalayan iki Rus askeri geldi. Bir at arabasına tepeleme saat doldurmuşlardı. Mutlu ve sarhoştu ikisi de. Gazete kâğıdına sardıkları kocaman sigaralar tüttürüyorlardı.

Hatıralardan aşağı yukarı *bu kadar* çıkmıştı ve Mary gürültüyü sürdürüyordu. Nihayet bir kola daha almaya geldi mutfağa.

Daha öncesinde bolca buz çıkarmıştı ama buzdolabından bir buzluk daha çıkardı, buzluğu evyeye vurmaya girişti.

Derken, kızgınlığını ve bana kızdığını göstermek adına bana döndü. Hanidir söylenip durduğundan, bana söylediği, upuzun bir monologun anca parçasıydı: "*Çocuktunuz* o zaman siz!"

"Ne?" dedim.

"Savaşta daha çocuktunuz siz. Üst kattakiler gibi!"

Başımla doğru söylediğini belirttim. Savaşta, çocukluğunun tam sonuna gelmiş aptal *bakirlerdik* biz.

"Ama böyle yazmayacaksın, değil mi." Soru sormuyordu. Suçluyordu.

"B-bilmiyorum," dedim.

"*Ben* biliyorum," dedi. "Bebek değil, erkekmişsiniz gibi yapacaksınız ve sinemada sizleri Frank Sinatra ve John Wayne ya da meşhur, savaş meraklısı diğer kart zamparalar canlandıracak. Savaş gayet güzel görünecek ve daha tonla savaşa gireceğiz. O savaşlara da üst kattakiler gibi çocuklar gidecek."

Sonunda anlamıştım. Bunca kızdığı, savaştı. Çocuklarının veya başkalarının çocuklarının savaşlarda öldürülmelerini istemiyordu. Kitap ve filmlerin savaşları kısmen teşvik ettiği kanaatindeydi.

Sağ elimi kaldırıp yemin ettim ben de: "Mary," dedim, "kitabımı günün birinde bitirebileceğimi zannetmiyorum. Şimdiye kadar beş bin küsur sayfa yazmışımdır. Hepsini çöpe attım. Ama günün birinde bitirebilirsem sana şeref sözü veriyorum: Frank Sinatra veya John Wayne'e uygun rol olmayacak içinde."

"Bak ne diyeceğim," dedim. "Adını 'Çocukların Haçlı Seferi' koyacağım."

Bu lafımdan sonra arkadaşım oldu.

O'Hare'le hatırlama işinden vazgeçip salona döndük ve başka konulardan bahsettik. Sahici Çocukların Haçlı Seferi'ni merak edince, O'Hare kütüphanesinden, hukuk doktoru Charles Mackay'in *Olağanüstü Kitlesel Yanılgılar ve Kalabalıkların Çılgınlığı*'nı[7] alıp baktı. Kitabın ilk baskısı 1841'de, Londra'da yapılmıştı.

Mackay, Haçlı Seferleri'nden haz etmiyordu. Nazarında Çocukların Haçlı Seferi, yetişkinlerin katıldığı diğer onundan sadece azıcık daha aşağılıktı. O'Hare, aşağıdaki hoş paragrafı yüksek sesle okudu:

Tarih, ciddi sayfalarında bize haçlıların cahil ve yabanilerden ibaretliğini, yobazlığın daniskası bir sebeple yola koyulduklarını ve yollarının her daim kan ve gözyaşından geçtiğini öğretiyor. Romantik edebiyatsa dindarlık ve kahramanlıklarını büyütüyor ve erdemleriyle yüceliklerini, edindikleri yıkılmaz şerefi ve Hıristiyanlığa sundukları müthiş hizmeti en parıltılı, en ateşli tonlarıyla resmediyor.

O'Hare sonrasında şunu okudu: *Peki, tüm bu mücadelelerin büyük ölçekteki sonucu neydi? Avrupa, servetini milyonlarca artırdı ve iki milyon Avrupalının kanı döküldü ve Filistin, yaklaşık bir asır boyunca bir avuç şövalyenin elinde kaldı!*

Mackay, Çocukların Haçlı Seferi'nin 1213'te, iki keşişin Almanya ve Fransa'da çocuklardan ordular kurup hepsini Kuzey Afrika'da köle sıfatıyla satma fikrini bulmalarıyla başladığını söylüyordu. Otuz bin çocuk, Filistin'e gidecekleri zannıyla gönüllü olmuştu. *Kuşkusuz büyük şehirlerde çeteler halinde sersefil yaşayan, ahlaksızlık ve tehlikeyle beslenen başıboş, terk edilmiş çocuklardı hepsi*, diyordu Mackay. *Her şeye razıydılar.*

Papa III. Innocent da Filistin'e gittiklerini sanıyordu ve heyecanlanmıştı. "Biz uyurken bu çocuklar uyanık!" demişti.

Çocukların çoğu Marsilya'dan gemilere bindirilmiş ve yaklaşık yarısı deniz kazalarında boğulmuştu. Kalan yarısıysa Kuzey Afrika'da satılmıştı.

---

7 Scala Yayıncılık, Çev: Ali Perşembe / Levent Cinemre (ç.n.)

Bir yanlış anlama yüzünden çocukların bir kısmı, herhangi bir köle gemisinin beklemediği Cenova'ya gitmişti. Oranın iyi insanlarınca beslenmiş, barındırılmış ve zorlamadan sorgulanmışlardı. Ardından azıcık para ve bolca öğüt verilip evlerine yollanmışlardı.

"Yaşasın Cenova'nın iyi insanları," dedi Mary O'Hare.

O gece çocuklardan birinin odasında kaldım. O'Hare başucuma bir kitap bırakmıştı: Mary Endell'in yazdığı *Dresden, History, Stage and Gallery.* Kitap 1908'de yayınlanmıştı ve önsözü şöyle başlıyordu:

Bu ufak kitabın işe yaraması umuluyor. Kitap, İngilizce okuyanlara Dresden'in mimari açıdan bugünkü görüntüsüne ve birkaç dehanın elinde müzikal nefasetine nasıl eriştiğine kuşbakışı bir görüş sunmaya çabalıyor ve Müzesini kalıcı izlenim arayanlara kaynak kılan bazı sanat eserlerine dikkat çekiyor.

Tarih kısmını biraz daha okudum:

Prusyalılar 1760'ta Dresden'i kuşattılar. Top ateşi Temmuz'un on beşinde başladı. Resim Müzesi'nde yangın çıktı. Resimlerin çoğu Königstein'a taşındı ama bazıları, özellikle Francia'nın "İsa'nın Vaftizi" tablosu şarapnellerden büyük zarar görmüştü. Dahası, düşmanın hareketlerinin gece gündüz gözetlendiği heybetli Kreuzkirche kulesi alevler içinde kaldı. Daha sonra yıkıldı. Kreuzkirche'nin acıklı kaderinin aksine, Prusya bombalarının, taş çatısının kıvrımlarından yağmur damlaları misali sektiği Frauenkirche[8] *dimdik ayaktaydı. Friederich, yeni fetihlerinin önemli noktası Glatz'ın düşüşünü*[9] *haber alınca ("Her şeyi yitirmemek için Silezya'ya yönelmeliyiz") kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldı.*

Dresden mahvolmuştu. Goethe öğrenciliği sırasında kenti ziyarete gittiğinde dahi acıklı harabelerle karşılaşmıştı: Frauenkirche'nin kubbesinden güzelim kent düzeni arasında korkunç harabeler

8 Meryem Ana (ç.n.)

9 Silezya'nın Prusya'nın elindeki kısmında bulunan Glatz (bugün Klotzko) kenti, 7 Yıl Savaşları'nda Avusturyalılar tarafından kuşatma sonucunda 1760'ta ele geçirilmişti. (ç.n.)

gördüm; bu arada zangoç bana, bu kilise ve çatıyı bombardımana dayanıklı inşa eden üstadın sanatını övüyordu. Derken çevremizi saran harabeleri işaret etti ve düşünceli bir vurguyla, "Bunları yapan, düşmandı," dedi.

Ertesi sabah iki ufaklıkla birlikte Delaware Nehri'ni, George Washington'ın geçtiği noktadan geçtik. New York Dünya Fuarı'na gittik; geçmişin neye benzediğini Ford Motorlu Araç Şirketi ve Walt Disney'nin, geleceğin neye benzeyeceğiniyse General Motors'un gözünden gördük.

Bense kendime bugünü sordum: ne kadar genişti; ne kadar derindi; ne kadarı benimdi?

Bundan birkaç sene sonra Iowa Üniversitesi'nin meşhur Yazarlar Atölyesi'nde yaratıcı yazarlık dersi verdim. Harika bir belaya bulaşıp yine kurtulabildim. Öğleden sonraları ders verdim. Sabahları yazdım. Rahatsız edilmemeliydim. Dresden'le ilgili meşhur kitabımı yazıyordum.

O aralar Seymour Lawrence adlı, iyi bir zat bana üç kitaplık bir sözleşme sundu. "Tamam," dedim, "üç kitabın ilki benim Dresden'le ilgili meşhur kitabım olacak."

Dostları Seymour Lawrence'a "Sam" der. Ben de Sam'e şimdi şunu söylüyorum: "Sam; işte kitap."

Kitap çok kısa ve karışık ve dağınık, Sam. Bir katliama dair aklı başında laf etmek mümkün değil çünkü. Katliam denince akla sonunda herkesin öldüğü, bir daha hiçbir şey söylemeyeceği yahut herhangi bir şey istemeyeceği bir olay gelir. Bir katliamın bitişinde ortalığa feci bir sessizliğin çökeceği varsayılır ve kuşlar haricinde daima öyle olur.

Kuşlar ne der peki? Bir katliama dair söylenecek ne varsa.

"Cik, cik, cik?" gibi.

Oğullarıma hiçbir şart altında katliamlara katılmamaları ve düşmanlarının katledildiğine dair haberlerin içlerini asla tatmin veya neşeyle doldurmaması gerektiğini söyledim.

Bir de katliam makineleri üreten şirketlerde çalışmamaları ve o tür makinelere ihtiyaç duyduğumuzu düşünenlere tiksintilerini belirtmeleri gerektiğini söyledim.

Dediğim gibi: kısa süre önce arkadaşım O'Hare'le Dresden'e bir kez daha gittim. Hamburg'da, Batı ve Doğu Berlin'de, Viyana ve Salzburg'da, Helsinki'de ve Leningrad'da harika vakit geçirdik. Bana çok yaradı çünkü ileride yazacağım uydurma öykülerin özgün arka planlarından bolca gördüm. Yazacaklarımdan birinin adı "Rus Barok'u", bir diğerininki "Öpüşmek Yasak" ve bir başkasınınki "Dolar Barı" ve bir diğerininki "Nasipse Kazara" olacak.

Falan filan.

Philadelphia'dan Boston'a ve Boston'dan Frankfurt'a kalkacak bir Lufthansa uçağı vardı. O'Hare Philadelphia'dan, bense Boston'dan binecektik. Ama uçak hava muhalefetinden dolayı Boston'ı es geçip Philadelphia'dan dosdoğru Frankfurt'a uçtu. Boston sisinde bir na-kimseye[10] dönüştüm; Lufthansa beni, bir takım başka na-kimselerle bir limuzine tıkıp na-gece geçirmek üzere bir otele yolladı.

Zaman geçmek bilmiyordu. Biri saatleri, sadece pillileri değil, kurmalıları da kurcalıyordu. Kol saatimin akrebi kımıldadığında bir yıl geçiyor, akrep bir yıl sonra tekrar kımıldıyordu.

10 Belirli bir yerde, belirli şartlar altında yasal geçerliliği bulunmayan, yasal varlığı kabul edilmeyen kimse (ç.n.)

Elimden hiçbir şey gelmiyordu. Dünyalıydım; saatlerin ve takvimlerin söylediklerine inanmak zorundaydım.

Uçakta okumak üzere iki kitap almıştım yanıma. Biri, Theodore Roetke'nin *Rüzgâr İçin Sözler*'iydi. Şunu buldum içinde:

Uykuya uyanıyor ve uyanışımı yavaştan alıyorum.
Korkamayacağım şeyde kaderimi yokluyorum.
Gitmem gereken yeri, giderek öğreniyorum.

Yanıma aldığım diğer kitap, Erika Ostrovsky'nin *Céline and His Vision*'ıydı. Céline, Birinci Dünya Savaşı'nda kafatası çatlayana dek cesurane çarpışmış bir askerdi. Sonrasında uykusuzluğa yakalandı; kafasının içinde sesler vardı. Doktor oldu; gündüzleri fukaraya baktı ve geceleri grotesk romanlar yazdı. Ölümle dans etmeden sanat imkânsızdır, diye yazdı.

Hakikat, ölümdür, diyordu. *Elimden geldiğince mücadele ettim kendisiyle* (...) *dans ettim ölümle; bezedim, süzüldüm etrafında ölümün* (...) *flamalarla süsledim, gıdıkladım ölümü...*

Zamana saplantılıydı. Miss Ostrovsky bana, *Death on the Installment Plan*'de Céline'in sokaktaki kalabalığın hayhuyunu susturmak istediği sahneyi hatırlattı. Kâğıt üstünde şöyle haykırıyordu Céline: *Dursunlar (...) Hiç kımıldamasınlar bir daha (...) İşte böyle; donuversin hepsi (...) Hepsi birden! (...) Ki bir daha kaybolmasınlar!*

Motel odamda büyük yıkım öyküleri için İncil'e bakmıştım: *Lut, Soar'a vardığında güneş doğmuştu. Rab, Sodom ve Gomora'nın üzerine gökten ateşli kükürt yağdırdı. Bu kentleri, bütün ovayı, oradaki insanların hepsini ve bütün bitkileri yok etti.*[11]

Falan filan.

11 Yaradılış 19.23 (ç.n.)

Gayet iyi bilindiği üzere her iki kentin sakinleri, ahlaksız kimselerdi. Dünya onlarsız çok daha iyiydi.

Tabii Lut'un karısına tüm bu insanların ve evlerinin bulunduğu tarafa, ardına bakmaması söylenmişti. Ama *bakmıştı* arkasına; bu yüzden bayılıyorum ona; yaptığı son derece insaniydi.

Böylece bir tuz sütununa dönüştürüldü. Falan filan.

Ardına bakmamalı insan. Kesinlikle bakmayacağım artık.

Savaş kitabımı bitirdim. Yazacağım yeni kitap eğlenceli olacak.

Bu kitapsa bir fiyasko ve fiyaskoluğa mecbur çünkü bir tuz sütununun kaleminden çıktı. Şöyle başlıyor:

Dinleyin:

Billy Pilgrim zamanda kopmuştu.

Şöyle bitiyor:

Cik, cik, cik?

2

Dinleyin:

Billy Pilgrim zamanda kopmuştu.

Billy uykuya yattığında bunak bir duldu; nikâh sabahına uyandı. 1955'te bir kapıdan geçti ve bir diğerinden 1941'de çıktı. Aynı kapıdan geri döndüğünde kendini 1963'te buldu. Doğumunu ve ölümünü defalarca gördüğünü ve ikisi arasındaki tüm olayları gelişigüzel ziyaret ettiğini söylüyor.

Söylüyor.

Billy bir zaman özürlüsü; nereye gideceğini kontrol edemiyor ve seyahatleri eğlenceli falan geçmiyor. Hayatının hangi kısmında kendini oynayacağını önceden bilemediğinden, sürekli sahne korkusu çektiğini söylüyor.

Billy, 1922'de New York eyaletindeki Ilium'da[12] doğmuştu; oralı bir berberin tek çocuğuydu. Komik görünüşlü bir çocuktu; komik görünüşlü bir gence dönüştü. Uzun ve çelimsizdi; Koka-Kola şişesi gibiydi vücudu. Ilium Lisesi'ni üçüncülükle bitirdi ve İkinci Dünya Savaşı'nda askere alınmadan önce Ilium Optometri[13] Okulu'nun

12 Kurt Vonnegut'ın birçok romanında kullandığı hayali yerleşim merkezi (ç.n.)

13 Görme kusurlarını saptayıp uygun gözlük ve lens ölçüsü belirlemeye dayanan tıp dalı. Ülkemizde henüz kabul görmemiştir ve eğitimi verilmemektedir. (ç.n.)

gece programında bir sömestr okudu. Babası savaş sırasında bir av kazasında öldü. Falan filan.

Billy Avrupa'da piyadeydi ve Almanlara esir düştü. 1945'te terhisinden sonra tekrar Ilium Optometri Okulu'na yazıldı. Son sınıftayken okulun kurucusu ve sahibinin kızıyla nişanlandı ve ardından orta şiddette bir buhran geçirdi.

Placid Gölü kıyısındaki bir gazi hastanesine yatırıldı; şok tedavisi gördü ve taburcu edildi. Nişanlısıyla evlendi, eğitimini tamamladı ve kayınpederinin Ilium'da kurduğu işin başına geçti. Ilium optometristler için özellikle kıyak bir kasabadır çünkü Genel Demircilik ve Döküm Şirketi buradadır. Her çalışanın bir koruyucu gözlüğünün bulunması ve gözlüğü üretim yapılan yerlerde takması zorunludur. GD&D bünyesinde altmış sekiz bin kişi çalışır. Tonla mercek ve çerçeve demektir bu.

Para, çerçevededir.

Zengin oldu Billy. İki çocuk yaptı: Barbara ve Robert. Barbara büyüyünce bir başka optometristle evlendi ve Billy damadına iş kurdu. Oğlu Robert lisede epey belaya bulaştı ama sonunda meşhur Yeşil Bereliler'e katıldı. Toparlandı, düzgün bir delikanlı oldu ve Vietnam'da savaştı.

1968 başlarında aralarında Billy'nin de bulunduğu bir grup optometrist, Ilium'dan Montreal'deki uluslararası optometristler kongresine gidebilmek için bir uçak tuttu. Uçak, Vermont'taki Sugarbush Dağı'na çarptı. Billy dışında herkes öldü. Falan filan.

Billy, Vermont'taki bir hastanede yatarken karısı kazara karbonmonoksit zehirlenmesi geçirerek öldü. Falan filan.

Billy uçak kazasından sonra nihayet Ilium'a döndüğünde bir süre kimseyle konuşmadı. Kafasının tepesinde feci bir yara izi

kalmıştı. İşe dönmedi. Bir kâhyası vardı. Kızı neredeyse her gün geliyordu ziyaretine.

Derken günün birinde Billy, birdenbire kalkıp New York'a gitti ve gece boyu süren bir radyo programına katıldı. Zamanda kopuşundan bahsetti. Bir de, 1967'de bir uçan daire tarafından kaçırıldığını söyledi. Uçan dairenin Tralfamador gezegeninden geldiğini söyledi. Tralfamador'a götürüldüğünü ve bir hayvanat bahçesinde çırılçıplak sergilendiğini söyledi. Hayvanat bahçesinde, Montana Wildhack adlı, Dünyalı eski bir film yıldızıyla çiftleştirilmişti.

Ilium'daki bazı gece kuşları radyoda Billy'yi dinledi ve içlerinden biri, kızı Barbara'yı aradı. Kızdı Barbara. Kocasıyla New York'a gidip Billy'yi eve getirdiler. Billy radyoda söylediği her şeyin doğruluğunda gayet sakin ısrar etti. Tralfamadorlular tarafından kızının düğün gecesi kaçırıldığını söyledi. Yokluğunun hissedilmediğini çünkü Tralfamadorluların, Tralfamador'da yıllar geçirirken Dünya'dan sadece bir mikro-saniyeliğine ayrı kalması için kendisini bir zaman bükümünden geçirdiklerini söyledi.

Olaysız geçen bir ayın ardından Billy, *Ilium Haberleri*'ne bir mektup yazdı ve gazete mektubu yayınladı. Mektup, Tralfamadorlu yaratıkları tasvir ediyordu.

Mektuba göre Tralfamadorlular altmış santim boyunda ve helâ pompası şeklindeydiler. Emme kısımları yere ve son derece esnek sapları genelde göğe bakıyordu. Her sapın ucunda, avucunda yeşil bir göz bulunan minik bir el vardı. Dostane yaratıklardı ve dört boyutu birden görebiliyorlardı. Sadece üç boyut görebilmeleri yüzünden Dünyalılara acıyorlardı. Dünyalılara, özellikle zaman konusunda öğretecekleri pek çok harika şey vardı. Billy bu harika şeylerden bir kısmını sonraki mektubunda anlatacağına söz vermişti.

İlk mektup yayınlandığında Billy ikinciyi yazmakla meşguldü. İkinci mektup şöyle başlıyordu:

"Tralfamador'da öğrendiğim en önemli husus, bir kişinin öldüğünde sadece ölmüş *göründüğüdür.* Ölen kişi geçmişte gayet yaşadığından cenazelerde ağlamak saçmadır. Tüm anlar, geçmiş, şimdi ve gelecek daima vardır ve daima var olacaktır. Tralfamadorlular bütün farklı anlara, bizlerin, mesela Rocky Dağları'nın herhangi bir tarafına baktığımız gibi bakabilirler. Anların tümünün ne derece kalıcı olduğunu görür ve ilgilerini çeken herhangi bir âna bakabilirler. Dünya'da bildiğimiz bir ânın diğerini tespih taneleri misali takip edişi ve geçen ânın ebediyen geçtiği kavrayışı, kuruntudan ibarettir.

"Bir Tralfamadorlu, bir ceset gördüğünde sadece ölünün o an için kötü bir durumda bulunduğunu ama diğer bir sürü anda gayet iyi olduğunu düşünür. Artık birinin öldüğünü duyduğumda ben de omuz silkiyor ve 'toprağı bol olsun', 'huzur içinde yatsın' türü laflar yerine Tralfamadorluların ölenlerin ardından söylediklerini söylüyorum: 'Falan filan.'"

Vesaire.

Billy mektubunu boş evinin bodrumundaki oyun odasında yazıyordu. Kâhyasının izin günüydü. Oyun odasında eski bir daktilo vardı. Kocamandı. Akü kadar ağırdı. Billy daktiloyu kolayına uzağa taşıyamadığından başka bir yer yerine oyun odasında yazıyordu mektubunu.

Kalorifer çalışmıyordu. Farenin teki, termostata giden yalıtım kablolarından birini kemirmişti. Evde ısı on dereceye inmişti ama Billy farkında değildi. Sıkı da giyinmemişti. Yalınayaktı; ikindi saatine rağmen hâlâ pijaması ve robdöşambrıylaydı. Çıplak ayakları mora kesmiş beyazdı.

Ama içi, nereden baksan alev alevdi. İçini bunca sıcak kılansa zamana dair gerçek sayesinde pek çok insana huzur sunacağına duyduğu inançtı. Yukarıda kapı zili ha bire çalıyordu. Kapıdaki, kızı Barbara'ydı; içeri girmek istiyordu. Sonunda anahtarını çıkarıp

kapıyı açtı ve Billy'nin tepesinde yürüyerek seslendi: "Baba? Baba, neredesin?" Vesaire.

Billy yanıt vermeyince Barbara, cesedini bulacağı zannıyla paniğe kapıldı. Derken *en son bakılacak* yere, oyun odasına baktı.

"Niye seslendiğimde yanıt vermedin?" Oyun odasının eşiğinde dikilmiş, hesap soruyordu Barbara. Yanında, Billy'nin Tralfamadorlu arkadaşlarını tasvir ettiği öğlen nüshası vardı.

"*Duymadım* seni," dedi Billy.

Ânın sahnesi şöyle düzenlenmişti: Barbara henüz yirmi bir yaşındaydı ama babasının, kırk altı yaşını sürmesine rağmen uçak kazasında beyninin gördüğü hasar yüzünden bunadığı kanaatindeydi. Anasının cenazesini düzenlemek, Billy'ye bir kâhya bulmak, vesaire zorunda kaldığından ayrıca kendini ailenin reisi sayıyordu. Ayrıca Barbara'yla kocası, artık işini zerre önemsemez göründüğünden Billy'nin epey yüklü işleriyle de ilgilenmek durumundaydılar. Daha bu yaşta bunca sorumluluk, Barbara'yı dırdırcı cadalozun tekine çevirmişti. Billy'yse saygınlığını korumaya, Barbara ve diğer herkesi hiç de bunamadığına, aksine, kendini alelade işten çok daha yüce bir davaya adadığına ikna etmeye uğraşıyordu.

Fikrine göre, Dünyalıların ruhlarına numaralı gözlük yazmaktan aşağı değildi yaptığı. Tralfamador'daki minik yeşil arkadaşları kadar iyi göremedikleri için sürüyle yitik ve şaşkın ruh bulunduğuna inanıyordu.

"Yalan söyleme bana, baba," dedi Barbara. "Seslendiğimi duyduğunu gayet iyi biliyorum." Edward dönemi kuyruklu piyanolarınınkine benzer bacakları haricinde hoş kızdı. Gazeteye yazdığı mektup yüzünden paylamaya başladı babasını. Kendisini ve ilintili herkesi alay konusu yaptığını söyledi.

"Baba, baba, baba..." dedi Barbara, "ne *yapacağız* seni? Annenin yanına yatırmaya mı zorlayacaksın bizi?" Billy'nin annesi hayattaydı. Ilium'un hemen dışında, Çamlı Tepe adlı bir huzurevinde, yatalaktı.

"Mektubumun nesi seni böyle kızdırıyor?" Merak ediyordu Billy.

"Delilik resmen! Hepsi zırva!"

"Hepsi doğru." Öfkelenmeyecekti Billy kızına. Hiçbir şeye kızmazdı. Harika tarafı buydu.

"Tralfamador diye bir gezegen yok!"

"Dünya'dan tespiti imkânsız; onu kastediyorsan," dedi Billy. "Dünya da Tralfamador'dan saptanamıyor zaten. İkisi de çok küçük. Çok uzaklar birbirlerinden."

"'Tralfamador' gibi çatlak bir adı nereden çıkardın hem?"

"Orada yaşayan yaratıkların *verdiği* ad bu."

Barbara, "Of, Tanrım," diyerek arkasını döndü babasına. Hüsranını el çırparak gemledi. "Basit bir soru sorabilir miyim?"

"Elbette."

"Neden uçak kazasından önce bunların hiçbirinden bahsetmedin?"

"Zamanı gelmemişti."

Vesaire. Billy zamanda ilkin 1944'te, Tralfamador seyahatinden çok önce koptuğunu söylüyor. Kopuşuyla Tralfamadorluların ilgisi yokmuş. Gerçekte olan biteni görmesini sağlayabilmişler sadece.

Billy zamanda ilk defa İkinci Dünya Savaşı sırasında kopmuştu. Savaşta papaz yamağıydı. Amerikan Ordusu'nda papaz yamaklarının maskara sayılması gelenektendir. Billy istisna değildi. Ne düşmana zarar verecek ne de dostlarına yardım edecek gücü vardı. Ötesi, hiç dostu yoktu. Bir papazın ne terfi ne madalya bekleyen,

silah taşımayan uşağıydı ve çoğu askerin kokuşmuş saydığı sevgi dolu İsa'ya pek uysal bir inanç besliyordu.

Billy, Güney Carolina'daki tatbikatlarda ufak, su geçirmez bir orgla çocukluğundan bildiği ilahileri çalmıştı. Orgun otuz dokuz tuşu ve iki tonu vardı: *Vox humana* ve *vox celeste*.[14] Ayrıca teleskopik bacaklı, zeytunî yeşil bir evrak çantasından ibaret taşınabilir mihrabın sorumluluğu da Billy'deydi. Çantanın içi koyu kırmızı kadife kaplıydı ve bu tutkulu kırmızının ortasında bir adet eloksallı[15] alüminyum haç ve bir İncil yatardı.

Mihrap ve orgu New Jersey'nin Camden kentinden bir elektrikli süpürge firması üretmişti. Üzerlerinde yazıyordu.

Tatbikatlardan birinde Billy, bestesi Johann Sebastian Bach'a, güftesi Martin Luther'e ait "Yüce Bir Kaledir Tanrımız"ı çalıyordu. Pazar sabahıydı. Billy ve papaz, Carolina'da bir tepe yamacına yaklaşık elli askerlik bir cemaat toplamışlardı. Bir hakem gelmişti. Her yan teorik savaşı kimin kazanıp kimin kaybettiğini, kimin ölüp kimin sağ kaldığını söyleyen bu tiplerle doluydu.

Komik haberlerle gelmişti hakem. Teorik düşman, cemaati teoride havadan saptamıştı. Teoride hepsi ölmüştü. Teorik cesetler gülmüş ve öğlen karavanasına yumulmuşlardı.

Olayı yıllar sonra hatırlayan Billy, aynı anda hem ölü olup hem yemek yemenin Tralfamador usulü bir ölüm macerası olduğunu fark ederek şaştı.

Tatbikatın sonlarına doğru Billy'ye acil eve dönüş izni verilmişti çünkü New York eyaletindeki Ilium'da berber babası, geyik avlarken bir arkadaşı tarafından vurularak öldürülmüştü. Falan filan.

---

14 İnsani Ses ve Uhrevi Ses (ç.n.)

15 Alüminyumun kimyasal yöntemlerle oksitlendirilip kaplanarak dayanıklılaştırılmış hali (ç.n.)

İzinden döndüğünde Billy'yi denizaşırı sefer emri bekliyordu. Lüksemburg'da savaşan bir piyade alayının karargâhına çağrılmıştı. Alay papazının yamağı çarpışmada can vermişti. Falan filan.

Billy katıldığında alay, meşhur Kabarcık Çarpışması'nda[16] Almanlar tarafından mahvedilmekle meşguldü. Billy, yardımcılığına getirildiği papazla tanışmak bir yana, çelik miğfer ve postal bile alamadı. 1944'ün Aralık ayıydı; Almanların savaştaki son güçlü taarruzu yaşanıyordu.

Billy sağ kurtuldu ya, kendini Alman hatlarının gerisinde sersem sepelek dolanırken buldu. Diğer, pek sersem sepelek dolanmayan üç asker, Billy'yi yanlarına aldılar. İkisi keşif eri, üçüncüsüyse bazukacıydı. Ne yiyecekleri ne de haritaları vardı. Almanlardan kaçarak kırsal sessizliğin derinlerine gömüldüler. Kar yediler.

Kızılderili usulü tek sıra halinde ilerliyorlardı. En önde uyanık, zarif ve sessiz izciler gidiyordu. İzcilerin tüfekleri vardı. Arkalarından sarsak ve tıknaz bazukacı geliyor, bir elinde 45'lik otomatik Colt, diğerinde siper bıçağıyla[17] Almanlara yaklaşmamalarını salık veriyordu.

En arkadaysa elleri boş, ölüme kasvetle hazır Billy Pilgrim vardı. Akla ziyandı Billy: Bir doksan iki boyundaydı ve omuzlarıyla bağrı bir kibrit kutusunu andırıyordu. Miğferi, gocuğu, silahı ve postalı yoktu. Ayağında babasının cenazesi için aldığı ucuz, sivil pabuçlar vardı. Topuklarından teki kırıldığından zıplarcasına, ine çıka yürüyordu. İstemeden yaptığı hoplamalı dans yüzünden kalça eklemleri ağrıyordu.

Billy'nin sırtında incecik bir sahra ceketi vardı. Kaşındıran cinsten yün bir gömlek ve pantolon giymişti. Upuzun içdonu terden sırılsıklamdı. Dörtlü arasındaki tek sakallıydı. Sakalı bakımsız,

16 Ardenler Taarruzu (16 Aralık 1944 – 25 Ocak 1945): Normandiya Çıkartması'nın ardından Avrupa Cephesi'ndeki en büyük çarpışma. Alman Ordusu'nun beklenmedik taarruzu karşısında müttefik hatlarında geriye doğru oluşan girinti nedeniyle basında "Kabarcık Çarpışması" adıyla anılmıştır. (ç.n.)

17 Yakın çarpışmada kullanılan, çift tarafı keskin bir kama türü (ç.n.)

gelişigüzeldi ve yirmi bir yaşına rağmen ak telleri vardı. Ayrıca kelleşiyordu. Soğuk, rüzgâr ve yoğun hareket yüzünden suratı kızıla kesmişti.

Askere benzemiyordu hiç. Kirlenmiş bir flamingoya benziyordu.

Dolanmalarının üçüncü gününde, dar bir yoldan geçtikleri sırada uzaktan üzerlerine dört el ateş açıldı. İlk el izcileri hedeflemişti. Bir sonraki Roland Weary adlı bazukacıyaydı.

Yolun ortasında apışıp kalan kirli flamingoyu hedef alan üçüncü kurşun, kulağının dibinden vızıldayarak geçti. Billy, nişancıya bir şans daha sunma kibarlığıyla yerinden kımıldamadı. Pek yanlış kavradığı savaş kuralları uyarınca nişancılara ikinci şans *tanınmalıydı*. Sesinden delip geçtiği izlenimi edinilen dördüncü kurşun dizkapaklarını yalayıp gitti.

Roland Weary ile iki izci kendilerini bir hendeğe atmışlardı. Weary, Billy'ye gürledi: "Çekil oradan siktiğimin hıyarı!" Sondaki sıfat tamlaması 1944 yılı beyazları için henüz yeniydi. O güne dek cinsel münasebette bulunmamış Billy için de taptaze ve şaşırtıcıydı. İşe yaradı: Billy'yi uyandırdı ve yoldan kaçmasını sağladı.

Weary hendekte Billy'ye, "Yine hayatını kurtardım geri zekâlı," dedi. Günlerdir Billy'nin hayatını kurtarıyor, Billy'ye sövüyor, Billy'yi tekmeliyor, tokatlıyor, dürtüklüyordu. Kabalık şarttı çünkü Billy canını kurtarmak için herhangi bir girişimde bulunmuyordu. Bırakıp gitmek istiyordu Billy. Üşüyordu, açtı, utanç içindeydi ve yetersizdi. Üçüncü günde artık uykuyla uyanıklığın farkını yitirmişti ve yürümekle kıpırdamadan durmak arasında önemli fark görmüyordu.

Rahat bırakılmak istiyordu. Defalarca, "Bensiz gidin," dedi.

Weary savaşta Billy kadar yeniydi. O da birinin yedeği gelmişti. Bazuka timinde öfkeyle sadece bir el ateş edebilmişti. Bazukadan Yüce Tanrı'nın fermuarının açılışını andıran, yırtıcı bir gürültü çıkmıştı. Namludan fışkıran on metrelik alev, kar ve bitkileri yakarak yerde, Almanlara yerlerini gösteren kapkara bir ok bırakmıştı. Atışı da hedefi bulmamıştı.

Iskaladığı, bir Tiger tankıydı. Yerdeki oku gören tank, 88 milimetrelik burnuyla koklarcasına üzerlerine dönüvermiş, ateş açmış ve Weary haricindeki herkesi öldürmüştü. Falan filan.

Roland Weary on sekiz yaşındaydı ve çoğu Pittsburgh'de geçmiş mutsuz çocukluğunun sonundaydı. Pek sevilmemişti Pittsburgh'de. Sevilmemişti çünkü mankafa, şişko ve haindi ve ayrıca ne kadar yıkanırsa yıkansın pastırma kokardı. Yanlarında istemeyenler Pittsburgh'de sürekli ekmişti Weary'yi.

Ekilmek Weary'yi zıvanadan çıkarmıştı. Ekildiğinde kendinden dahi az sevilen birini bulur, arkadaş ayağına bir süre takılırdı. Sonrasında bir bahane uydurup ağzını burnunu kırardı.

Zamanla huy edinmişti. Weary, nihayetinde döveceği kimselerle çatlak, seksi, cinai bir ilişki kuruyordu. Bu insanlara babasının tabanca, kılıç, işkence aleti, pranga, vesaire koleksiyonundan söz ederdi. Tesisatçı babası sahiden de o tür nesneler topluyordu ve koleksiyonunu dört bin dolara sigortalatmıştı. Yalnız da değildi; o tür nesneler biriktiren insanların kurduğu kocaman bir kulübe üyeydi.

Babası bir defasında annesine, mutfakta kâğıt ağırlığı niyetine kullanması için gayet çalışır halde bir İspanyol parmak-mengenesi[18] vermişti. Başka bir seferindeyse kaidesinde meşhur "Nürnberg Demir Bakiresi"nin elli santimlik modeli bulunan bir masa lambası hediye etmişti. Demir Bakire, Ortaçağ'da kullanılmış bir işkence aletiydi. Kadın bedeni şeklinde, içi kazıklı bir sandukaydı. Ön tarafında iki yana açılan, içleri kazıklı, menteşeli kapaklar vardı. Ana

18 Ortaçağdan kalma bir işkence aleti (ç.n.)

fikir, suçluyu içine koyup kapakları yavaşça kapamaktı. Suçlunun göz hizasına denk gelen iki özel kazık bulunurdu kapaklarda. En alttaysa kanı boşaltan bir oluk vardı.

Falan filan.

Weary, Billy Pilgrim'e Demir Bakire'den, altındaki oluktan ve ne işe yaradığından bahsetmişti. Domdom kurşunlarını anlatmıştı. Babasının, ceket cebinde taşınabilmesine rağmen insanda "bir yarasa irisinin, içinden kanatları iki yana da değmeden geçebileceği" bir delik açabilen Derringer tabancasından laf açmıştı.

Bir defasında Billy'ye, daha kan oluğunun bile ne olduğunu bilmediğine bahse girebileceğini söylemişti. Billy, Demir Bakire'nin dibindeki oluk yollu tahmin yürüttü ama yanılıyordu. Kan oluğunun, kılıç veya süngünün üzerindeki sığ oyuntu olduğunu öğrendi sonunda.

Weary, Billy'ye okuduğu veya sinemada gördüğü yahut radyoda duyduğu şahane işkenceleri ve kendi icadı başka şahane işkenceleri anlatmıştı. İcatlarından biri, dişçi matkabını kulağa sokmaktı. Billy'ye en feci idam hakkında fikrini sormuştu. Hiçbir fikri yoktu Billy'nin. Doğru yanıt şu çıkmıştı: "Adamı alır, çölde bir karınca yuvasının üstüne sırtüstü yatırırsın. Tamam? Yukarı bakar. Takım taklavat üstüne balı sürer ve ölene dek güneşi görsün diye gözkapaklarını kesersin." Falan filan.

Ateş açıldıktan sonra hendekte Billy ve izcilerle yatarlarken Weary, Billy'ye siper bıçağını yakından gösterdi. Ordunun verdiklerinden değildi; babasının hediyesiydi. Kesici kısmı yirmi beş santim uzunluğunda ve üçgen prizma şeklindeydi. Sapına Weary'nin tıkız parmaklarını geçirdiği, pirinç muşta eklenmişti. Muştanın halkaları dikenliydi.

Weary dikenleri Billy'nin yanağına dayadı, yabanıl bir şefkatle kendini dizginleyerek hafifçe bastırdı. "İster miydin sana bununla vurulmasını, ha? Ha?" Merak ediyordu.

"İstemezdim," dedi Billy.

"Neden bıçak üçgen, biliyor musun?"

"Yok."

"Kapanmayacak yara açsın diye."

"Ha."

"Adamda üç kenarlı delik açar. Normal bıçağı takarsan kesik açar. Değil mi? Kesik hemen kapanır. Değil mi?"

"Öyle."

"Ha siktir oradan. Sen ne bileceksin? Ne öğretiyorlar size üniversitede be?"

"Pek gitmedim ben üniversiteye," dedi Billy ki doğruydu. Üniversiteye sadece altı ay gitmişti ve gittiği üniversite, bildik üniversitelerden değildi. Ilium Optometri Okulu'nun gece programıydı.

"Kolej bebesi," dedi Weary aşağılarcasına.

Omuz silkti Billy.

"Kitaplarda okuduğundan fazlasıdır hayat," dedi Weary. "Göreceksin."

Hendekte sohbetin gereğinden fazla uzamamasını istediğinden Billy, buna da yanıt vermedi. Gerçi kana, feci yaralara dair bir-iki husus bildiğini söylemek gelmişti içinden. Çocukluğunun başlangıç ve bitişinin hemen her gününde işkence ve feci yaralar üzerine düşünmüştü çünkü. Ilium'daki ufacık yatak odasının duvarında had safhada ürkütücü bir haç asılıydı. Sanatçının İsa'nın yaralarını yansıtmakta gösterdiği hassasiyet, bir askeri cerrahı hayran bırakacak türdendi. Mızrak yarası, diken yaraları, demir mıhların açtığı yaralar... Billy'nin İsa'sının ölümü feciydi. Acınacak haldeydi.

Falan filan.

Duvarında dehşetli bir haçla büyümesine rağmen Katolik değildi Billy. Babası dinsizdi. Anasıysa kasabadaki birkaç kilisenin yedek orgcusuydu. Çalacağı günlerde Billy'yi yanına almış, azıcık çalmayı da öğretmişti. Hangisinin en doğrusu olduğuna karar verir vermez kiliselerden birine katılacağını söylerdi anası.

Hiç karar *verememişti* ama. Ancak muazzam bir haç arzusuna kapılmıştı. Büyük Bunalım sırasında Batı'ya yaptıkları bir gezide, Santa Fe'deki bir hediyelik dükkânından bir tane almıştı. Pek çok Amerikalı gibi, hediyelik dükkânlarında bulduğu nesnelerden anlam taşıyan bir hayat yaratmaya uğraşıyordu.

Haç, Billy Pilgrim'in duvarına asılmıştı.

Hendekte tüfeklerinin sürgülerini okşayan iki izci, tekrar yola düşme vaktinin geldiğini fısıldadılar. On dakikadır kimse vurulup vurulmadıklarını görmeye, işlerini bitirmeye gelmemişti. Her kim ateş ettiyse besbelli uzakta ve yalnızdı.

Dörtlü, üzerlerine ateş edilmeden, sürünerek çıktı hendekten. Kocaman, kısmetsiz memeliler gibi ki öyleydiler, sürünerek ormana daldılar. Ardından doğruldular ve alelacele yürümeye koyuldular. Orman karanlık ve yaşlıydı. Çamlar asker misali sıralı ekilmişlerdi. Çalılık yoktu. Ayak basılmamış, on santimlik kar tabakası vardı zeminde. Amerikalıların karda, balo dansları üzerine yazılmış bir kitaptaki diyagramlar kadar (*adım-yana adım-dur, adım-yana adım-dur*) belirgin izler bırakmaktan başka seçenekleri yoktu.

Yola koyulduklarında Weary, Billy'ye, "Kapa ve kapalı tut!" uyarısında bulundu. Weary hepten savaşa hazır sarmalanmış "Tweedledee yahut Tweedledum'a[19] benziyordu. Kısa ve kalındı.

19 İlk defa İngiliz şair John Byrom'ın, ünlü bir epigramında boy göstermiş, "tweedledee ile tweedledum / savaşmaya karar verdiler" diye başlayan ünlü bir tekerlemeye konu olmuş ve Lewis Carroll'ın, "Aynanın İçinden" adlı eserinde kullandığı ikiz karakterler. Batı argosunda "aynı kaba eden iki kişi" anlamında kullanılmaktadır. (ç.n.)

Zimmetine verilen tüm malzeme ve memleketten yollanan tüm hediyeler üzerindeydi: Miğfer, miğfer içliği, yün bere, kaşkol, eldiven, pamuklu iç gömleği, yünlü iç gömleği, yünlü gömlek, süveter, bluz, ceket, gocuk, pamuklu içdonu, yünlü içdonu, yün pantolon, pamuklu çorap, yünlü çorap, postal, gaz maskesi, matara, sefertası, ilkyardım çantası, siper bıçağı, battaniye, taşınabilir çadır, yağmurluk, sugeçirmez İncil, "Düşmanını Tanı" başlıklı bir broşür, "Neden Savaşıyoruz" başlıklı başka bir broşür ve Almanlara "Karargâhınız nerede?" ve "Kaç batarya var elinizde?" sorularını sormasını yahut "Teslim olun! Başka çareniz yok!" demesini sağlayacak, İngilizce okunuşlarıyla Almanca cümleler içeren bir başka broşür, vesaire.

Weary'nin üzerinde ayrıca bir de, balsa ağacından hesapta siper yastığı vardı. İçinde iki adet prezervatif bulunan, "Yalnızca Hastalıktan Korunma Amaçlı!" yazılı bir de kiti vardı. Onbaşılığa terfisine kadar kimseye göstermeyeceği bir de düdüğü vardı. Bir midilliyle cinsi münasebet kurmaya uğraşan bir kadını gösteren pis bir fotoğraf vardı üzerinde bir de. Fotoğrafı Billy'ye defalarca göstermişti.

Kadınla midilli, uçlarından ponponlar sarkan kadife perdelerin önünde poz vermişlerdi. Her iki yanlarında Dor tarzı sütunlar vardı. Sütunlardan birinin önünde, saksıya dikili bir palmiye duruyordu. Weary'nin elindeki resim, tarihin ilk müstehcen fotoğrafının kopyasıydı. Fotoğraf sözcüğü ilk kez 1839'da kullanılmıştı ve Louis J. M. Daguerre aynı yıl, Fransız Akademisi'ne, incecik bir gümüş iyotit tabakayla kaplanmış gümüşlü metal bir levha üzerinde biçimlendirilmiş bir görüntünün cıva buharıyla tab edilebileceğini göstermişti.

Sadece iki yıl sonrasında, 1841'de, Daguerre'in asistanlarından André Le Fèvre, Tuileries Bahçeleri'nde bir beyefendiye kadın ve midilli resmini satmaya çalışırken tutuklanmıştı. Weary de resmi Tuileries'den satın almıştı. Le Fèvre resmin sanat eseri

olduğunu ve esasen Yunan mitolojisini canlandırmaya çabaladığını öne sürmüştü. Sütun ve saksıdaki palmiyenin iddiasını kanıtladığını söylemişti.

Hangi miti canlandırmaya çalıştığı sorulduğundaysa ölümlü kadınla midilli tanrı içeren tonla mit bulunduğunu iddia etmişti.

Altı ay hapse mahkûm edilmişti Le Fèvre. Hapiste zatürreye yakalanıp ölmüştü. Falan filan.

Billy ile izciler zayıftı. Roland Weary'ninse yakacak yağı çoktu. Onca yün ve keten ve kemer katmanı altında kükreyen bir fırındı Weary. Öyle enerji doluydu ki Billy'yle izciler arasında gidip geliyor, kimsenin yollamadığı ve kimsenin almaktan hoşlanmadığı saçma sapan mesajlar taşıyordu. Ayrıca diğerlerinden çok daha fazla meşguliyetine bakarak liderlik fikrine kapılmaya başlamıştı.

Öyle yanıyordu ve öyle sarmalanmıştı ki tehlike algısını yitirmişti. Dünyayı miğferinin siperliğiyle memleketten yollanmış ve bebek yüzünü burun kemerinden aşağı gizleyen kaşkol arasındaki daracık açıklıktan görüyordu. Öyle sıcacık, öyle rahattı ki gerçek savaş öyküsü devam ederken savaştan sağ salim memlekete dönmüş, ebeveyni ve kız kardeşine gerçek bir savaş öyküsü anlatıyormuş gibi yapabiliyordu.

Weary'nin hayalinde anlattığı gerçek savaş hikâyesi şöyleydi: Almanlar feci saldırmışlardı ve Weary ile tanksavar müfrezesi, geriye sadece kendisi kalana dek canla başla savaşmışlardı. Falan filan. Derken Weary iki izciyle karşılaşmıştı. Üçü derhal feci sıkı arkadaş olmuş ve savaşarak kendi hatlarının gerisine dönmeye karar vermişlerdi. Hızla ilerleyeceklerdi. Teslim olmak nedir, bilmeyeceklerdi. El sıkışmış, kendilerine "Üç Silahşorlar" adını takmışlardı.

Ama sonra orduya bile alınmaması gerekecek ölçüde zayıf kolej bebesi çıkagelmiş, yanlarına almalarını istemişti. Tüfeği hatta bıçağı bile yoktu. Miğfer ne, beresi bile yoktu. Doğru dürüst yürüyemiyordu bile. Batıp çıkıyor, herkesi sinir ediyor ve yerlerini ele

veriyordu. Zavallının tekiydi. Weary'nin hikâyesi, Üç Silahşorların kolej bebesini çeke darta hatların gerisine sürükleyişiyle sürüyordu. Sayelerinde paçayı kurtarıyordu eleman.

Gerçek hayattaysa Weary, Billy'nin başına ne geldiğini bulabilmek adına gerisingeri dönüyordu. Kolejli piçi aramaya giderken izcilere beklemelerini söylemişti. Bir dalın altından geçiyordu. Dal, miğferine *dank* diye çarptı. Weary duymadı. Bir yerlerde bir köpek irisi havladı. Weary onu da duymadı. Savaş hikâyesi feci heyecanlı yerine gelmişti. Bir subay Üç Silahşorları kutluyor, adlarını Bronz Yıldız aday listesine yazacağını söylüyordu.

"Sizler için başka yapabileceğim bir şey var mı, çocuklar?" diyordu subay.

"Var, komutanım," diyordu izcilerden biri. "Savaşın kalanında ayrılmamayı diliyoruz, komutanım. Üç Silahşorların hiç ayrılmayacağı bir ayarlama yapmanızın yolu var mı?"

Billy Pilgrim ormanda durmuştu. Gözlerini kapayıp bir ağaca yaslanmıştı. Başını yana eğmişti ve burun delikleri hepten açılmıştı. Partenon'da bir şairdi adeta.

Billy'nin zamanda ilk kopuşuydu. Hayat çizgisi boyunca ileri-geri salınmaya başladı; mor ışıktan ibaret ölümünü geçti. Hiç kimse yoktu orada. Hiçbir şey yoktu. Sadece mor ışık ve bir mırıltı...

Ardından tekrar hayatına salındı, doğumundan öncesine kadar gitti. Işık kırmızıydı ve patlayan kabarcık sesleri vardı. Derken bir kez daha hayata salındı ve durdu. Ilium'daki Genç Hıristiyan Erkekler Birliği'nin duşunda, kıllı babasıyla birlikte yıkanan küçük bir çocuktu şimdi. Havuzun klor kokusunu aldı, trampleni duydu.

Küçük Billy korku içindeydi çünkü babası Billy'nin yüzmeyi, ya batarsın-ya yüzersin yöntemiyle öğreneceğini söylemişti. Babası Billy'yi havuzun derin tarafına atacaktı ve Billy bal gibi yüzecekti.

İdam gibiydi. Babası duştan havuza taşırken donakalmıştı Billy. Gözlerini yummuştu. Açtığında kendini havuzun dibinde buldu; nefis bir müzik çalıyordu. Bayıldı ya, müzik devam etti. Kurtarılışını belli belirsiz hissetti. Bozuldu kurtarılmasına.

Oradan zamanda 1965'e gitti. Kırk bir yaşındaydı ve bir ayağı çukurdaki annesini, bir ay önce yatırdığı huzurevinde ziyaret ediyordu. Annesi zatürreye yakalanmıştı ve kurtulması beklenmiyordu. Hoş, kurtulacak ve uzun yıllar yaşayacaktı.

Sesi pek çıkmadığından Billy kulağını annesinin buruşuk dudaklarına yaslamak zorunda kaldı. Çok önemli bir şey söyleyeceği belliydi annesinin.

"Nasıl?" diye başladı ve öylece kaldı. Bitkindi annesi. Cümleyi tamamlamasına gerek kalmamasını, Billy'nin tamamlamasını umuyordu.

Ama Billy annesinin aklından geçeni bilmiyordu. "*Ne* nasıl, anne?" dedi derhal.

Kadıncağız güçlükle yutkundu, birkaç damla gözyaşı döktü. Derken perişan bedeninden, ta parmak uçlarından, şu cümleyi tamamlamaya yetecek ölçüde fısıldayabilecek kadar güç topladı:

"Nasıl bu kadar *yaşlandım*?"

Annesi kendinden geçince hoş bir hemşire Billy'yi odadan çıkardı. Billy koridora çıktığı anda yaşlı bir adamın örtülü cesedi, tekerlekli sedyeyle geçti önünden. Adamcağız vaktinde meşhur bir maratoncuydu. Falan filan. Bu arada bunlar Billy'nin kafası uçak kazasında kırılmadan, uçan dairelerden ve zamanda yolculuktan bahsetmeye başlamadan önceydi.

Bekleme odasında oturuyordu Billy. Dul değildi henüz. Dolgusu bol koltuk minderinin altında sert bir şey hissetti. Kaldırdı, baktı ve William Bradford Huie'nin yazdığı *Er Slovik'in İdamı* adlı

kitabı buldu. Kitap, İç Savaş'tan sonra ödleklik suçuyla kurşuna dizilen tek Amerikan askerinin, 36896415 sicil numaralı Er Eddie D. Slovik'in gerçek öyküsünü anlatıyordu. Falan filan.

Billy, Slovik'in davasını gözden geçirmiş askeri adli müşavirlerden birinin görüşlerini okudu. Şöyle bitiyordu: *Hükümet otoritesine doğrudan meydan okumuştur ve disiplinin geleceği, işbu meydan okuyuşa verilecek kararlı, sert cevaba bağlıdır. Asker kaçaklığına karşı ölüm cezası verilecekse ne cezai tedbir ne de misilleme babında ama esasen bir ordunun düşmanını yenmesini tek başına sağlayabilecek bu disiplinin korunabilmesi adına bu davada verilmelidir. Davada sanığa karşı merhamet talep edilmemiştir ve burada da edilmemektedir.* Falan filan.

Billy 1965'te gözünü kırptı ve zamanda 1958'e gitti. Oğlu Robert'ın oynadığı Küçükler Ligi takımı şerefine verilen bir ziyafetteydi şimdi. Hiç evlenmemiş takım çalıştırıcısı konuşma yapıyordu. Fena zorlanıyordu ama. "Tanrı şahidimdir," diyordu, "bu çocuklara *malzemecilik* yapmak dahi şereftir bana."

Billy 1958'de gözünü kırptı ve zamanda 1961'e gitti. Noel arifesiydi ve Billy, herkesin optometrist ya da bir optometristle evli olduğu bir partide feci sarhoştu.

Savaş midesini mahvettiğinden genelde fazla içmezdi ama bu sefer fena kaçırmıştı ve hayatında ilk ve son defa karısı Valencia'ya ihanet ediyordu. Bir hanımı, her nasıl becerdiyse evin çamaşırhanesine gelmeye ve çalışan kurutucunun üstüne çıkıp oturmaya ikna etmişti.

Kadın da zilzurnaydı; Billy'nin korsesini çözmesine yardım ediyordu. "Neydi konuşmak istediğin?" dedi.

"Önemi yok," dedi Billy. Önemsizliğine içtenlikle inanıyordu. Kadının adını bile hatırlayamıyordu.

"Neden sana William yerine Billy diyorlar?"

"İş icabı," dedi Billy. Doğru söylüyordu. Ilium Optometri Okulu'nun sahibi ve Billy'ye muayenehanesini açan kayınpederi, alanında bir dâhiydi. Billy'ye insanları kendine Billy diye hitaba teşvik etmesini söylemişti. Çünkü öylesi daha akılda kalıcıydı. Ayrıca etrafta başka yetişkin Billy bulunmadığından azıcık büyülü bir hava katacaktı. Ayrıca insanlarda derhal arkadaşlarıymış izlenimi bırakacaktı.

Bir sürü tipin Billy ile kadıncağıza tiksintilerini sunduğu berbat bir sahne yaşandı arkasından ve Billy kendini otomobilinde, direksiyonu ararken buldu.

Esas mesele direksiyonu bulmaktı şimdi. Billy önce, denk gelir umuduyla kollarını savurdu. İşe yaramayınca yöntemli gitmeye, direksiyona kaçma imkânı bırakmamaya karar verdi. Şoför mahallinin kapısına yaslandı ve önündeki alanı milimi milimine taradı. Bulamayınca biraz yana kayıp tekrar başladı. Hayretler içinde nihayet yolcu tarafındaki kapıya vardı. Direksiyonu bulamamıştı. Çalındığı sonucuna vardı. Sızarken öfkeliydi.

Arabasının arka koltuğunda olduğundan bulamamıştı direksiyonu.

Biri sarsarak uyandırmaya uğraşıyordu. Billy hâlâ sersem sepelekti ve hâlâ çalınan direksiyona kızgındı. İkinci Dünya Savaşı'na dönmüştü; Alman hatlarının gerisindeydi. Sarsan, Roland Weary'ydi. Billy'nin ince sahra ceketinin yakalarına yapışmıştı. Billy'yi ağaçlardan birine çarptı, çekti ve gitmesi gereken yöne doğru savurdu.

Durdu Billy, kafa salladı. "Gidin siz," dedi.

"Ne?"

"Bensiz gidin. İyiyim ben."

"Nesin?"

"İyi."

Weary memleket işi, nemli beş kat kaşkolün arasından, "Hey Tanrım," dedi, "katlanamam hastaya ben." Billy, Weary'nin yüzünü görmemişti henüz. Bir defasında hayal etmeyi denemiş, akvaryuma konmuş bir kurbağa canlanmıştı gözlerinin önünde.

Weary ite kaka dört yüz metre kadar sürükledi Billy'yi. İzciler donmuş bir dereye sinmiş, bekliyorlardı. Köpekleri duymuşlardı. Bağrışanları, avlarının yerini gayet belirlemiş avcılar misali köpeklere seslenenleri de duymuşlardı.

Derenin kıyıları izcilerin görünmeden ayakta durabilecekleri kadar yüksekti. Billy'nin kıyıdan aşağı sendeleye tökezleye inişi gülünçtü. Ardından ter içindeki Weary tangırdaya şangırdaya geldi.

"İşte buldum, millet," dedi Weary. "Yaşamak istemiyor ama yaşayacak. Tanrı'nın izniyle paçayı kurtardığında hayatını Üç Silahşorlar'a borçlu kalacak." İzciler Weary'nin kendilerini Üç Silahşorlar adıyla çağırdığını ilk kez duyuyorlardı.

Billy Pilgrim dere yatağında herhangi bir ıstıraba girmeden buhara dönüştüğünü düşündü. Azıcık yalnız bırakılsa kimseye dert çıkarmayacağı fikrindeydi. Buharlaşıp yükselecek, ağaçlar arasında süzülecekti.

Koca köpek bir yerlerden havladı yine. Korku ve yankı ve kış sessizliği sayesinde sesi kocaman, bronz bir köpekten çıkıyormuş gibi geliyordu.

On sekizindeki Weary izcilerin arasına sıkıştı, sarmalanmaktan ağırlaşmış kollarını omuzlarına attı. "E, ne yapıyor şimdi Üç Silahşorlar?" dedi.

Billy Pilgrim harika bir sanrıya dalmıştı. Kupkuru, sıcak, beyaz çoraplar giymiş, bir dans salonunda paten kayıyordu. Alkışlıyordu binlerce insan. Zamanda yolculuk yapmıyordu; hiç yaşanmamıştı böyle bir şey. Pabuçları karla dolu, ölümün eşiğine gelmiş bir delikanlının sanrılarıydı bunlar.

İzcilerden biri başını öne eğdi, tükürdü. Diğeri de aynını yaptı. Tükürüğün kar ve tarih üzerindeki mini minnacık etkilerini incelediler. Ufak tefek, zarif tiplerdi izciler. Alman hatlarının gerisine defalarca geçmiş, orman yaratıkları misali faydalı ürkeklikle andan âna yaşamış, içgüdüleriyle düşünmüşlerdi.

Weary'nin sevgi dolu kollarından sıyrıldılar. Weary'ye, Billy'yle ikisinin kendilerini teslim edecek başka birilerini bulmalarını söylediler. Bir daha beklemeyeceklerdi onları.

Weary'yle Billy'yi donmuş derede bırakıp gittiler.

Billy Pilgrim kaymaya, pek çok kimsenin imkânsız sayacağı figürler yapmaya, dönüşlere, ani duruşlara devam etti. Alkışlar sürüyordu ama sanrı yerini zaman yolculuğuna bırakınca alkışların tonu değişiverdi.

Billy kaymayı bıraktı ve kendini 1957 güzünde bir öğle vakti, New York'un Ilium kentindeki bir Çin lokantasında, kürsüde buldu. Lions Kulüp üyeleri ayakta alkışlıyorlardı. Başkan seçilmişti ve konuşma yapması gerekiyordu. Korkudan donakaldı; feci bir hata yapıldığını düşündü. Karşısındaki zengin, sağlam tipler, gülünç bir kimsesizi seçtiklerini fark edeceklerdi. Savaştaki tiz, cılız sesini duyacaklardı. Gırtlak niyetine söğüt dalından yontulma ufacık bir düdük taşıdığı fikriyle yutkundu. Beteri, söyleyecek hiçbir şeyi yoktu. Kalabalık sessizleşti. Herkes pembeye kesmiş, parıldıyordu.

Billy ağzını açtığında gırtlağından derin, gür bir ses çıkıverdi. Muazzam bir müzik aletiydi sesi. Herkesi kırıp geçiren espriler patlattı. Ciddileşti, araya gene espriler sıkıştırdı ve tevazuuyla bitirdi lafını. Mucizenin açıklaması şuydu: Billy, toplum önünde konuşma dersleri almıştı.

Derken donmuş dereye geri döndü. Roland Weary ağzını burnunu kırmak üzereydi.

Weary acıklı gazap yüklüydü. Yine ekilmiş, yine bırakılmıştı. Tabancasını kılıfına tıkıştırdı. Bıçağını kınına soktu. Prizma bıçağın üç yüzünde de kan olukları vardı. Ardından Billy'yi sarstı, iskeletini titretti ve yamaca savurdu.

Memleket işi kaşkol katmanları arasından böğürdü, inledi Weary. Billy uğruna yaptığı fedakârlıkları geveledi. "Üç Silahşorlar"ın Tanrı hizmeti ve kahramanlığına yüklendi, erdem ve yücelikleri, edindikleri silinemez şerefi ve Hıristiyanlığa sundukları muazzam hizmeti mümkün en parıltılı, en doygun tonlarla resmetti.

Weary bu müthiş savaş örgütünün tamamen Billy yüzünden dağıldığı fikrideydi ve bedelini Billy ödeyecekti. Billy'nin çenesine yandan yumruğu indirdi; Billy yamaçtan ayrılıp karla kaplı, donmuş dereye devrildi. Dörtayak üstü doğrulurken Weary bu sefer kaburgalarına tekmeyi savurunca bir kez daha yana devrildi. Düştüğü yerde büzülmeye çabaladı.

"Orduda dahi *olmaman* lazım senin," dedi Weary.

Billy'nin istemeden çıkardığı inleyişler kahkahayı andırıyordu. "Komik mi bunlar, ha?" dedi Weary. Billy'nin arkasına dolandı. Gördüğü şiddet sırasında ceketi ve gömleği sıyrıldığından sırtı açılmıştı Billy'nin. Weary'nin potinleriyle Billy'nin zavallı omurgası arasında santimler vardı.

Weary sağ ayağını geri çekerek omurgayı, Billy'nin önemli pek çok hayati bağını taşıyan boruyu nişanladı. Parçalayacaktı boruyu Weary.

Ama tam o sırada seyircileri fark etti. Kıyıda, yamacın üstünde beş Alman askeriyle bir köpek dikiliyordu. Askerlerin masmavi, çapaklı gözleri, bir Amerikalının memleketinden bu kadar uzakta ne demeye bir diğer Amerikalıyı öldürmeye kalkıştığına ve kurbanın niye bunca güldüğüne yönelik merakla doluydu.

3

Alman askerleriyle köpek, komik açıklayıcılıkta bir ada sahip, ayrıntısına nadiren girilen ve haberlerde yahut tarihte adı geçtiğinde pek çok savaş tutkununda sevişme sonrası tatminine yakın bir his yaratan askeri bir operasyondaydılar. Görev, çarpışma hayranlarının muhayyilesinde, zaferin getirdiği orgazmı izleyen ilahi kayıtsızlıktaki aşk oynaşmasıydı. "Paspaslama"ydı görevin adı.

Kış sonsuzluğunda havlaması feci gelen köpek, dişi bir Alman kurduydu. Titriyordu. Kuyruğunu bacakları arasına kıstırmıştı. Aynı sabah bir çiftçiden ödünç alınmıştı. Savaşa ilk katılışıydı. Hangi oyunun oynandığını bilmiyordu. Prenses'ti adı.

Alman askerlerinden ikisi ergenliklerini sürüyordu. Diğer ikisiyse dişsiz, salyalı ihtiyarlardı. Yeni ölmüş askerlerden aparma silah ve kıyafetler kuşanmışlardı. Falan filan. Az ilerideki Alman sınırının ardından gelme çiftçilerdi hepsi.

Komutanları orta yaşlı bir onbaşıydı. Gözleri kan çanağıydı; sıska, peksimet kadar katı, savaştan bezmiş bir adamdı. Dört defa yaralanmış, tedavi edilip tekrar cepheye sürülmüştü. Çok iyi bir askerdi; bırakıp gitmenin, teslim olacağı birilerini bulmanın eşiğindeydi. Çarpık bacaklarını Rusya cephesinde ölmüş bir Macar albayından kaldırdığı yaldızlı süvari çizmeleriyle süslemişti. Falan filan.

Dünyadaki neredeyse tek varlığıydı bu çizmeler. Yuvasıydı çizmeler. Bir hikâyecik aktaralım: Bir defasında yaldızlı çizmelerini parlatırken durmuş ve elindeki çizmeyi, yaptıklarını seyreden acemiye doğru kaldırarak, "Yeterince bakarsan Âdem'le Havva'yı görürsün burada," demişti.

Bu hikâyecikten habersizdi Billy Pilgrim. Ama buzda sırtüstü yatarken onbaşının çizmelerinin altın sarısı derinliklerinde Âdem'le Havva'yı gördü. Çıplaktılar. Öylesine masum, öylesine kırılgan, düzgün davranmaya öylesine hevesliydiler. Billy Pilgrim sevdi onları.

Yaldızlı çizmelerin hemen yanında çaputlara sarılı bir çift ayak duruyordu. Bez şeritlerle tokalı tahta takunyalara bağlanmıştı çaputlar. Billy takunyalardan yukarı çevirdi bakışlarını ve on beş yaşında bir oğlanın sarışın melek yüzünü gördü.

Havva kadar güzeldi oğlan.

Güzelim oğlan, ilahi hünsa kaldırdı Billy'yi ayağa. Diğerleri gelip üstündeki karı silkelediler ve üstünü aradılar. Silahı yoktu Billy'nin. Üzerinde buldukları en tehlikeli nesne, beş santimlik bir kurşunkalemdi.

Uzaklardan iki *patlama* sesi duyuldu. Alman tüfekleriydi patlayanlar. Billy ile Weary'yi eken iki izciyi vurmuşlardı. İki izci, Almanları indirmek için pusuya yatmıştı. Yerleri fark edilmiş ve sırtlarından vurulmuşlardı. Şimdi karda ölüyor, hiçbir şey hissetmiyor, karı ahududu şerbeti rengine boyuyorlardı. Falan filan. Üç Silahşorlardan geriye sadece Roland Weary kalmıştı.

Dehşetten gözleri fal taşına dönmüş Weary'nin silahlarını aldılar. Onbaşı, Weary'nin tabancasını tatlı oğlana verdi. Weary'nin gaddar bıçağına hayranlıkla baktı ve Weary'nin, fırsat yakalasa bıçağı mutlaka kullanacağını, dikenli muştasıyla yüzünü paralayacağını, bıçağı karnına veya gırtlağına saplayacağını Almanca söyledi. İngilizce bilmiyordu; Billy'yle Weary de Almanca anlamıyorlardı.

"Güzelmiş oyuncakların," dedi onbaşı ve bıçağı yaşlı askerlerden birine uzattı. "Hoş, değil mi? Hım."

Onbaşı, Weary'nin gocuğunu ve gömleğini yırtarak açtı. Düğmeler patlamış mısır misali saçıldılar. Ardından Weary'nin kalbini sökmek istercesine elini daldırdı ama çıkardığında elinde Weary'nin kurşungeçirmez İncil'i vardı.

Kurşungeçirmez İnciller, bir askerin kalbinin hemen üstüne koyabileceği, gömlek cebine sığacak büyüklükteydi. Kapakları ve sırtları çelikti.

Onbaşı, kadın ve midillili muzır fotoğrafı Weary'nin kalça cebinde buldu. "Şanslı midilliymiş, ha?" dedi. "Ha? Ha? Yerinde olmak istemez miydin?" Fotoğrafı diğer ihtiyar askere verdi. "Savaş ganimetleri! Senin, hepsi senin, koçum!"

Ardından Weary'yi kara oturtup postallarını çıkararak güzel oğlana, oğlanın takunyalarınıysa Weary'ye verdi. Artık hem Billy hem Weary postalsızdı ve kilometrelerce yürümek zorunda kaldılar. Billy gene bata çıka ilerliyor, arada tökezleyip takunyaları takırdayan Weary'ye çarpıyordu.

"Affedersin" ya da "Kusura bakma," diyordu Billy.

Nihayetinde yolun çatallandığı yere yapılmış taş bir eve vardılar. Savaş esirlerinin toplanma noktasıydı burası. Billy ile Weary içeri alındılar. Sıcak ve dumanlıydı içerisi. Şöminedeki ateş çıtırdayarak yanıyordu. Evin mobilyası yakıt görevini üstlenmişti. İçeride, sırtlarını duvara dayamış, gözlerini ateşe dikmiş, düşünülecek ne varsa düşünen –ki hiçe eşitti– yaklaşık yirmi Amerikalı daha vardı.

Konuşmuyordu kimse. Anlatacak hoş savaş hikâyesi yoktu hiçbirinde.

Billy ile Weary kendilerine yer bulup oturdular ve Billy, başını itiraz etmeyen bir yüzbaşının omzuna dayayıp uyuyakaldı. Yüzbaşı, bir din görevlisiydi. Hahamdı. Elinden vurulmuştu.

Billy zamanda yolculuk yaptı, gözlerini açtı ve yeşim yeşili bir mekanik baykuşun cam gözleriyle karşı karşıya geldi. Baykuş paslanmaz çelikten bir çubukta baş aşağı duruyordu. Baykuş, Billy'nin Ilium'daki muayenehanesindeki optometreydi. Optometre, numaralı lens yazılabilmesi için hastanın gözlerindeki bozuklukları ölçmeye yarayan bir araçtı.

Billy, baykuşun diğer tarafındaki sandalyede oturan hanım hastanın gözlerini muayene ederken uyuyakalmıştı. Çalışırken daha önce de uyuyakaldığı vakiiydi. Başlangıçta matraktı ama Billy, artık endişelenmeye başlamıştı. Yaşını hatırlamaya çalıştı, hatırlayamadı. Yılı hatırlamaya çalıştı. Onu da hatırlayamadı.

Hasta çekingence, "Doktor..." dedi.

"Hı?" dedi Billy.

"Çok sessizleştiniz."

"Pardon."

"Demin konuşuyordunuz ve birden... Sustunuz."

"Hım."

"Feci bir şey mi gördünüz?"

"Feci mi?"

"Gözümde..."

Billy tekrar uyuklama arzusuyla, "Yok, yok," dedi. "Gözleriniz iyi. Sadece okuma gözlüğü lazım size." Hastaya koridorun sonundaki odaya, çerçeve çeşitlerine bakmaya gitmesini söyledi.

Kadın çıkınca Billy kalkıp perdeleri açtı ve dışarıyı göremedi. Manzarayı kapayan jaluziyi paldır küldür çekti yukarı. Parlak gün ışığı içeri bodoslama dalıverdi. Uçsuz bucaksız asfalt gölünde binlerce park edilmiş otomobil ışıldıyordu. Billy'nin muayenehanesi bir alışveriş merkezindeydi.

Penceresinin hemen önünde kendi Cadillac El Dorado Coupe de Ville'i duruyordu. Tampondaki çıkartmaları okudu. "Ausable Yarığı'nı[20] Görün" diyordu biri. Bir diğeri, "Polise Destek Verin" diyordu. Üçüncüsüyse "Earl Warren[21] Kodese" diyordu. Polis ve Earl Warren'la ilgili çıkartmaları John Birch Cemiyeti[22] üyesi kayınpederinin hediyeleriydi. Plakadaki tarih, Billy'nin kırk dördünü sürdüğünü gösteren 1967'ydi. Kendi kendine şunu sordu Billy: "Nereye gitti onca yıl?"

Billy dikkatini masasına çevirdi. Masada açık duran bir Optometri Dergisi vardı. Başyazı sayfası açıktı; Billy eğildi, dudaklarını kımıldatarak okumaya girişti.

1968'de yaşananlar Avrupalı optometristlerin en az 50 yıllık kaderini belirleyecek, deniyordu yazıda. *Bu uyarıyı yapan Belçikalı Optikçiler Birliği Genel Sekreteri Jean Thiriart, bir "Avrupa Optometri Cemiyeti" kurulmasında ısrarcı. Diğer seçeneklerin profesyonel konum elde etmek ya da 1971'den itibaren gözlük satıcılığı rolüne düşmek olacağını öne sürüyor.*

Pek umursamadı Billy Pilgrim.

Ani bir siren sesiyle sıçradı. Üçüncü Dünya Savaşı'nın çıktığını sandı. Oysa siren sadece öğle vaktini haber veriyordu. Billy'nin muayenehanesinin karşısında, sokağın diğer yakasındaki itfaiye binasındaki bir kubbedeydi.

---

20 New York eyaletinin Keeseville kasabasında, içinden Ausable Nehri'nin geçtiği doğal yarık (ç.n.)

21 California Valiliği ve Yüksek Mahkeme başkanlığı görevlerinde bulunmuş, Cumhuriyetçi Parti üyesi olmasına rağmen ABD hukuk sisteminde özgürlük yanlısı önemli değişiklikler yapmış, Kennedy suikastını soruşturan komisyona başkanlık etmiş ünlü hukukçu (ç.n.)

22 1958'de kurulmuş ve halen faaliyetlerini sürdüren komünizm karşıtı ve "sınırlandırılmış hükümet" yanlısı cemiyet (ç.n.)

Gözlerini kapadı Billy. Açtığında kendini yine İkinci Dünya Savaşı'nda buldu. Başı hâlâ yaralı hahamın omzundaydı. Bir Alman ayağını tekmeliyor, uyanmasını, gitme vaktinin geldiğini söylüyordu.

Aralarında Billy'nin de bulunduğu Amerikalılar, geçit törenindeymiş gibi dışarıdaki yola çıkarıldılar.

Leica'lı bir Alman muhabir vardı. Billy ile Roland Weary'nin ayaklarını çekti. Fotoğraf iki gün sonra yaygın zenginlik namına karşın aslında Amerikan Ordusu'nun acınası donanımsızlığına kanıt niyetine yayınlandı.

Muhabir daha canlı, sahici bir yakalanma fotoğrafı istiyordu gerçi. Muhafızlar hemen düzenleyiverdiler. Billy'yi çalıların arasına attılar. Billy yüzünde aptalca iyi niyetle çalılardan çıktığında sanki o an yakalıyorlarmış gibi silahları doğrultup poz verdiler.

Billy'nin çalılardan çıktığı andaki gülümseyişi en azından Mona Lisa'nınki kadar tuhaftı çünkü aynı anda hem 1944 yılında, Almanya'daydı hem de 1967'de, Cadillac'ının direksiyonundaydı. Almanya silikleşti ve 1967, diğer zamanların müdahalesinden uzak, netleşti. Billy, öğlen yemekli bir Lions Kulüp toplantısına gidiyordu. Sıcak bir Ağustos günüydü ama Billy'nin arabası klimalıydı. Ilium'un siyahlar mahallesinin ortasında, kırmızıda durdu. Sakinleri mahalleden öyle nefret ediyorlardı ki bir ay kadar önce büyük bölümünü yakmışlardı. Tek varlıklarıydı mahalle ve mahalleyi yakıp yıkmışlardı. Çevre Billy'ye savaşta gördüğü bazı kasabaları hatırlattı. Parçalanmış, ezilmiş kaldırımlar ve köşeler, Ulusal Muhafızların tank ve askeri araçlarının nerelerden geçtiklerini gösteriyordu.

Yarı yarıya yıkılmış bir bakkalın yan duvarında "Kan Kardeşi" yazılmıştı.

Billy'nin penceresine tıkladı biri. Siyah bir adam. Bir şeyler söyleme derdindeydi. Yeşil yandı. Billy en basitini yaptı. Gaza bastı.

Billy daha berbat bir yerden geçti. Yangın bombardımanı sonrasındaki Dresden'e, Ay yüzeyine benziyordu. Billy'nin büyüdüğü ev, önünde uzanan bomboşluktaydı eskiden. Kentsel yenilenme projesi sürüyordu ve yakında buralarda yeni Ilium Hükümet Konağı, Sanat Merkezi ve Barış Göleti ve yüksek apartmanlar boy gösterecekti.

Hepsi uyardı Billy Pilgrim'e.

Lions Kulüp toplantısının konuk konuşmacısı, Deniz Piyadeleri'nden bir binbaşıydı. Amerikalıların Vietnam'da zafere ulaşana yahut Komünistler zayıf ülkelere kendi hayat tarzlarını zorla kabul ettiremeyeceklerini anlayana kadar savaşmaktan öte bir seçenekleri bulunmadığını söyledi. Binbaşı iki ayrı seferde gitmişti oralara. Gördüğü pek çok feci ve harika şeyden bahsetti. Bombardımanların yoğunlaştırılmasından, Kuzey Vietnam'ın taş devrine döndürülmesinden yanaydı ve karşıt görüşlere kapalıydı.

Billy, Kuzey Vietnam'ın bombalanmasına itiraz etmedi; gördüğü bombardımanları düşünüp ürpermedi. Başkanlığını yürüttüğü Lions Kulüp'te yemekteydi sadece.

Billy'nin muayenehanesinin duvarında, yaşama konusunda hevessizliğine rağmen yaşamayı sürdürme yöntemini açıklayan, çerçevelenmiş bir dua vardı. Duvardaki duayı gören pek çok hastası Billy'ye, duanın kendilerinin de yaşamayı sürdürmelerine yardım ettiğini söylemişti. Şöyleydi dua:

TANRIM, BANA,
DEĞİŞTİREMEYECEKLERİMİ
KABULLENME SÜKÛNETİ,
DEĞİŞTİREBİLECEKLERİMİ
DEĞİŞTİRME CESARETİ
VE
ARALARINDAKİ FARKI
DAİMA GÖREBİLME
BİLGELİĞİ BAĞIŞLA.

Billy Pilgrim'in değiştiremeyecekleri arasında geçmiş, bugün ve gelecek vardı.

Deniz Piyade binbaşısıyla tanıştırılıyordu şimdi. Tanıştıran, binbaşıya, Billy'nin gaziliğinden ve oğlunun Vietnam'da çarpışan Yeşil Bereliler'de çavuş rütbesiyle görev aldığından bahsediyordu.

Binbaşı, Billy'ye, Yeşil Bereliler'in büyük işler başardığını ve oğluyla gurur duyması gerektiğini söyledi.

"*Duyuyorum.* Kesinlikle *duyuyorum,*" dedi Billy Pilgrim.

Yemekten sonra kestirmek üzere eve döndü. Her gün kestirmesi doktorunun tavsiyesiydi. Doktor, şekerlemelerin Billy'nin şu şikâyetine iyi geleceği kanısındaydı: Billy, görünürde herhangi bir neden bulunmaksızın ağlamaya başlıyordu. Şimdiye dek kimseye yakalanmamıştı. Sadece doktoru biliyordu. Billy sessizce, salya sümüğe girmeden ağlıyordu.

Billy'nin Ilium'da pek hoş, Georgia tarzı bir evi vardı. Karun kadar zengindi ki böyle bir serveti milyon yıl geçse edinebileceği hiç aklına gelmemişti. Alışveriş merkezindeki muayenehanesinde,

emrinde beş optometrist çalışıyordu ve yıllık kârı altmış bin doları aşıyordu. İlaveten 54 numaralı çevreyolundaki yeni Holiday Inn'in beşte birine ve üç adet Taste-Freez dükkânının yarı hissesine sahipti. Taste-Freez bir tür dondurulmuş muhallebiydi. Dondurmanın verebileceği tüm hazları, dondurmanın katılığı ve acıtıcı soğukluğunu sunmadan veriyordu.

Bomboştu Billy'nin evi. Kızı Barbara evlenecekti ve annesiyle birlikte yemek takımları almaya gitmişti. Mutfak masasında bunu bildiren bir not vardı. Hizmetçiler yoktu. Artık kimse ev hizmeti kariyerine heveslenmiyordu. Köpek de yoktu.

Spot adlı bir köpeği vardı ya, ölmüştü. Falan filan. Billy pek sevmişti Spot'u. Spot da Billy'yi sevmişti.

Billy halı döşeli merdiveni tırmanıp karısının yatak odasına girdi. Odanın duvarları çiçek desenli duvar kâğıdıyla kaplıydı. İki kişilik yatağın başucundaki komodinde radyolu bir çalar saat vardı. Komodinin üzerinde bir de elektrikli battaniyenin ve şiltenin yaylarına bağlı titreştiricinin kumandaları duruyordu. Titreştiricinin ticari adı "Sihirli Parmaklar"dı. Titreştirici de doktorun fikriydi.

Billy üç odaklı gözlüğünü, paltosunu ve kravatını ve pabuçlarını çıkardı, önce jalûziyi, ardından perdeleri kapadı ve yatağa uzandı. Uyku gelmedi ama. Yerine gözyaşları geldi. Aktılar. Billy, Sihirli Parmakları çalıştırdı ve ağlarken titremeye koyuldu.

Kapı zili çaldı. Billy yataktan inip pencerelerden birinden kapıya, zili mühim birinin çalıp çalmadığına baktı. Aşağıda, Billy'nin zamandaki özürlülüğü ölçüsünde uzamda özürlü, kötürüm bir adam duruyordu. Kasılmaları adamı sürekli dans figürleri yapıyormuş ve yüzünü ifadeden ifadeye geçirerek, çeşitli film yıldızlarını taklide çabalıyormuş gibi gösteriyordu.

Diğer bir kötürüm karşıdaki evin kapısındaydı. Koltuk değnekliydi. Tek bacaklıydı. Koltuk değneklerinin arasına öyle gömülmüştü ki omuzları, kulaklarına bitişmişti.

Kötürümlerin derdini anladı Billy: Hiç gelmeyecek dergilere abonelik satıyorlardı. Çoğu insan bu dergilere, satanlara acıdığından abone oluyordu. Billy bu dümeni iki hafta önce Lions Kulüp'te konuk ettikleri, Better Business Bureau[23] üyesinden dinlemişti. Mahallesinde dergi aboneliği satmaya uğraşan kötürüm görenlerin derhal polisi aramaları gerektiğini söylemişti adam.

Billy sokağın ilerisine baktığında park edilmiş yeni bir Buick Riviera gördü. İçinde biri oturuyordu. Billy kötürümleri tutan kişinin bu adam olduğunu bihakkın tahmin etti. Kötürümler ve patronu için ağlamaya başladı. Kapı zili dur durak bilmezcesine çalıyordu.

Gözlerini kapadı ve tekrar açtı. Hâlâ ağlıyordu ama Lüksemburg'a dönmüştü şimdi. Bir sürü esirle birlikte yürüyordu. Gözlerini yaşartan, sert kış rüzgârıydı.

Fotoğraf uğruna çalıların arasına savruluşundan beri diğer esirlerle muhafızların kafaları üzerinde gemici nurunu[24] andıran bir çeşit elektronik parıltı görüyordu. Lüksemburg'un ağaçlarının tepelerinde ve çatılarında da vardı. Pek hoştu.

Billy, diğer tüm Amerikalılar gibi elleri kafasının üzerinde yürüyordu. Bata çıka. Kazara Roland Weary'nin üstüne abandı. "Affedersin," dedi.

Weary'nin de gözleri yaşlıydı. Ayaklarındaki feci acılar yüzünden ağlıyordu Weary. Tokalı takunyalar ayaklarını kanlı bulamaca çeviriyordu.

---

23 1912'de kurulmuş ve ABD ve Kanada'da faal, tüketici ile şirketler arasında tüketici şikâyetleri ve benzeri raporları toplayarak piyasa/şirket güvenilirliği gibi konularda aracılık yapan sivil toplum kuruluşu (ç.n.)

24 Genellikle fırtınalı havalarda, elektrik yükü yoğun bulutların altında yahut yakınında paratoner, yelken direği, uçak gövdeleri, insan saçı ve benzeri yerlerde, mavi, beyaz, yeşil, eflatun gibi renklerde görülen zararsız elektrik boşalımları (St. Elmo's Fire) (ç.n.)

Her yol çatında Billy'nin grubuna elleri başlarının üzerinde yeni Amerikalılar katılıyordu. Hepsine gülümsüyordu Billy. Sürekli tepe aşağı akan su gibiydiler ve nihayet bir vadinin tabanında yola kavuştular. Vadiden utanç içindeki Amerikalılardan müteşekkil bir Mississippi akıyordu şimdi. On binlerce Amerikalı, elleri başlarının üstünde, doğuya ayak sürüyordu. İç çekiyor, inliyorlardı.

Billy ve grubu utanç nehrine karıştılar ve ikindi güneşi bulutların arasından çıktı. Yolun tümü Amerikalılara ait değildi. Batı yönüne uzanan şerit yedek Alman güçlerini cepheye taşıyan kamyonlarla doluydu. Yedekler kış rüzgârından tenleri yanmış, öfkeli tiplerdi. Piyano tuşlarını andırıyordu dişleri.

Fişeklikler kuşanmışlardı; puro içiyor, mazotu dikliyorlardı. Sosislerden kurt misali ısırıklar alıyor, nasırlı avuçlarında püreden bombalar yuvarlıyorlardı.

Kara giysili bir asker, tanklardan birinin tepesinde tek başına kafa çekiyordu. Amerikalılara savurduğu tükürük Weary'nin omzuna denk geldi ve Weary'ye tütünlü balgam, sosis ve alkolden mamul bir nişan taktı.

İkindi, can yakıcı hoşlukta geldi Billy'ye. Çok şey vardı görecek: tanksavar mevzileri, ölüm kusan makineler; morarıp beyaza kesmiş yalınayak cesetler. Falan filan.

Bata çıka ilerleyen Billy, pencerelerinden makineli tüfekler fırlamış parlak lavanta rengi boyalı bir çiftlik evine gülümsedi. Evin çarpık kapısında bir Alman albayı dikiliyordu. Yanında makyajsız fahişesi duruyordu.

Billy, Weary'nin omzuna çarptı; beriki hıçkırıkları arasında bağırdı: "Düzgün yürü be!"

Tatlı bir eğimi tırmanıyorlardı şimdi. Tepesine vardıklarında Lüksemburg'dan çıktılar. Almanya'daydılar artık.

Sınıra muazzam zaferi kayda almak üzere bir kamera yerleştirilmişti. Billy ile Weary geldikleri sırada deri gocuklu iki sivil, kameraya eğilmişlerdi. Filmleri saatler önce tükenmişti.

İçlerinden biri, bir anlığına kamerayı Billy'nin yüzüne odakladıktan sonra tekrar ufka çevirdi. Ufuktan mini minnacık bir duman bulutu yükseliyordu. Çarpışma vardı orada. İnsanlar ölüyordu. Falan filan.

Güneş battığında Billy bir demiryolu istasyonunda bata çıka yürüyordu. Sıralanmış bekleyen bir sürü vagon vardı istasyonda. Yedekleri cepheye taşımışlardı. Esirleri Almanya'nın içlerine taşımaya gelmişti sıra.

Fener ışıkları çılgınca dolanıyordu her yanda.

Almanlar esirleri rütbelerine göre ayırdılar. Çavuşları çavuşların, binbaşıları binbaşıların yanına götürdüler. Falan filan. Albaylardan mürekkep bir manga Billy'nin dibine dizilmişti. Albaylardan biri zatürreydi. Ateşi yüksekti ve gözleri kararıyordu. Demiryolu var hızıyla etrafında dönüp dururken düşmemek için gözlerini Billy'ninkilere dikti albay.

Öksürükler arasında, "Benim çocuklardan mısın?" dedi Billy'ye. Tüm alayını, yaklaşık dört bin beş yüz adamını –çoğu çocuk sayılırdı– yitirmişti. Yanıt vermedi Billy. Anlamsızdı soru.

"Hangi birliktendin?" dedi albay. Aralıksız öksürüyordu. Her nefes alışında ciğerleri yağlı kesekâğıtları misali hışırdıyordu.

Billy hangi birlikten olduğunu hatırlayamadı.

"Dört yüz elli birinciden misin?"

"Dört yüz elli birinci ne?" dedi Billy.

Kısa bir sessizlikten sonra, "Piyade alayı," dedi albay.

"Ha," dedi Billy Pilgrim.

Yine sustular. Albay durduğu yerde boğuluyor, ölüyordu. Derken balgamlarıyla haykırdı: "Benim, çocuklar! Vahşi Bob burada!" Askerlerinin kendisini "Vahşi Bob" çağırmasını istemişti hep.

Duyabilenler arasında Ronald Weary hariç alayından asker yoktu ve Weary, dinlemiyordu. Aklında ayaklarındaki ıstıraptan ötesi yoktu.

Ama albay sevgili askerlerine son kez hitap ettiğini sanıyordu. Utanmamaları gerektiğini, savaş alanında dört yüz elli birinci alayın adını duyduğuna pişman bir sürü Alman bulunduğunu söyledi. Savaştan sonra memleketinde, Wyoming'deki Cody kasabasında toplanacaklarını söyledi. Koca sığırları çevireceklerdi ateşte.

Tüm bunları Billy'nin gözlerine bakarak söyledi albay. Lafları Billy'nin kafasında yankılandı. "Tanrı sizle olsun, çocuklar!" dedi ve cümlesi yankılandı. Ardından, "Wyoming'de Cody'ye yolunuz düşerse Vahşi Bob'ı sorun, yeter!" dedi.

Oradaydım ben. Silah arkadaşım Bernard O'Hare de oradaydı.

Billy Pilgrim bir sürü erle birlikte bir vagona tıkıldı. Roland Weary'den ayrılmıştı. Başka bir vagona tıkılmıştı Weary.

Vagonun köşelerinde, tavana yakın daracık havalandırma açıklıkları vardı. Billy bunlardan birinin dibinde durdu ve kalabalık artıp üstüne abandıkça yer açabilmek için çapraz köşe demirinin üstüne çıktı. Havalandırma göz hizasına gelince on metre ötedeki başka bir treni görebildi.

Almanlar her vagonun kapısına, vagona bindirdiklerinin sayısını, rütbelerini, milletlerini ve bindirilme tarihlerini mavi tebeşirlerle yazıyorlardı. Kimileriyse vagon kapılarının sürgülerini tellerle, mıhlarla ve demiryolu civarından toplanma diğer çerçöple bağlıyor, sıkıştırıyordu. Billy kendi vagonlarının üzerine yazıldığını da duydu ya, kimin yazdığını göremedi.

Billy'nin vagonundaki erlerin çoğu çok gençti; çocukluklarının sonundaydılar. Ama Billy'nin bulunduğu köşeye kırk yaşında bir berduş eskisi sıkışmıştı.

"Bundan çok daha aç kaldım ben," dedi berduş. "Bin beterinde yaşadım. O kadar kötü değil burası."

Karşı taraftaki vagondan biri, havalandırma açıklığından bağırarak içeride birinin öldüğünü söyledi. Falan filan. Seslendiğini duyan dört muhafız vardı. Haberden pek hoşlanmamışlardı.

"Hı, hı," dedi biri dalgın kafa sallayarak. "Hı, hı."

Muhafızlar, içinde ölü bulunan vagonu açmadılar. Yandaki vagonu açtılar ve Billy Pilgrim gördüğü karşısında büyülendi. Cennetti adeta. Mum vardı; üstlerine battaniye ve döşek konmuş ranzalar vardı. Üzerinde buharı tüten demliğiyle bir top mermisi soba[25] vardı. Üstünde bir şişe şarap, bir somun ekmek ve sosis duran bir masa vardı. Dört de çorba kâsesi...

Duvarlarda şatoların ve göllerin ve hoş kızların fotoğrafları vardı. Daimi işleri yük korumaktan ibaret demiryolu muhafızlarının tekerlekli eviydi burası. Dört muhafız vagona binip kapısını kapadılar.

Kısa süre sonra ağızlarında puroları, Alman dilinin yumuşacık alçak tonlarında, hallerinden memnun konuşarak indiler vagondan. Pek hoş vagonlarından bir sedye çıkardılar ve ölen askerin bulunduğu vagonun kapısını açıp içine girdiler. Ölen askerin vagonu kalabalık değildi. Hepi topu altı canlı ve bir ölü albay barındırıyordu.

Almanlar cesedi çıkardılar. Ceset, Vahşi Bob'dı. Falan filan.

Geceleyin lokomotiflerin birer ikişer düdükleri ötmeye başladı ve yola koyuldular. Her trenin lokomotifiyle son vagonu, trenin

25 Gövdesinin yuvarlaklığı yüzünden bu adla anılan bir soba türü (ç.n.)

uçakların avları arasında bulunmayacağını, savaş esirlerini taşıdığını gösteren turuncu-siyah çizgili flamalarla işaretlenmişti.

Savaşın sonu yakındı. Lokomotifler Aralık sonunda doğuya doğru yola koyuldular. Savaş, Mayıs'ta bitecekti. Alman hapishaneleri tıklım tıklımdı ve esirlere yetecek yiyecek ve yakacak kalmamıştı. Ama hâlâ yeni esirler getiriliyordu.

Billy Pilgrim'in bindirildiği tren, trenlerin en uzunuydu ve iki gün daha bekledi.

İkinci gün berduş, Billy'ye, "O kadar da kötü değil," dedi. "Hiç hatta."

Billy havalandırma yarığından dışarı baktı. Demiryolu, ta uzakta duran, yanları kızıl haçlarla bezeli hastane treni haricinde bomboştu artık. Lokomotifi düdük çaldı. Billy Pilgrim'inki karşılık verdi. Selamlaşıyorlardı.

Billy'nin treni yola koyulmadı ya, vagonların kapıları hep kilitli kaldı. Son durağa kadar kimse inemezdi. Devriye gezen muhafızların gözünde her bir vagon, yiyen, içen ve havalandırmalarından dışkılayan birer organizmaya dönüşmüştü. Organizmalar bazen de havalandırmalarından konuşuyor, bağırıyorlardı. Havalandırmalardan su ve kara ekmek ve sosis ve peynir giriyor, kaka ve sidik ve küfür çıkıyordu.

İnsan evlatları çelik miğferlere dışkılıyor, miğferler elden ele geçirilerek havalandırmaların dibindekilere ulaştırılıyor, havalandırmaların dibindekilerse miğferleri dışarı boşaltıyordu. Billy boşaltanlardandı. İnsan evlatları ayrıca elden ele matara geçiriyor, muhafızlar mataralara su dolduruyordu. Yiyecek geldiğinde insan evlatları sakin, güvenli ve hoş davranıyordu. Paylaşıyorlardı.

Vagonlardaki insan evlatları nöbetleşe yatıyor veya dikiliyordu. Dikilenlerin bacakları ılık, kımıldanan, osuran, iç çeken bir toprağa saplanmış çit kazıklarını andırıyordu. Toprak, dizili kaşıklar misali yan yana büzülmüş bir uyuyanlar mozaiğiydi.

Tren nihayet doğuya doğru harekete geçti.

Noel kutlanıyordu bir yerlerde. Billy Pilgrim, Noel gecesi berduşun yanında kaşık misali kıvrıldı ve uyudu ve yine 1967'ye, Tralfamador'dan gelme bir uçan daire tarafından kaçırıldığı geceye gitti.

4

Kızının düğün gecesiydi; Billy Pilgrim'i uyku tutmuyordu. Kırk dört yaşındaydı. Düğün, Billy'nin arka bahçesine kurulan çizgili, kocaman bir çadırda yapılmıştı. Çadırın çizgileri turuncu ve siyahtı.

Billy ile karısı Valencia, kocaman yataklarında birbirlerine kaşıklar misali sinmiş, yatıyorlardı. Sihirli Parmaklar iş başındaydı. Valencia'nın uykuya dalması için titreşmeye ihtiyacı yoktu. Valencia'nın horultusu elektrikli testere misaliydi. Garibimin ne yumurtalığı vardı ne de rahmi. Cerrahın teki, Billy'nin yeni Holiday Inn'deki ortaklarından biri, alıvermişti hepsini.

Dolunay vardı.

Ay ışığında kalktı yataktan Billy. Hayalet misali ışıldıyormuş, statik elektrikten soğuk bir kürke sarmalanmış hissine kapıldı. Çıplak ayaklarına baktı. Morarıp beyaza kesmişlerdi.

Billy, bir uçan daire tarafından kaçırılacağını bilerek koridora çıktı. Karanlık ve ay ışığı yüzünden koridor zebra misaliydi. Ay ışığı koridora, Billy'nin artık çocuk olmayan iki çocuğunun kapıları açık, boş odalarından giriyordu. Uçmuşlardı yuvadan çocukları. Billy'yi yönlendiren korku ve korkunun yokluğuydu. Korku durmasını, yokluğuysa ne zaman tekrar yürüyeceğini söylüyordu. Durdu.

Kızının odasına girdi. Çekmeceleri yerdeydi. Dolabı boştu. Odanın ortasına balayına götüremediği eşyasını yığmıştı. Pervazda takılı, Prenses model bir telefonu vardı kızının. Minnacık ışığı Billy'ye bakıyordu. Derken çalıverdi.

Açtı Billy. Hattın diğer ucunda sarhoşun teki vardı. Ağzının kokusunu aldı Billy. Hardal gazı ve gül. Yanlış numara. Kapadı Billy. Pervazda bir de gazoz şişesi duruyordu. Etiketi, içinde zerre kalori bulunmamasıyla övünüyordu.

Billy Pilgrim, morarıp beyaza kesmiş ayaklarıyla indi alt kata. Mutfağa girdi; ay ışığı dikkatini mutfak masasında duran yarım şişe şampanyaya çekti. Çadırdaki düğünden geriye bu kalmıştı sadece. Tıpasını takmıştı biri. "İç beni," diyordu sanki.

Billy mantarı çıkardı. Ses çıkmadı şişeden. Gazı kaçmıştı şampanyanın. Falan filan.

Billy, gaz ocağının üzerindeki duvar saatine baktı. Uçan daire gelene dek öldüreceği bir saati vardı daha. Elinde şişeyi yemek çanı misali sallayarak salona geçti, televizyonu açtı. Azıcık zamanda koptu, gece filmini sondan başa ve baştan sona izledi. Film, İkinci Dünya Savaşı'ndaki Amerikan bombardıman uçakları ve uçakları kullanan yiğitler hakkındaydı. Billy'nin sondan izleyişiyle hikâye şöyle gidiyordu:

Delik deşik, cesetlerle dolu Amerikan uçakları, İngiltere'deki bir havaalanından geriye doğru havalanıyorlardı. Fransa semalarında birkaç Alman avcı uçağı üzerlerine gerisingeri uçuyor, uçaklardan ve mürettebatlarından mermi ve şarapnelleri emiyordu. Havalanmamış Amerikan bombardıman uçaklarına da aynını yapıyor, Amerikan bombardıman uçaklarıysa gerisingeri havalanıp uçuş düzenine katılıyorlardı.

Uçaklar, alevler içindeki bir Alman kentinin üzerinde gerisingeri uçuyordu. Bomba kapaklarını açıyor, alevleri söndüren, hepsini silindir çelik mahfazalara dolduran ve mahfazaları uçakların

göbeklerine çeken muazzam bir manyetizma yaratıyorlardı. Mahfazalar güzelce diziliyorlardı uçakların içlerindeki raflara. Aşağıdaki Almanların da kendi mucizevî aletleri vardı. Upuzun, çelik tüpler. Almanlar bu tüplerle uçaklardan ve mürettebattan daha fazla mermi ve şarapnel emiyorlardı. Ama hâlâ yaralı birkaç Amerikalı ve tamirat isteyen birkaç uçak vardı. Derken Fransa semalarında Almanlar tekrar geliyor ve her şeyi ve herkesi sapasağlam kılıveriyorlardı.

Bombardıman uçakları üslerine döndüklerinde çelik silindirler alınıp fabrikaların gece gündüz çalışarak hepsini söktüğü, tehlikeli içeriklerini minerallere dönüştürdüğü Amerika Birleşik Devletleri'ne yollanıyordu. Bu işi çoğunlukla kadınların yapması da duygulandırıcıydı. Mineraller sonrasında çok uzaklardaki uzmanlara gönderiliyorlardı. Mineralleri, bir daha kimseye zarar vermemeleri için yeraltına sokup zekice gizlemek bu uzmanların göreviydi.

Amerikan havacıları üniformalarından sıyrılıyor, lise öğrencilerine dönüşüyordu. Ve Hitler'in de herhalde bebeğe dönüştüğünü düşündü Billy. Filmde yoktu öyle bir şey. Tahmin yürütüyordu Billy. Herkes bebeğe dönüşecek, istisnasız tüm insanlık iki mükemmel kişiye, Âdem ve Havva'ya can vermek adına biyolojik bir tertibe girişecekti herhalde.

Billy savaş filmini sondan başa ve baştan sona izledi ve sonunda uçan daireyi karşılamak üzere arka bahçeye çıkma vakti geldi. Çıktı dışarı; morarıp beyaza kesmiş ayaklarıyla nemli çim salatasında ilerledi. Durdu, gazı kaçmış şampanyadan koca bir yudum çekti. Gazoz gibiydi. Tralfamador'dan gelen uçan dairenin yaklaştığını bilmesine rağmen göğe bakmadı. Zaten birazdan içini-dışını ve geldiği yeri görecekti. Birazdan.

Yukarılardan bir yerlerden ahenkli bir puhunun sesini duydu ya, sesi çıkaran ahenkli bir puhu değildi. Ses, hem zamanda hem

uzamda yol aldığından Billy'ye birdenbire ortaya çıkmış gibi görünen Tralfamadorlu uçan daireden çıkıyordu. Koca bir köpek havladı uzaklarda bir yerlerde.

Çeperi lomboz delikleriyle bezeli uçan daire, otuz virgül kırk sekiz metre çapındaydı. Lomboz deliklerinden çıkan mor ışık nabız misali atıyordu. Uçan dairenin çıkardığı tek ses, puhu sesiydi. Alçalıp Billy'nin üzerinde durdu ve nabız misali atan mor bir ışık silindiri Billy'yi sarmaladı. Derken uçan dairenin altındaki hava kilitli kapağın açılmasıyla öpücüğü andıran bir ses çıktı ve dönme dolaplardakilere benzer hoş ışıklarla bezeli bir merdiven indi.

Lombozlardan birinden nişanlanan bir ışın tabancası Billy'nin iradesini felç etti. Billy, yavaşça inen merdivenin alt basamağını tutma emrine uydu. Elektrik verildiğinden Billy'nin elleri mengene misali yapıştılar basamağa. İçeri alındı ve kapak kapandı. Hava kilitli bölmedeki bir makaraya sarılan merdiven ancak ondan sonra bıraktı ellerini. Billy'nin beyni ancak ondan sonra çalışmaya başladı tekrar.

Hava kilidi bölmesinde iki gözetleme deliği, iki gözetleme deliğinden bakan sarı iki göz vardı. Duvarda bir hoparlör asılıydı. Tralfamadorluların gırtlakları yoktu. Telepatiyle iletişim kuruyorlardı. Billy'yle bir bilgisayar ve her türden Dünyalı konuşma sesi çıkarabilen bir tür elektrikli orgla konuşacaklardı.

"Hoş geldiniz, Mr. Pilgrim," dedi hoparlör. "Herhangi bir sorunuz var mı?"

Billy dudaklarını yaladı, biraz düşündü ve sonunda sordu: "Neden ben?"

"Çok *Dünyalı* bir soru, Mr. Pilgrim. Neden *siz*? Hatta niye *biz*? Niçin *her şey*? An *böyle* çünkü. Kehribar içinde kalmış böcek gördünüz mü hiç?"

"Evet." Billy'nin muayenehanesinde kâğıt ağırlığı niyetine kullandığı, içinde uğur böcekleri bulunan kehribar bir lop vardı hatta.

"E, işte, Mr. Pilgrim; bizler de bu ânın kehribarındayız. *Niyesi* yok."

Bölmeye uyuşturucu bir gaz vererek Billy'yi uyuttular. Bir kabine taşıyıp bir mobilya mağazasının antreposundan yürüttükleri sarı, sırtı yatırılabilen bir berjere bağladılar. Uçan dairenin kargo bölümü, Billy'nin Tralfamador'daki habitatında kullanılacak bir sürü çalıntı eşyayla doluydu.

Uçan dairenin Dünya'dan ayrılırken eriştiği muazzam hız, uyuyan Billy'nin bedenini büktü, yüzünü çarpıttı, zamanda kopardı ve savaşa geri yolladı.

Uyandığında uçan dairede değildi. Yine Almanya'da yol alan vagondaydı.

Kimileri yerden kalkıyor, kimileri yere yatıyordu. Billy de yatmak istedi. Uyumak hoş gelecekti. Saatte üç kilometre hızla ilerler görünen vagon içi ve dışarısı kapkaranlıktı. Vagon hiç daha hızlı gitmiyordu sanki. Ray birleşimlerindeki tıkırtıların arası açıktı. Bir tıkırtıdan sonra adeta bir yıl geçiyor, sonra bir tıkırtı daha geliyordu.

Tren sahiden önem taşıyan başka trenlere yol vermek için sıklıkla duruyordu. Bir başka yaptığıysa hapishanelerin yakınlarında durup birkaç vagon bırakmaktı. Almanya boyunca yavaşça ilerliyor, gittikçe kısalıyordu.

Billy, yerde yatanlara ağırlıksız gelebilmek adına köşedeki çapraz demire tutunup peyderpey bıraktı kendini. Yatmaya kalktığında kendini neredeyse hayalet gibi hissettirmesi gerektiğini biliyordu. Nedenini unutmuştu ya, çok geçmeden hatırlattılar.

Arkasına büzüleceği kişi, "Pilgrim," dedi, "sen misin?"

Billy cevap vermeden, usulca büzüldü, gözlerini yumdu.

"Lanet," dedi aynı kişi. "Sensin, değil mi?" Doğrulup oturdu ve eliyle Billy'yi yokladı. "Sensin tabii. Defol buradan."

Billy de doğruldu. Perişandı; ağlamak üzereydi.

"Defol buradan! Uyumak istiyorum ben!"

"Kes!" dedi bir başkası.

"Pilgrim defolup gidince keserim!"

Haliyle Billy doğruldu, çapraz demire tutundu. "Nerede *uyuyabilirim* peki?" dedi usulca.

"Yanımda değil."

"Benle de olmaz, hıyarağası," dedi bir başkası. "Bağırıp tekmeliyorsun."

"Ben mi?"

"Ne sandın ya? İnliyorsun bir de!"

"Ben mi?"

"Uzak dur benden, Pilgrim."

Derken vagonun her yanında hırçın, aksi bir koro devreye girdi. Anlaşılan hemen herkesin Billy Pilgrim'in uykusunda yaptıklarına dair nahoş hikâyeleri vardı. Herkes uzak durmasını söylüyordu Billy'ye.

Haliyle Billy Pilgrim ayakta uyumak yahut hiç uyumamak zorunda kaldı. Havalandırma yarıklarından yiyecek gelmiyordu ve günlerle geceler gittikçe soğuyordu.

Kırk yaşındaki berduş, sekizinci gün Billy'ye, "Kötü değil, canım," dedi. "Her yerde rahatımı bulurum ben."

"Öyle mi?" dedi Billy.

Berduş dokuzuncu gün öldü. Falan filan. Son sözleri şunlardı: "Sen buna kötü mü diyorsun? Değil yahu."

Ölüm ve dokuzuncu gün arasında bir şey vardı. Dokuzuncu gün Billy'ninkinin önündeki vagonda da biri öldü. Roland Weary, takunyalı ayaklarında baş gösteren kangrenden can verdi. Falan filan.

Weary, artık iyice daldığı sanrıları arasında defalarca Üç Silahşorları anlatmış, öleceğini kabullenmiş ve Pittsburgh'deki ailesine ulaştırılmak üzere bir sürü mesaj vermişti. Hepsinden öte, öcünün alınmasını arzuladığından kendini öldürenin adını defalarca söylemişti. Vagondaki herkes ezbere öğrenmişti dersi.

"Kim öldürdü beni?" diye sormuştu defalarca.

Cevabı herkes biliyordu. Cevap şuydu: "Billy Pilgrim."

Dinleyin: onuncu gece Billy'nin vagonunun sürgüsü çekildi ve kapı açıldı. Billy Pilgrim havalandırma yarığına morarıp beyaza kesmiş pençesiyle tutunmuş, köşe demirinde kendini çarmıha germişçesine açılı uyukluyordu o sırada. Kapı açıldığında öksürdü ve öksürünce inceden bir bulamaç kaçırdı altına. Sir Isaac Newton'ın Üçüncü Hareket Kanunu nedeniyle. Bu kanuna göre her etkinin işbu etkiye eşit güçte ve aksi yönde bir tepkisi vardır.

Roketçilikte de kullanılabilir bu durum.

Tren yan yola girerek esasen Rus savaş esirlerine itlaf kampı hizmeti sunmak amacıyla inşa edilmiş bir hapishaneye varmıştı.

Gardiyanlar Billy'nin vagonunun içine kumru misali, usulca baktılar. Daha önce Amerikalılarla uğraşmamışlardı ya, bu tür kargoya yabancı değillerdi. Yükün özünde gurultuya ve ışığa yavaşça akıtılabilecek bir sıvıdan ibaret olduğunu biliyorlardı. Gece vaktiydi.

Dışarıdaki tek ışık, bir direkte, ta uzakta ve ta yüksekteki bir ampulden geliyordu. Kumru misali guruldayan gardiyanlar haricinde dışarısı sessizdi. Sıvı akmaya başladı. Yere damladı, kapı önünde birikti.

Billy kapıya ulaşan sondan bir önceki kişiydi. En sona berduş kalmıştı. Berduş akamıyor, birikemiyordu. Sıvı değildi artık. Katıydı. Falan filan.

Billy vagondan yere damlamak istemedi. Cam misali kırılıp parçalanacağına içtenlikle inanıyordu. Haliyle gardiyanlar gurultular eşliğinde yardım ettiler. Yüzüstü yatırdılar yere. Minnacıktı tren artık.

Lokomotifi, kömür vagonu ve üç ufak vagonu kalmıştı trenin. En sondaki vagon, muhafızların tekerlekli cennetiydi. Tekerlekli cennette masa kuruluydu yine. Yemek masadaydı.

Ampulün sallandığı direğin dibinde saman balyası gibi görünen üç yığın vardı. Amerikalılar itile kakıla samanla ilgisi olmayan yığınlara ilerletildiler. Yığınlar, ölmüş esirlerin gocuklarıydı. Falan filan.

Gardiyanlar gocuksuz her Amerikalının yığından bir tane almasında ısrarcıydılar. Gocuklar buzdan donup birbirlerine yapıştıklarından gardiyanlar süngüleriyle ayırıyor, esirlere gelişigüzel dağıtıyorlardı. Gocuklar yığına uyarak donmuşlardı: kaskatı ve kubbemsiydiler.

Billy Pilgrim'e düşen gocuk öyle garip donmuş ve öyle ufaktı ki gocuk gibi değil, irice, siyah bir üç kenarlı şapka gibi görünüyordu. Üzerinde krank yağı sızıntısı yahut bayat ahududu reçelini andıran lekeler vardı. Bir de üzerinde donarak ölmüş, kürklü bir hayvan vardı sanki. Hayvan, gocuğun kürklü yakasıydı aslında.

Billy diğerlerinin gocuklarına bomboş bakışlarla göz gezdirdi. Hepsinde pirinç düğmeler yahut sırmalar, şeritler, rütbeler, kartallar, aylar veya yıldızlar vardı. Asker gocuğuydu hepsi. Billy, bahtına ölü bir sivilin gocuğu düşen tek askerdi. Falan filan.

Billy ve diğerleri ufacık trenlerinin etrafını dolanıp hapishane kampına girmeye teşvik edildiler. İçeride sıcak yahut canlı, çekici bir şey yoktu; sadece alçak, dar, ışıksız binlerce baraka vardı.

Bir yerlerde bir köpek havladı. Korku ve yankı ve kış sessizliği sayesinde sesi kocaman, bronz bir gongdan geliyordu adeta.

Billy ve diğerleri art arda kapılardan geçirildiler ve Billy hayatında ilk kez bir Rus gördü. Ablak suratı fosforlu saat kadranları misali parlayan, paçavralara bürünmüş adam gecenin karanlığında yapayalnızdı.

Billy adamın bir metre yakınından geçti. Aralarında dikenli tel vardı. Rus ne el salladı ne konuştu. Billy'nin tatlı ruhuna, Billy güzel haberler, aptallığından anlayamayacağı ama gene de güzel haberler getirmişçesine tatlı umutsuzlukla dimdik baktı.

Art arda kapılardan geçerken bayıldı Billy. Tralfamador'da sandığı bir binada ayıldı. İçerisi feci aydınlıktı ve duvarlar beyaz fayans kaplıydı. Dünya'ydı burası gerçi. Tüm yeni esirlerin geçmesi gereken bit ayıklama bölümüydü.

Billy emre uyup soyundu. Tralfamador'da da aldığı ilk emir buydu.

Bir Alman, Billy'nin sağ pazısını baş ve işaret parmaklarıyla ölçüp yanındakine hangi ordunun böylesi bir çelimsizi cepheye sürebileceğini sordu. Diğer Amerikalıların vücutlarına da baktılar ve çoğunun Billy'ninki kadar kötü olduğuna değindiler.

Açık ara en sağlam vücutlardan biri Amerikalıların en yaşlısına, Indianapolisli bir lise öğretmenine aitti. Adamın adı, Edgar Derby'ydi. Billy'nin vagonundan değildi. Roland Weary'nin vagonundandı ve ölürken Weary'yi kucağında yatırmıştı. Falan filan. Derby, kırk dört yaşındaydı. Savaşın Pasifik'te süren kısmında deniz piyadeliği yapan bir oğlu vardı.

Derby bu yaşta orduya alınabilmek uğruna bir takım siyasi iplerle oynamıştı. Indianapolis'te verdiği dersin adı, Batı Uygarlığının Çağdaş Sorunları'ydı. Ayrıca tenis takımının başındaydı ve vücuduna gayet iyi bakmıştı.

Derby'nin oğlu savaştan sağ kurtulacaktı. Derby kurtulamayacaktı. Bakımlı vücudu altmış sekiz gün sonra Dresden'de bir idam mangası tarafından delik deşik edilecekti. Falan filan.

Amerikalılar arasındaki en beter vücut, Billy'ninki değildi. En beteri Illinois eyaletinin Cicero kentinden gelen bir oto hırsızına aitti. Adamın adı, Paul Lazzaro'ydu. Sıskaydı; sırf çıkık kemikleri ve çürük dişleri değil, teni de tiksindiriciydi. Lazzaro'nun her yanı ufacık yaralarla kaplı, leke lekeydi. Bir sürü çıban çıkarmıştı.

Lazzaro da Roland Weary'nin vagonundandı ve Weary'ye ölümünün bedelini Billy Pilgrim'e ödeteceğine dair şeref sözü vermişti. Etrafına bakınıyor, çıplak insan evlatlarından hangisinin Billy olduğunu kestirmeye çalışıyordu.

Çıplak Amerikalılar beyaz fayanslı duvar boyunca dizili duşların altına girdiler. Açıp kapatabilecekleri musluklar yoktu. Her ne gelecekse beklemek durumundaydılar. Penisleri büzüşmüş, hayaları içe kaçmıştı. Üreme, akşamın ana konusu değildi.

Görünmez bir el ana vanayı çevirdi. Duşlardan haşlak yağmur püskürdü. Yağmur, ısıtmayan bir alev makinesiydi adeta. Yağmur, Billy'nin tenini, uzun kemiklerinin iliklerine işlemiş buzu çözmeden cazırdattı.

Bu arada Amerikalıların giysileri zehirli gaza tabi tutuluyordu. Milyonlarca bit, pire ve bakteri can veriyordu. Falan filan.

Billy bebekliğine döndü. Annesinin banyodan çıkardığı bir bebekti şimdi. Annesi Billy'yi havluya sardı ve gün ışığıyla dolu, mis bir odaya götürdü. Havluyu çıkardı, serdi ve Billy'yi üstüne yatırıp apış arasını pudraladıktan sonra minnacık tombul göbeğini okşadı. Minnacık tombul göbekte şaplak sesleri çıkardı avuç.

Billy geğirdi ve guruldadı.

Derken yine orta yaşlı bir optometriste döndü Billy. Parıltılı bir yaz sabahıydı; golf oynuyordu. Kiliseye hiç gitmiyordu artık. Yanındaki üç oyuncu da optometristti. Yedi vuruşta çukura varmıştı ve atış sırası kendisindeydi.

İki metre kırk üç santimetreden deliğe topu soktu. Topu delikten almak için eğildiğinde güneş buluta girdi. Bir anlığına başı döndü Billy'nin. Toparlandığında golf sahasında değildi. Uçan dairede, sarı berjere bağlanmış, Tralfamador'a gidiyordu.

"Neredeyim ben?" dedi Billy Pilgrim.

"Başka bir kehribar yumrusunda, Mr. Pilgrim. Tam şu anda olmamız gereken yerde, Dünya'dan dört yüz seksen milyon kilometre uzakta, bizi Tralfamador'a asırlar yerine saatler içinde ulaştıracak bir zaman bükümüne gidiyoruz."

"Na—nasıl geldim buraya ben?"

"Bunu size ancak bir başka Dünyalı açıklayabilir. Dünyalılar müthiş açıklayıcılardır; bir olayın neden böyle yapılandığını açıklar, diğer olaylara nasıl erişilebileceğini yahut diğer olaylardan nasıl kaçınılabileceğini anlatırlar. Bense Tralfamadorluyum; zamanın tümünü sizlerin dağları gördüğünüz gibi görürüm. Zamanın tümü, zamanın tümüdür. Değişmez. Uyarılara veya açıklamalara gelmez. Vardır, o kadar. Andan âna bakarsanız hepimizin, daha önce de söylediğim gibi, kehribardaki böcekler olduğunu anlarsınız."

"Hür iradeye inanmıyormuşsunuz gibi geldi bana," dedi Billy Pilgrim.

"Dünyalıları incelemeye bunca zaman harcamasaydım," dedi Tralfamadorlu, "'hür irade' derken neyi kastettiğinizi kavrayamazdım. Evrende, üzerinde yaşam bulunan otuz bir gezegeni bizzat ziyaret ettim ve yüz küsur diğerine dair raporları okudum. Hür irade lafına bir tek Dünya'da rastladım."

5

Billy Pilgrim evrenin Tralfamadorlulara minnacık parlak noktalar gibi görünmediğini söylüyor. Yaratıklar her bir yıldızın öncesini ve sonrasını, nerede bulunduğunu ve nereye gittiğini gördüklerinden nazarlarında evren, incecik, ışıklı spagettilerle doluymuş. Tralfamadorlular insanları da iki bacaklı görmüyorlarmış. İnsanları kocaman kırkayaklar gibi görüyorlarmış. "En arkada bebek bacakları ve en uçta ihtiyar bacakları," diyor Billy Pilgrim.

Billy, Tralfamador yolculuğu boyunca okuyacak bir şeyler talep etti. Tralfamadorluların elinde mikrofilme alınmış beş milyon Dünyalı kitabı vardı ama mikrofilmleri Billy'nin kabinine yansıtacak düzenekleri yoktu. Ellerinde, Tralfamador'daki müzelerden birine konmak üzere yürütülmüş tek bir gerçek İngilizce kitap vardı. Jacqueline Susan'ın yazdığı *Bebekler Vadisi*'ydi bu kitap.

Billy kitabı okudu ve kimi yerlerini epey iyi buldu. İçindekilerin kesinlikle pek çok iniş ve çıkışı vardı. Ama Billy hep aynı iniş ve çıkışları defalarca okumak istemiyordu. Başka okuyacak bir şey var mı, lütfen, var mı, diye sordu.

"Sadece Tralfamador romanları var ki maalesef siz anlayamazsınız hiçbirini," dedi duvardaki hoparlör.

"Olsun; bakayım bir."

Birkaç kitap yolladılar. Mini minnacıktı hepsi. Tüm iniş ve çıkışlarıyla anca bir düzinesi *Bebekler Vadisi* kalınlığına ulaşabilirdi.

Billy elbette Tralfamadorca okuyamıyordu ama en azından kitapların nasıl yazıldığını gördü. Kitaplar, birbirlerinden yıldızlarla ayrılmış kısa simge öbekleriyle yazılmışlardı. Billy öbeklerin telgraf olabileceği yorumunda bulundu.

"Tastamam öyleler," dedi ses.

"Telgraf *mı* yani bunlar?"

"Tralfamador'da telgraf yoktur. Ama haklısınız: her simge öbeği, bir durumu, bir sahneyi tasvir eden birer kısa, acil mesajdır. Biz Tralfamadorlular bunları art arda değil, aynı anda okuruz. Yazarın aynı anda bakıldıklarında güzel, şaşırtıcı ve anlamlı bir hayat imgesi üretmelerini sağlayacak şekilde dikkatle seçmesi haricinde mesajlar arasında özel bir bağlantı, ilişki bulunmaz. Başı, sonu, ortası, gerilimi, ahlaki dersi, nedeni veya sonucu yoktur. Kitaplarımızda sevdiğimiz şey, aynı anda görülen pek müthiş ânın derinliğidir."

Çok geçmeden uçan daire bir zaman bükümüne girdi ve Billy, çocukluğuna savruldu. On iki yaşındaydı şimdi; babası ve annesiyle birlikte Büyük Kanyon'daki Parlak Melek Noktası'nda dikiliyor, yaprak misali titriyordu. Minik insan ailesi bir buçuk kilometre aşağılarındaki kanyon tabanına bakıyordu.

Babası bir çakılı boşluğa erkekçe tekmeleyerek, "Eh," dedi, "buymuş." Meşhur mekâna arabayla gelmişlerdi. Yedi defa lastik patlatmışlardı yol boyunca.

"Yolculuğa değdi," dedi annesi huşuyla. "Ah, Tanrım... Ne *değdi* hem de!"

Billy hiç sevmemişti kanyonu. Aşağı düşeceğine emindi. Annesi omzuna değdiği anda altına kaçırdı.

Kanyon tabanına bakan başka turistler ve sorulara cevap vermek üzere bekleyen bir kolcu da vardı. Ta Fransa'dan gelmiş bir Fransız bozuk İngilizcesiyle kolcuya aşağı atlamak suretiyle çok kişinin intihar edip etmediğini sordu.

"Evet, beyefendi," dedi kolcu. "Yılda yaklaşık üç kişi." Falan filan.

Billy çok kısa bir zaman yolculuğu yapıp on gün ileri gitti. Gene on ikisindeydi ve hâlâ ailesiyle Batı gezisindeydi. Şimdi Carlsbad Mağaraları'ndaydılar ve Billy, tavan çökmeden çıkabilmeleri için Tanrı'ya yakarıyordu.

Başka bir kolcu mağaraları, yerdeki bir delikten çıkan bir yarasa bulutunu gören bir kovboyun keşfettiğini anlatıyordu. Derken şimdi ışıkları söndüreceğini ve kendini dinleyenlerin muhtemelen çoğunun hayatlarında ilk defa mutlak karanlığı tadacaklarını söyledi.

Gitti ışıklar. Billy yaşadığından dahi emin olamadı. Derken solunda, havada hayaletsi bir şey süzüldü. Numaralar vardı üzerinde. Babası cep saatini çıkarmıştı. Kadranı fosforluydu saatin.

Billy mutlak karanlıktan mutlak aydınlığa geçti ve kendini tekrar savaşta, bit ayıklama bölümünde buldu. Duş sona ermişti. Görünmez bir el kapamıştı vanayı.

Billy geri aldığında giysileri daha temiz değildi ama üzerinde yaşayan minik canlıların tümü ölmüştü. Falan filan. Yeni gocuğu çözülmüştü bir de. Billy'ye çok küçük geliyordu. Yakası kürk, astarı ipekti ve görünüşe göre sokaklarda laterna çalanların maymunları kadar ufak tefek bir panayır çığırtkanına göre dikilmişti. Kurşun delikleriyle bezeliydi her yanı.

Giyindi Billy Pilgrim. Ufak gocuğu da geçirdi sırtına. Sırtı ve omuzları derhal yırtılınca kolları düştü ve gocuk, kürk yakalı bir yeleğe dönüştü. Giyenin göbeğinde bitmesi lazımdı ya, Billy'nin

koltukaltlarına anca geliyordu. Almanlar, İkinci Dünya Savaşı boyunca gördükleri en komik manzarayla karşılaştıklarına karar verdiler. Kahkahalarla güldüler.

Almanlar herkese Billy'nin ardına beşerli dizilmelerini emretti. Ardından yürümeye koyuldular. Art arda kapılardan geçtiler yine. Fosforlu kadran suratlı başka aç Ruslar gördüler. Amerikalılar biraz kendilerine gelmişlerdi. Kaynar su neşelerini yerine getirmişti. Sonunda tek kollu ve tek gözlü bir onbaşının ad ve numaralarını kocaman, kırmızı bir deftere kaydettiği bir barakaya ulaştılar. Herkes yasal anlamda hayattaydı şimdi. Ad ve numaraları söz konusu deftere işlenmeden önceyse kayıp ve muhtemelen ölü sayılıyorlardı.

Falan filan.

Amerikalılar tekrar ilerlemeyi beklerken en arka sırada bir kavga patlak verdi. Amerikalılardan biri, gardiyanlardan birinin hoşuna gitmeyen bir şeyler mırıldanmıştı. Gardiyan İngilizce biliyordu; Amerikalıyı sıradan çıkarıp yere indirmişti.

Şaşkındı Amerikalı. Titreyerek, kan tükürerek kalktı. İki dişi dökülmüştü. Lafında kötü bir niyet yoktu ve gardiyanın duyup anlayacağını aklından geçirmemişti.

"Ne yaptım ki ben?" dedi gardiyana.

Gardiyan itekleyerek sıraya soktu askeri. "N'aptın ki sen? Kim, n'aptı ki?" dedi.

Deftere adı yazıldığında Billy Pilgrim'e de bir numara ve işbu numaranın basıldığı demirden bir künye verildi. Numaraları mahkûm bir Polonyalı basmıştı. Hayatta değildi adamcağız artık. Falan filan.

Billy'ye künyesini kendi künyesiyle birlikte boynuna asması söylendi. Kuvveti yetenin kolayca ikiye ayırabilmesi için ortası

sıradan delikli künye, tuzlu krakerleri andırıyordu. Billy ölürse ki ölmeyecekti, künyenin yarısı cesedini, diğer yarısıysa mezarını belirtecekti.

Garibim lise öğretmeni Edgar Derby daha sonra Dresden'de kurşuna dizildiğinde bir doktor öldüğünü ilan ettikten sonra künyesini ikiye kırdı. Falan filan.

Amerikalılar, gereğince kayda alınıp etiketlendikten sonra, yine art arda kapılardan geçirildiler. Aileleri, yaşadıklarını iki gün sonra Kızıl Haç vasıtasıyla öğreneceklerdi.

Billy'nin yanında Roland Weary'nin intikamını almaya yeminli ufak tefek Paul Lazzaro vardı. Lazzaro intikam düşünmüyordu. Feci karın ağrısındaydı aklı. Midesi iyice büzüşüp ceviz kadar kalmıştı. Kuru, büzüşmüş kese, kan çıbanı misali ağrıyordu.

Lazzaro'nun yanındaysa Amerikan ve Alman künyeleri giysisinin üstünde kolye misali sallanan, kısmeti kapalı, garibim Edgar Derby vardı. Yaşı ve tecrübesi nedeniyle yüzbaşılığı, bölük komutanlığını ummuştu. Şimdiyse gecenin kör vaktinde, Çekoslovakya sınırındaydı.

"Dur!" dedi gardiyanlardan biri.

Durdu Amerikalılar. Soğukta sessizce beklediler. Aralarında durdukları barakalar dışarıdan gördükleri diğer binlerce barakadan farksızdı. Bir fark vardı ama: barakaların teneke bacaları vardı ve bacalardan kıvılcımlı duman tütüyordu.

Gardiyanlardan biri bir kapıya vurdu.

Kapı açıldı. Işık kapıdan dışarı fırladı ve saniyede yaklaşık 300.000 km. hızla hapishaneden kaçtı. Elli kadar orta yaşlı İngiliz kapıdan uygun adım yürüyerek çıktı. *Penzance Korsanları*'ndan[26] "İşte Geldi Bizimkiler"i söylüyorlardı.

---

26 Gilbert-Sullivan ikilisinin iki perdelik ünlü komik-operası (ç.n.)

Bu coşkun, al yanaklı koro, İkinci Dünya Savaşı'nda esir düşen ilk İngilizce konuşan askerlerdendi. Şimdiyse şarkılarını İngilizce konuşan son esirlere söylüyorlardı. Dört küsur yıldan beri ne bir kadın ne de bir çocuk görmüşlerdi. Kuş da görmemişlerdi hiç. Serçeler bile kampa uğramıyordu.

İngilizlerin tümü subaydı. Her biri başka bir hapishaneden en az bir defa kaçmaya kalkışmıştı. Şimdiyse burada, ölmekle meşgul Rusların göbeğindeydiler.

İstedikleri kadar tünel kazabilirlerdi. Önünde sonunda dikenli tellerle çevrili dikdörtgenin bir yerlerinde dışarı çıkmaları, hiç İngilizce konuşamayan, ne yiyecekleri ne de kaçış planları bulunan, açlıktan ölmekle meşgul Rusların halsiz selamlarıyla karşılanmaları kaçınılmazdı. İstedikleri kadar bir vasıtaya saklanmayı yahut bir vasıta çalıp kaçmayı planlayabilirlerdi ama yakınlarına tek vasıta dahi gelmiyordu. İstedikleri kadar hasta numarası yapabilirlerdi ama kimse gelip revire falan götürmezdi. Kamp sınırlarındaki tek revir, İngiliz barakasındaki altı yataklı bölmeydi.

İngilizler tertemiz, düzenli ve kuvvetliydiler. Canhıraş söylüyorlardı şarkılarını. Yıllardır her gece birlikte şarkı söylemişlerdi.

İngilizler ayrıca yıllardır ağırlık çalışmış, beden hareketleri yapmışlardı. Karınları çamaşır tahtası misali dümdüzdü. Baldır ve pazıları top gülleleri gibiydi. Hepsi satrançta ve damada ve briçte ve dominoda ve sessiz sinemada ve pingpongda ve bilardoda ve kelime bulmacada ustaydı.

Gıda bakımından Avrupa'nın en müreffeh kişileri arasındaydılar. Savaşın başlarında, esirlere henüz gıda ulaşabilirken yapılan bürokratik bir hata yüzünden Kızıl Haç her ay elli yerine beş yüz palet yiyecek yollamıştı İngilizlere. İngilizler gelen yiyecekleri öyle ustaca depolamışlardı ki savaş sonuna yaklaşırken ellerinde üç ton şeker, bir ton kahve, beş yüz kilo çikolata, üç yüz kilo tütün, yedi yüz yetmiş kilo çay, iki ton un, bir ton konserve et, beş yüz kırk kilo tereyağı, yedi yüz yirmi beş kilo peynir, sekiz yüz on altı kilo süt tozu ve iki ton portakal marmeladı vardı.

Tüm bunları penceresiz bir bölmede depolamışlardı. Bölmeyi farelerden korumak için gerekli yerleri düzleştirilmiş teneke konserve kutularıyla kapatmışlardı.

Almanlar, muhayyilelerindeki İngiliz imgesine bire bir uyan bu subaylara hayrandı. Savaşı şık ve makul ve eğlenceli kılıyorlardı. Bu yüzden Almanlar, biri yetmesine rağmen İngilizlere dört baraka vermişlerdi. Ayrıca kahve veya çikolata yahut tütün karşılığında İngilizlere tamiratlar için boya, kereste, çivi ve branda da vermişlerdi.

İngilizler, Amerikalıların geleceğini on iki saat önce haber almışlardı. İlk defa konuk ağırlayacaklarından Noel Baba'nın çalışkan elfleri misali işe girişmiş, temizlemiş, paspaslamış, yemek hazırlamış, saman ve çuvallardan şilteler dikmiş, masalar kurmuş, her yana envai çeşit hoşluk yerleştirmişlerdi.

Şimdiyse kış gecesi konuklarına hoş geldiniz şarkısı söylüyorlardı. Hazırladıkları ziyafetin kokuları sinmişti giysilerine. Yarı çarpışmaya, yarı tenis yahut krikete uygun giyinmişlerdi. Konukseverliklerinden ve içeride konukları bekleyen hoşluklardan öyle gurur duyuyorlardı ki şarkı söylerken konuklarına doğru dürüst bakmadılar bile. Taze esir düşmüş subaylara şarkı söyledikleri zannındaydılar.

Amerikalıları kucaklayarak içeri alırken karanlık geceyi erkeksi şakalar ve dostça böbürlenmelerle çınlattılar. Amerikalılara, "Yanki" dediler, "Aferin sizlere," çektiler, "Jerry[27] tayfası ricatta artık," vaatleri saçtılar, vesaire.

Billy Pilgrim, Jerry'nin kim olduğunu merak etti.

İçeride, kıpkırmızı parıldayan kocaman demir ocağın başındaydı Billy. Ocakta kaynayan düzineyle demlik vardı. Birkaçı

27 İkinci Dünya Savaşı'nda müttefik askerleri ve sivillerin Almanlara taktığı lakap. (ç.n.)

düdüklüydü. Bir de çorba dolu kocaman kazan vardı. Kıvamlıydı çorba. Billy Pilgrim tembel ihtişamla yüzeye çıkan tarih öncesi kabarcıkları seyre daldı.

Şölene uygun, upuzun masalar hazırlanmıştı. Eski süt tozu kutularından bozma kâseler, konserve kutularından bardaklar, daha büyüklerinden sürahiler dizilmişti masalara. Sürahiler sıcak sütle doluydu.

Ayrıca masada her oturulacak yere birer ustura, birer paket jilet, birer bez, birer çikolata, ikişer puro, birer kalıp sabun, onar sigara, birer kutu kibrit, birer kurşunkalem ve birer mum yerleştirilmişti.

Sadece mumlar ve sabunlar Alman menşeliydi. Hayaletsi, bulanık bir benzerlikleri vardı. İngilizlerin bilmesi mümkün değildi ya, mumlar ve sabunlar öldürülen Yahudilerin, Çingenelerin, eşcinsellerin, komünistlerin ve diğer devlet düşmanlarının yağlarıyla imal edilmişlerdi.

Falan filan.

Ziyafet salonunu mum ışıkları aydınlatıyordu. Masalarda taze pişirilmiş ekmek yığınları, tereyağı topakları, marmelat dolu kâseler, dilimlenmiş konserve et vardı. Çorba, omlet ve marmelatlı sıcak turta gelecekti daha.

Billy Pilgrim, barakanın ta diğer ucunda masmavi perde gerili iki pembe sütun, kocaman bir duvar saati, iki altın taht, bir kova ve bir paspas gördü. Bu gecenin eğlencesi için hazırlanan sahneydi gördüğü. Gelmiş geçmiş hikâyelerin en gözdesi *Külkedisi*'nin müzikali sahnelenecekti.

Alevli ocağa fazla yakın durduğundan kebap misali yanıyordu Billy Pilgrim. Ufak gelen gocuğunun kenarı tutuşmuştu. Yalnız usulca, sabırla, tütsü misali yanıyordu.

Billy bir yerlerde bir de telefon bulunup bulunmadığını merak etti. Annesini aramak, hayatta ve afiyette olduğunu söylemek istiyordu.

İngilizlerin bir heves içeri aldıkları pasaklı yaratıkları şaşkınlıkla süzmeye başlamasıyla ortama sessizlik çöktü. İngilizlerden biri, Billy'nin tutuştuğunu gördü. "Yanıyorsun, çocuk!" dedi ve Billy'yi ocağın önünden kaldırıp kıvılcımları elleriyle vurarak söndürdü.

Billy herhangi bir yorumda bulunmayınca İngiliz, "Konuşabiliyor musun?" dedi. "Sağır değilsin, değil mi?"

Kafa salladı Billy.

İngiliz Billy'nin üstünü başını acır dokunuşlarla yokladı. "Tanrım! Ne yaptılar sana, çocuk? Erkek değil karşımdaki... Kırık bir uçurtma resmen! Sahiden Amerikalı mısın sen?"

"Evet," dedi Billy.

"Rütben?"

"Er."

"Postalların nerede, çocuğum?"

"Hatırlamıyorum."

"*Şaka* mı bu gocuk?"

"Efendim?"

"Nereden buldun bunu?"

Epey düşündü Billy. "Verdiler," dedi sonunda.

"Jerry mi verdi?"

"Kim?"

"Almanlar mı verdi?"

"Evet."

Sorulardan hoşlanmamıştı Billy. Yorucuydular.

"Ah, Yanki, Yanki," dedi İngiliz, "*hakaret* etmişler sana."

"Efendim?"

"Seni aşağılamak için kasten yapmışlar. Jerry'nin böyle şeyler yapmasına izin vermemelisin."

Düşüp bayıldı Billy Pilgrim.

Sahneye bakan bir iskemlede kendine geldi Billy. Bir şekilde karnını doyurmuştu ve şimdi, *Külkedisi*'ni seyrediyordu. Görünüşe bakılırsa içinde bir şeyler pek hoşlanmıştı oyundan. Kahkahalarla gülüyordu Billy.

Oyundaki kadınlar aslında erkekti elbette. Saat gece yarısını vurmuştu ve Külkedisi söyleniyordu:

"Saat gene çaldı valla,
Hay sıçayım ben şansıma..."

Billy mısraları öyle komik buldu ki kahkaha ne, resmen feryada başladı. Feryadı barakadan çıkarılıp bir diğerine, revirin bulunduğu barakaya taşınana kadar sürdü. Altı yataklıydı revir. Başka hasta yoktu içinde.

Billy'yi yatırdılar, bağladılar ve bir doz morfinle uyuttular. Amerikalılardan biri başında beklemeye gönüllü oldu. Gönüllü, Dresden'de kurşuna dizilecek lise öğretmeni Edgar Derby'ydi. Falan filan.

Derby, üç bacaklı bir tabureye oturdu. Okusun diye bir kitap vermişlerdi. Kitap, Stephen Crane'in eseri *Kanlı Madalya*'ydı. Daha önce okumuştu Derby kitabı. Billy Pilgrim morfin cennetine girerken tekrar okumaya koyuldu.

Billy morfin uykusundayken rüyasında bir bahçe dolusu zürafa gördü. Zürafalar taşlık bir patikadan ilerliyor, ağaçların tepelerinden armut götürüyorlardı. Billy de zürafaydı. Bir armut yedi. Sertti armut. Dişlerine direndi. Sulu bir itirazla teslim bayrağını çekti.

Zürafalar Billy'yi kendilerinden biri, kendileri kadar saçma bir uzmanlığa köle, zararsız bir yaratık sayıyorlardı. İki tanesi iki yandan yanına gelip yaslandılar. Upuzun, borazan ağzı gibi bükebildikleri kaslı dudakları vardı. Bu dudaklarla öptüler Billy'yi. Dişiydi zürafalar. Krem rengi ve limon sarısıydılar. Kapı tokmaklarını andıran boynuzları vardı. Kadife kaplıydı tokmaklar.

Niye?

Zürafaların bahçesine gece çöktü; Billy Pilgrim bir süre rüya görmeden uyudu ve zamanda yolculuğa çıktı. Placid Gölü kıyısındaki gaziler hastanesinin şiddet eğilimi göstermeyen akıl hastaları koğuşunda, kafası battaniye altında uyandı. 1948 baharıydı; savaş üç yıl önce bitmişti.

Kafasını battaniyeden çıkardı Billy. Koğuş pencereleri açıktı. Kuşlar cıvıldıyordu dışarıda. Kuşlardan biri, Billy'ye sordu: "Cik? Cik? Cik?" Güneş tepedeydi. Koğuşta kayıtlı yirmi üç hasta daha vardı ya, şu anda hepsi dışarıda, günün tadını çıkarmakla meşguldü. İstedikleri gibi girip çıkmaya hatta isterlerse evlerine bile gitmeye izinleri vardı. Billy Pilgrim'in de. Dış dünyadan huzurları kaçmış, gönüllü yatmışlardı.

Billy hastaneye Ilium Optometri Okulu'nun son yılının ortasında yatmıştı. Delirdiğinden şüphelenen yoktu. Herkes gayet iyi göründüğü ve davrandığı kanaatindeydi. Hastanedeydi şimdi ve doktorlar aynı fikirdeydiler: *Deliriyordu.*

Delirmesinin savaşla ilgisi bulunduğunu düşünmüyordu doktorlar. Küçükken babası havuza atıverdiği ve Büyük Kanyon'a, uçurumun kenarına götürdüğü için oynattığı görüşündeydiler.

Billy'ninkine komşu yatağın hastası, Eliot Rosewater adlı eski bir piyade yüzbaşısıydı. Rosewater sürekli sarhoş gezmekten bezmişti.

Billy'yi bilimkurgu edebiyatıyla ve özellikle Kilgore Trout'un eserleriyle tanıştıran Rosewater'dı. Rosewater'ın yatağının altında muazzam sayıda bilimkurgu kitabı vardı. Kitapları hastaneye koca bir sandıkla getirmişti. Bu yırtık pırtık hazineden koğuşu kaplayan, aylardır yıkanmamış pijamaları yahut İrlanda yahnisini andıran bir koku yayılıyordu.

Kilgore Trout, Billy'nin en sevdiği yazara ve bilimkurgu, okuyabildiği tek edebiyat türüne dönüştü.

Rosewater, Billy'den iki kat zekiydi ya, Billy'ninkine benzer sıkıntılarla, benzer yollardan uğraşıyordu. Hayat ikisine de, kısmen savaşta yaşadıkları yüzünden, anlamsız geliyordu. Rosewater on dört yaşındaki bir itfaiye erini Alman askeri zannedip yanlışlıkla vurmuştu mesela. Falan filan. Billy'yse Avrupa tarihinin en büyük katliamına, Dresden'in yangın bombalarıyla bombalanışına tanıklık etmişti. Falan filan.

Özü, ikisi de kendilerini ve hayatlarını baştan yazma derdindeydi. Bilimkurgunun faydası büyüktü.

Rosewater bir seferinde Billy'ye, bilimkurgudan uzak bir kitap hakkında ilginç bir şey söyledi. Hayata dair ne varsa hepsinin Fyodor Dostoyevski'nin *Karamazov Kardeşler* kitabında bulunduğunu öne sürdü. "Ama o kadarı *yetmiyor* artık," dedi Rosewater.

Başka bir seferinde Billy, Rosewater'ın psikiyatrlardan birine, "*Yepyeni*, harika yalanlar uydurmazsanız insanlar yaşamak istemeyecek," dediğini duydu.

Billy'nin başucunda iki hap, içinde biri yanan toplam üç adet filtreleri rujlu sigara bulunan bir kül tablası ve bir bardak sudan

ibaret bir natürmort vardı. Bardaktaki su, ruhunu teslim etmişti. Falan filan. Hava, müteveffa sudan kurtulma derdindeydi. Bardağın kenarındaki kabarcıkların yukarı tırmanacak mecali yoktu.

Sigaralar Billy'nin ağır tiryaki annesine aitti. Kafayı yemiş kadın askerlerin, kadın gönüllülerin, yedek kadın sahil korumacıların ve kadın havacıların koğuşu tarafındaki kadınlar tuvaletine gitmişti annesi. Birazdan dönerdi.

Billy battaniyeyi yine kafasına çekti. Annesinin her ziyaretinde böyle yapıyor, kadıncağız gidene kadar hep daha fena hastalanıyordu. Annesinin çirkinliğinden, nefesinin kötü kokmasından yahut kötü kişiliğinden değildi: kadıncağız gayet hoş, sıradan, kestane saçlı, lise mezunu bir beyazdı.

Billy'nin sinirini sırf annesi olması yüzünden bozuyordu. Annesinin yanında utanç ve nankörlük hisleriyle doluyordu Billy. Çünkü annesi Billy'yi dünyaya getirmek ve hayatta tutmak için onca zahmete katlanmıştı. Oysa hayattan hiç haz etmiyordu Billy.

Billy, Eliot Rosewater'ın gelip yatağına uzandığını duydu. Rosewater'ın yatağının yayları pek gevezeydi. Rosewater iri kıyımdı ya, pek kuvvetli sayılmazdı. Tataktan mamulmüş havası saçıyordu.

Derken Billy'nin annesi tuvaletten döndü ve Billy'yle Rosewater'ın yatakları arasında duran iskemleye oturdu. Rosewater kadını neşeli bir sıcaklıkla selamladı, hatırını sordu. Gayet iyi olmasından pek memnun göründü. Karşılaştığı herkese aşırı sempatik davranma deneyi yürütüyordu Rosewater. Böylece dünyayı azıcık daha hoşlaştırabileceği fikrindeydi. Billy'nin annesine "şekerim" diye hitap ediyordu. Herkese "şekerim" deme deneyindeydi.

"Bir gün," dedi Billy'nin annesi Rosewater'a, "geldiğimde Billy kafasını açacak ve ne diyecek, biliyor musun?"

"Ne diyecek, şekerim?"

"'Merhaba, anne' diyecek ve gülümseyecek. Seni görmek ne güzel, anne, diyecek. Nasılsın bakalım, diyecek."

"Bu gün, o gündür belki."

"Her gece dua ediyorum."

"*İyi* ediyorsun."

"İnsanlar dünyanın dualara neler borçlu olduğunu bilseler şaşarlar."

"Daha doğru laf duymamıştım, şekerim."

"Annen sık geliyor mu ziyaretine senin?"

"Annem hayatta değil," dedi Rosewater. Falan filan.

"Vah vah."

"En azından mutlu yaşadı."

"O da teselli tabii."

"Öyle."

"Billy'nin de babası göçtüydü," dedi Billy'nin annesi. Falan filan.

"Oğlan dediğine baba *şart*."

Kıt akıllı, dua meraklısı hanımla sevecen yankılarla dolu iri kıyım, bomboş adamın diyalogu böylece sürüp gitti.

"Bu başına geldiğinde sınıfının birincisiydi," dedi Billy'nin annesi.

"Çok *çalıştığındandır* belki," dedi Rosewater. Elinde okumak istediği bir kitap vardı ama Billy'nin annesine tatmin edici yanıtlar vermekte zorlanmasa dahi bir yandan okuyup diğer yandan konuşmayacak denli kibardı. Kitap, Kilgore Trout'un *Dördüncü Boyuttaki Manyaklar* adlı eseriydi. Akli dengesizlikleri, nedenleri dördüncü boyutta bulunduğu ve üç boyuta mahkûm Dünyalı doktorlar göremediği hatta hayal dahi edemediği için tedavi göremeyen kişileri anlatıyordu.

Trout'un söyledikleri arasında Rosewater'ın en hoşuna giden, vampirlerin ve kurt adamların ve cinlerin ve meleklerin ve falan ve filanın sahiden *var olduğu* ama hepsinin dördüncü boyutta yaşadığıydı. Rosewater'ın gözde şairi William Blake'in de orada bulunduğunu söylüyordu Trout. Cennet ve cehennemin de.

"Çok zengin bir kızla nişanlı," dedi Billy'nin annesi.

"Güzel," dedi Rosewater. "Para bazen ciddi teselli verebilir."

"*Verebilir* sahiden."

"Elbette verebilir."

"Her kuruşu hesaplamak hoş değil pek."

"Azıcık nefes alacak yer lazım tabii."

"Kızın babası, Billy'nin gittiği Optometri okulunun sahibi. Eyaletin bu kısmında altı tane muayenehanesi var. Kendi uçağı ve bir de George Gölü'nde yazlığı var."

"Güzel yerdir orası."

Billy battaniye altında uyuyakaldı. Uyandığında hapishanedeki revirin yatağına bağlıydı. Tek gözünü açtı, garibim Edgar Derby'yi mum ışığında *Kanlı Madalya*'yı okurken gördü.

Billy açtığı gözü kapayınca anılarında garibim Edgar Derby'yi Dresden'de, idam mangasının karşısında gördü. Mangada sadece dört asker vardı. Billy her mangada bir askere kuru sıkı tüfek verilmesi âdetini duymuştu. Bu denli eski bir savaşta, bu denli ufak bir mangada kimseye kuru sıkı tüfek verilmeyeceğini düşündü.

İngilizlerin başı revire, Billy'ye bakmaya gelmişti. Dunkirk'te esir düşmüş bir piyade albayıydı. Billy'ye morfini yapan da oydu. Aralarında sahici doktor bulunmadığından, doktorluk işleri üstlenmişti. "Hasta ne durumda?" dedi Derby'ye.

"Dünyaya ölü."

"Gerçekte ölü değil ama."

"Değil."

"Hiçbir şey hissetmeyip canlı kabul edilmek ne hoş."

Derby derhal esas duruşa geçti.

"Yo, yo, rahat, lütfen. Subay başına iki asker düşer ve çoğu da hastayken askerle subay arası bildik gösterilere girmeden idare edebiliriz bence."

Oturmadı Derby.

"Diğerlerinden yaşlı görünüyorsun," dedi albay.

Derby kırk dört yaşında olduğunu söyledi; albaydan iki yaş büyüktü. Albay diğer Amerikalıların tıraş olduğunu, Billy ve Derby'den başka sakallı kalmadığını belirtti. "Buradayken savaşı anca hayal etmek durumundayız, malum. Kendimiz gibi yaşı geçenlerin savaştığı hayaline kapıldık burada. Savaşlarda bebeklerin kullanıldığını unuttuk. Taptaze tıraşlı yüzleri görünce afalladım... 'Tanrım, Tanrım,' dedim, 'Çocukların Haçlı Seferi bu.'"

Albay, Derby'ye nasıl yakalandığını sordu. Derby yüz kadar ürkmüş askerle bir ağaçlığa kısıldıklarını anlattı. Beş gün boyunca çarpışmışlardı ve sonunda tanklar yüz kadar askeri ağaçlığa sürmüştü.

Derby, Dünyalıların bazen başka Dünyalıları Dünya'da istemediklerinde yarattıkları inanılmaz suni iklimi tarif etti. Muazzam gürültülerle ağaçlarda patlayan bombaları, bıçak misali, ustura misali yağan şarapnelleri anlattı. Patlamalar arasında bakır gömlekli minik kurşun topaklarının vızıldayarak ağaçlar arasından geçişinden bahsetti.

Çok asker yaralanmış ya da ölmüştü. Falan filan.

Derken yaylım ateşi kesilmiş ve hoparlörlü bir Alman, Amerikalılara silahlarını bırakıp ağaçlıktan elleri başlarının üzerinde çıkmazlarsa ateşe devam edeceklerini bildirmişti. Herkes can verene kadar durmayacaklardı.

Amerikalılar silahlarını bırakıp ağaçlıktan elleri kafalarının üzerinde çıkmışlardı çünkü mümkünse yaşamayı sürdürmek istiyorlardı.

Billy zamanda yola çıkıp gaziler hastanesine döndü. Battaniye kafasına çekiliydi. Dışarısı sessizdi. "Annem gitti mi?" dedi.

"Gitti."

Battaniyeyi kaldırıp aradan baktı Billy. Ziyaretçi sandalyesinde nişanlısı oturuyordu. Valencia Merble'dı adı. Valencia, Ilium Optometri Okulu'nun sahibinin kızıydı. Zengindi. Gırtlağına söz geçiremediğinden koskocamandı. Şu anda da yiyordu. Elinde Üç Silahşorlar gofreti vardı. Üç-odaklı, kelebek çerçeveli gözlük takmıştı. Gözlük çerçevesi suni pırlantalarla bezeliydi. Pırlantaların parıltılarını parmağındaki elmas tektaşınki yanıtlıyordu. Elmas sekiz yüz dolara sigortalıydı. Billy elması Almanya'da bulmuştu. Savaş ganimetiydi.

Billy, çirkin Valencia'yla evlenmek istemiyordu. Valencia, hastalığının belirtilerinden biriydi. Evlenme teklif edişi, yüzüğü ve hayat arkadaşlığını kabulü için yalvarışı kulaklarına eriştiğinde anlamıştı delirdiğini.

Billy, "Selam," deyince Valencia gofretten ısırık isteyip istemediğini sordu. "Yok, sağ ol," dedi Billy.

Valencia hatırını sorunca, "Daha iyiyim, teşekkürler," dedi Billy. Valencia Optometri Okulu'nda herkesin hastalanmasına üzüldüğünü, çarçabuk iyileşmesini umduğunu söyledi. "Gördüklerine," dedi Billy, "selam söyle benden."

Valencia mutlaka söyleyeceğini söyledi.

Valencia dışarıdan bir şey getirmesini isteyip istemediğini sorunca, "Yok," dedi Billy, "lazım gelen her şey var burada."

"Kitap?" dedi Valencia.

Eliot Rosewater'ın bilimkurgu koleksiyonunu kastederek, "Dünyanın en büyük kişisel kütüphanelerinden birinin yanında yatıyorum," dedi Billy.

Rosewater yandaki yatakta uzanmış kitap okuyordu. Billy, ne okuduğunu sorarak sohbete kattı Rosewater'ı.

Rosewater, Kilgore Trout'un *Uzaydan Gelen İncil* adlı eserini okuduğunu söyledi. Kitapta, şeklen Tralfamadorluları andıran uzaylı bir ziyaretçi anlatılıyordu. Uzaydan gelen bu ziyaretçi becerebilirse Hıristiyanların nasıl bu denli kolayca gaddarlığa kaçabildiklerini anlamak adına Hıristiyanlık üzerine ciddi bir araştırmaya girişiyordu. Sorunun en azından bir kısmının Yeni Ahit'teki üstünkörü anlatımdan kaynaklandığı sonucuna varıyordu. İncil'in insanlara, diğer şeylerin yanı sıra, en değersize, en düşmüşe dahi merhamet göstermeyi öğrettiğini sanıyordu ziyaretçi.

Oysa İncil özünde şunu söylüyordu:

Birini öldürmeden önce sağlam bağlantıları bulunmadığından emin olun. Falan filan.

Uzaydan gelen ziyaretçiye göre İsa hikâyelerinin kusuru, İsa'nın, pek öyle görünmemekle beraber, Evren'deki En Kudretli Varlık'ın Oğlu olmasıydı. Okuyanlar bunu anlıyorlardı ve iş çarmıha gerilme sahnesine geldiğinde haliyle şöyle düşünüyorlardı:

Hah işte! Bu sefer linç etmek için yanlış adama çattılar!

Bu düşüncenin bir kardeşi vardı tabii: "*Linç etmesi* sakıncasız insanlar *vardır.*" Kimler peki? Sağlam bağlantıları bulunmayanlar. Falan filan.

Uzaydan gelen ziyaretçi Dünya'ya yeni bir İncil hediye ediyordu. Bu İncil'de İsa gerçekten baldırı çıplağın tekiydi ve kendinden çok

daha sağlam bağlantılı vatandaşa musallat oluyordu. Diğer İncil'de söylediği pek hoş ve kafa çalıştırıcı lafları ediyordu gene.

Vatandaş da haliyle günün birinde İsa'yı çarmıha gerip çarmıhı yere dikiyordu. Linç tayfası, nasılsa kimsesizin teki, arkası yok; bir şey diyen çıkmaz, fikrindeydi. İncil'i okuyan da aynını düşünecekti çünkü yeni anlatıda İsa'nın çulsuz kimsesizin teki olduğu defalarca vurgulanıyordu.

Derken, kimsecikler ölemeden gökler yarılıyor, şimşekler çakıyor, yıldırımlar yağıyordu. Tanrı'nın sesi gümbürdemeye başlıyordu. Tanrı, insanlara, baldırı çıplak garibanı evlat edindiğini ve yeni evladına Evren'in Yaratıcısı'nın Oğlu'na ait tüm kudret ve ayrıcalıkları ebediyen bahşettiğini açıklıyordu. Şöyle diyordu Tanrı: *Bu andan itibaren [O] herhangi bir sağlam bağlantısı bulunmayan garibanlara eziyet eden herkesi feci cezalara çarptıracaktır.*

Billy'nin nişanlısı Üç Silahşorlar'ını bitirdi, Samanyolu çikolatası çıkarıp yemeye koyuldu.

Rosewater elindeki kitabı yatağın altına atarak, "Boş ver kitapları," dedi. "hepsinin köküne kibrit suyu!"

"Anlattığınız ilginç gibiydi," dedi Valencia.

"Kilgore Trout azıcık düzgün *yazabilseydi*!" dedi Rosewater. Doğru söylüyordu: Kilgore Trout bihakkın başarısızdı. Yazısı, anlatımı berbattı. Fikirleri iyiydi sadece.

"Trout bence yurt dışına hiç çıkmamış," dedi Rosewater. "Ha bire Dünyalıları yazıyor ya, yazdıklarının hepsi Amerikalı. Oysa Dünya'da kimse Amerikalı değil."

"Nerede oturuyormuş ki?" dedi Valencia.

"Bilen yok," dedi Rosewater. "Bildiğim kadarıyla adını benden başka duyan da yok. Aynı yayınevinden çıkma iki kitabı bile

yok. Ne zaman yayıncının birine yazıp sorsam mektubum, yayınevi kapanmıştır notuyla geri geliyor."

Rosewater konuyu değiştirip Valencia'nın nişanını ve yüzüğünü tebrik etti.

Valencia, Rosewater yakından bakabilsin diye elini uzatarak, "Teşekkürler," dedi. "Billy bu elması savaştan getirdi."

"Savaşın çekici yanı bu," dedi Rosewater. "Kimse eli boş dönmüyor."

Kilgore Trout'un ikameti sorunsalına değinelim: Trout aslında Billy'nin memleketi Ilium'da yapayalnız ve hor görülerek oturuyordu. Billy'yle arada karşılaşıyordu hatta.

"Billy—" dedi Valencia Merble.

"Hı?"

"Çatal-bıçak takımı hakkında konuşabilir miyiz?"

"Tabii."

"Seçenekleri ikiye indirdim sayılır. Danimarka Saray modeliyle Sarmaşık Gülü."

"Sarmaşık Gülü," dedi Billy.

"Şimdi *acele* karar vermemek lazım," dedi Valencia. "Hangisini seçersek seçelim evladiyelik kalacak sonuçta."

Billy uzattığı kataloga baktı. "Danimarka," dedi sonunda.

"Koloni Ay Işığı da hoş gerçi."

"Öyle," dedi Billy Pilgrim.

Derken Billy zamanda yolculuğa çıkıp Tralfamador'daki hayvanat bahçesine vardı. Kırk dört yaşındaydı ve bir jeodezi kubbesi altında sergileniyordu. Uzay yolculuğu boyunca yatırıldığı berjerde

oturuyordu. Çırılçıplaktı. Tralfamadorlular vücuduyla, vücudunun tamamıyla ilgileniyorlardı. Billy'yi görebilmek için küçücük ellerini kaldırmış binlerce Tralfamadorlu vardı kubbenin dışında. Billy altı Dünya ayından beri Tralfamador'daydı. Kalabalığa alışmıştı artık.

Kaçış söz konusu değildi. Dışarıdaki atmosfer siyanürlüydü ve Dünya, 717.960.000.000.000.000 kilometre uzaktaydı.

Billy, Dünya benzeşimli bir ortamda sergileniyordu. Mobilyanın çoğu Iowa'daki bir mobilyacının deposundan yürütülmüştü. Renkli televizyon ve yatağa dönüştürülebilen bir koltuk vardı mesela. Koltuğun her iki kenarına kül tablalarıyla ve lambalarıyla sehpalar yerleştirilmişti. İki tabureli, ev işi bir bar da mevcuttu. Ufak bir bilardo masası vardı. Mutfak ve banyo ve tam ortadaki demir rögar kapağı haricinde zemin duvardan duvara koyu altın sarısı halı kaplıydı. Koltuğun önündeki büyük sehpaya yelpaze misali diziliydi dergiler.

Pikap da vardı bir tane. Çalışıyordu. Televizyon çalışmıyordu. Ekranına bir diğer kovboyu vuran bir kovboyu gösteren bir resim yapıştırılmıştı. Falan filan.

Kubbenin duvarları, Billy'nin saklanabileceği bir yeri yoktu. Nane yeşili klozet ve küvet açıktaydı mesela. Billy berjerden kalktı, banyoya geçti ve çişini yaptı. Kalabalıktan çığlıklar, alkışlar yükseldi.

Billy dişlerini fırçaladı, kısmi takma dişlerini taktı ve mutfağa geçti. Havagazı fırını, buzdolabı ve bulaşık makinesi de nane yeşiliydi. Buzdolabının kapağına bir resim yapılmıştı. Yürütüldüğünde vardı resim. İki kişilik bisikletteki bir Neşeli Doksanlar[28] çiftini gösteriyordu.

28 Amerika'da 1890'lı yıllar için kullanılan terim. (ç.n.)

Billy resme baktı, çifte dair bir şeyler düşünmeyi denedi. Hiçbir şey gelmedi aklına. Çifte dair düşünecek *hiçbir şey* yoktu adeta.

Billy, konserve kutularından çıkma kahvaltısını afiyetle yedi. Tabağını, bardağını, bıçağını, çatalını, kaşığını ve sos kâsesini yıkayıp kaldırdı. Ardından orduda öğrendiği beden hareketlerine girişti. Oturup kalktı, yatıp mekik ve şınav çekti. Tralfamadorluların çoğunluğu Billy'nin vücut ve yüz çirkinliğinden bihaberdi. Muazzam, harika bir numune sanıyorlardı Billy'yi. Bu durum, vücuduyla hayatında ilk kez gururlanan Billy'de pek hoş bir etki yaratmıştı.

Billy beden hareketlerinin ardından duş alıp ayak tırnaklarını kesti. Tıraş oldu, koltuk altlarına deodorant sıktı. Tüm bunlar boyunca dışarıda, yüksek bir platformda bulunan bir görevli, izleyenlere Billy'nin neyi neden yaptığını açıklıyordu. Rehber platformda dikiliyor, açıklamalarını telepatiyle yapıyordu. Yanında, izleyenlerden gelecek soruları Billy'ye aktarmasını sağlayacak klavyeli, ufak bir alet vardı.

İlk soru geldi. Televizyonun hoparlöründen şu soru yükseldi: "Mutlu musun burada?"

"Dünya'daki kadar," dedi Billy. Doğru söylüyordu.

Tralfamador'da her biri yeni bir bireyin yaratılışındaki gerekli bir aşamayı üstlenen beş farklı cinsiyet vardı. Billy'ye hepsi aynı görünüyordu çünkü cinsel farklılıkların tümü dördüncü boyuttaydı.

Tralfamadorluların Billy'nin kucağına bıraktıkları ahlaki bombaların en büyüklerinden biri Dünya'daki cinsiyetlerle ilgiliydi. Dediklerine göre uçan daire mürettebatı Dünya üzerinde, her biri üremede elzem, toplam yedi farklı cinsiyet belirlemişti. Billy, bu yedi cinsiyetten beşinin, sadece dördüncü boyutta cinsel faaliyet gösterdiklerinden, bebek yapmakla ne alakaları bulunduğunu hayal dahi edememişti.

Tralfamadorlular görünmez boyutta cinselliği hayal edebilmesi için ipuçları sunmuşlardı Billy'ye. Erkek eşcinseller olmadan Dünyalı bebeklerin var olamayacağını söylemişlerdi. Dişi eşcinseller olmadan bebek *olabiliyordu*. Altmış beş yaş üstü kadınlar olmadan olamıyordu. Altmış beşini aşmış erkekler olmadan *olabiliyordu*. Doğumdan sonra bir saat yahut daha az yaşayabilen bebekler olmadan başka bebekler olamıyordu. Falan filan.

Hepsi zırva gelmişti Billy'ye.

Billy'nin söyledikleri arasında da Tralfamadorlulara zırva gelen çoktu. Zamanı nasıl gördüğünü hayal dahi edemiyorlardı mesela. Billy açıklamaya uğraşmaktan vazgeçmişti artık. Dışarıdaki rehber elinden geldiğince açıklamak durumundaydı.

Rehber izleyicileri apaydınlık bir günde sıradağlardan bir çöle baktıklarını tahayyüle davet etti. Önlerindeki bir taşa, bir tepeye, bir kuşa, bir buluta hatta arkalarındaki yardan aşağı bile bakabilirlerdi. Ama aralarında bu garibim Dünyalı da vardı ve kafasına asla çıkaramayacağı çelikten bir mahfaza geçirilmişti. Mahfazanın tek bir göz deliği vardı ve bu göz deliğine iki metrelik bir boru takılıydı.

Billy'nin mecazlarla anlatılmaya çalışılan sefaletinin başıydı bu daha: vücudu da raylara yerleştirilmiş bir dekovile mıhlanmış, çelik bir kafesle sabitlenmişti ve ne kafasını çevirebilir ne de boruya dokunabilirdi. Borunun diğer ucuysa yine dekovile mıhlarla sabitlenmiş çift ayaklı bir desteğe oturtulmuştu. Billy'nin tek görebildiği, borunun ucundaki minnacık noktaydı. Bir dekovilde bulunduğundan hatta durumunun tuhaflığından dahi bihaberdi.

Dekovil bazen yavaş, bazen aşırı hızlı gidiyor, sıklıkla duruyordu. Yokuş çıkıyor, yokuş iniyor, dönemeç dönüyor, dümdüz ilerliyordu. Garibim Billy'nin borunun ucundan görebildiğine "Hayat" demekten başka seçeneği yoktu.

Billy, Tralfamadorluların Dünya'daki savaşlar ve diğer cinayet biçimleri karşısında şaşalamalarını ve ürkmelerini bekliyordu. Dünyalı gaddarlıktan ve sonunda masum Evren'in bir kısmını yahut tümünü yok edecek silahlar birleşiminden korkacakları kanısındaydı. Bu beklentilere girmesinin nedeni bilimkurguydu.

Ama savaş konusu, Billy lafını edene kadar açılmadı. Toplanan izleyici kalabalığından biri, şimdiye dek Tralfamador'da öğrendiği en kıymetli şeyi rehber vasıtasıyla sorunca Billy, "Koca bir gezegenin sakinlerinin barış içinde yaşayabilmeleri!" dedi. "Bildiğiniz üzere ben, zamanın başlangıcından itibaren anlamsız kıyımlarla meşgul bir gezegendenim. Kendi vatandaşlarımın, saf kötülükle mücadele etmenin gururuyla bir su deposunda diri diri haşladıkları küçük kızların cesetlerini bizzat gördüm ben." Doğru söylüyordu. Haşlanmış cesetleri Dresden'de görmüştü Billy. "Ayrıca bir hapishanede geceleri yolumu, aynı küçük kızların babaları ve ağabeylerince katledilmiş insan evlatlarının yağlarından mamul mumlarla aydınlatarak buldum. Evrenin dehşeti Dünyalılardır illa! Diğer gezegenler halen Dünya'nın tehdidi altında değilseler bile önünde sonunda olacaklardır! Bir gezegenin nasıl barış içinde yaşayabileceğinin sırrını söyleyin ki Dünya'ya götürüp hepimizi kurtarabileyim!"

Billy etkileyici konuştuğu kanısındaydı. Tralfamadorluların minik ellerini yumruk yaparak gözlerini örtüşlerini görünce afalladı. Hareketin anlamını önceki tecrübelerinden biliyordu: Saçmalamıştı.

Rehbere hüsranla, "Söyler—söyler misiniz," dedi, "nasıl saçmaladığımı?"

"Evrenin nasıl sona ereceğini biliyoruz biz," dedi rehber. "Dünya'yla, *Dünya'nın da* yok olması haricinde, hiç ilgisi yok."

"Na—nasıl sona eriyor evren?" dedi Billy.

"Uçan dairelerimizde yeni yakıtlar denerken havaya uçuruyoruz işte. Tralfamadorlu test pilotlarından biri, bir düğmeye basıyor ve Evren yok oluyor." Falan filan.

"Bildiğinize göre ," dedi Billy, "engellemenizin yolu yok mu? Pilotun düğmeye basmasını engelleyemez misiniz?"

"Pilot düğmeye *hep* bastı ve hep *basacak*. *Hep* basmasına izin veriyoruz ve *vereceğiz*. An öyle *yapılanmış*."

"Yani," dedi Billy tereddütle, "Dünya'daki savaşları durdurma fikri saçma o zaman."

"Elbette."

"Ama sizin gezegeniniz barış *içinde*."

"Bugün öyle. Başka günlerde görüp göreceğin yahut okuduğun ve okuyacağın savaşların en fecilerini yaşıyoruz. Elimizden hiçbir şey gelmediği için o günlere bakmıyoruz işte. Görmezden geliyoruz. Bugün hayvanat bahçesinde yaptığımız gibi, hoş anlara bakıyoruz. Hoş değil mi bu an?"

"Hoş."

"Yeterince uğraşırlarsa Dünyalılar da beter zamanları görmezden gelip iyilerine yoğunlaşmayı öğrenebilirler."

"Ha," dedi Billy Pilgrim.

Billy o gece yattıktan kısa süre sonra zamanda bir başka hoş âna, Valencia Merble'la düğün gecelerine gitti. Gaziler hastanesinden altı ay önce çıkmıştı. Gayet iyiydi. Ilium Optometri Okulu'nun kırk yedi kişilik son sınıfını üçüncülükle bitirmişti.

Massachusetts'te, Cape Ann'deki rıhtımlardan birinin ta sonuna yapılmış harika bir stüdyo-dairede, Valencia'yla yataktaydı şimdi. Karşılarında uzanan denize Gloucester'ın ışıkları vuruyordu. Billy, Valencia'nın üzerindeydi; sevişiyorlardı. Bu eylemin sonuçlarından

biri lisede epey bela çıkaracak ama sonrasında toparlanıp meşhur Yeşil Bereliler'e katılacak Robert Pilgrim'in dünyaya gelişiydi.

Valencia zaman gezgini değildi ya, hayal gücü epey gelişkindi. Billy'yle aşk yaparken kendini tarihi bir kişilik hayal etti. İngiltere kraliçesi I. Elizabeth'ti şimdi. Billy'yse Kristof Kolomb.

Billy, ufak, paslı bir menteşeyi andıran bir ses çıkardı. Tohum keseciklerini Valencia'nın içine boşaltmış, Yeşil Bereli meselesinde payına düşeni yapmıştı. Tabii Tralfamadorlulara bakılırsa Yeşil Bereli'nin toplamda yedi ebeveyni vardı.

Devasa karısının üzerinden yana kaydı ya, Valencia'nın yüzündeki huşu ifadesi zerre değişmedi. Ellerini ensesinde kavuşturup omurgasını şilteye yaslayarak yattı Billy. Zengindi artık. Aklı başında hiç kimsenin evlenmeyeceği bir kızla evlenmesinin ödülünü almıştı. Kayınpederi Billy'ye yepyeni bir Buick Roadmaster ile her şeyi elektrikli düğmelerle işleyen bir ev vermiş ve Billy'yi, yılda otuz bin dolar kazanabileceği en işlek muayenehanesinin başına geçirmişti. Az değildi. Kendi babası bir berberdi sadece.

Annesinin dediği gibi, "Pilgrim'ler dünyada yükseliyor"du.

Balayı, New England'da, pastırma yazının hoş ve nahoş gizemleri arasında geçiyordu. Dairelerinin duvarlarından biri, balkona ve ötesindeki yağı bol körfeze açılan kocaman kanatlı bir kapıdan ibaretti.

Balkonun hemen önünden kapkara görünen yeşilli turunculu bir trol teknesi homurdanarak geçti. Denize sadece pruva lambalarıyla açılıyordu. Boş trolü yüzünden motoru pek gürültülüydü. Bütün körfez bu gürültüyle çınlamaya başladı ve çok geçmeden balayı çiftinin yatak başı da şarkıya katıldı. Şarkı, trol teknesi uzaklaştıktan sonra da sürdü.

"Sağ ol," dedi Valencia sonunda. Yatak başı sivrisinek şarkısına geçmişti şimdi.

"Rica ederim."

"Hoştu."

Dedi ve ağlamaya başladı.

"Ne oldu şimdi?"

"Öyle mutluyum ki..."

"İyi bari."

"Kimse benle evlenmez sanıyordum."

"Ha," dedi Billy Pilgrim.

"Sırf senin için zayıflayacağım," dedi Valencia.

"Ha?"

"Diyete başlayacağım. Senin için güzelleşeceğim."

"Bu halini seviyorum ben."

"*Sahiden* mi?"

"Sahiden," dedi Billy Pilgrim. Zaman yolculuğu sayesinde evliliklerini görmüştü; en azından katlanılır olacağını biliyordu.

Balkonun önünden, zifaf yatağının önünden bu sefer *Şehrazat* adlı bir yat geçti. Yatın motorlarının söylediği şarkı mırıltılıydı. Işıklarının tümü açıktı yatın.

İki hoş insan, genç bir kadın ile genç bir erkek, yatın kıç tarafındaki korkuluklara yaslanmışlardı. Birbirilerini, düşlerini ve gölü seviyorlardı. Onlar da balayındaydı. Erkek, Long Island'ın Newport kasabasından Lance Rumfoord'du. Eşiyse Massachusetts'in Hyannis Port kasabasından, John F. Kennedy'nin çocukluk aşklarından Cynthia Landry'ydi.

Hafif bir tesadüf söz konusuydu. Billy Pilgrim gelecekte Rumfoord'un amcası, Birleşik Devletler Hava Kuvvetleri resmi tarihçisi, Harvard'lı Profesör Bertram Copeland Rumfoord'la aynı hastane odasında yatacaktı.

Hoş çift geçip gittikten sonra Valencia, komik görünüşlü kocasına savaşı sordu. Dişi bir Dünyalının seks ve cazibeyi savaşla ilintilendirmesi pek akıllıca sayılmazdı.

Elini Billy'nin uyluğuna götürerek, "Savaşı düşünüyor musun hiç?" dedi Valencia.

"Bazen," dedi Billy Pilgrim.

"Bazen sana baktığımda," dedi Valencia, "sırlarla doluymuşsun hissine kapılıyorum."

"Değilim," dedi Billy Pilgrim. Yalan söylüyordu tabii. Zaman gezginliğinden, Tralfamador'dan ve falan ve filandan kimseye bahsetmemişti.

"Savaşla ilgili sırların vardır. Veya sır değil de, anlatmak istemediklerin vardır."

"Yok."

"Askerliğinden *gurur* duyuyorum ben. Biliyor muydun?"

"İyi."

"Çok mu fenaydı?"

"Bazen." Çılgın bir fikir geliverdi aklına. Fikrin gerçekliğiyle irkildi. Billy Pilgrim'e yakışır bir mezar taşı yazısı olurdu. Bana da.

"Ben *istesem* bahseder miydin savaştan şimdi?" dedi Valencia. Kocaman gövdesinin minnacık kuytularından birinde bir Yeşil Bereli'ye gerekli malzemeler bir araya gelmekle meşguldü.

"Anlatsam rüya gibi gelir sana," dedi Billy. "Başkalarının rüyaları pek ilginç değildir genelde."

“Babama bir Alman idam mangasından bahsettiğini duymuştum.” Garibim Edgar Derby’nin idamını kastediyordu.

“Hı-hı.”

“Sen mi gömmek zorunda kalmıştın adamcağızı?”

“Öyle.”

“Vurulmadan önce elinde kürekle görmüş müydü seni?”

“Görmüştü.”

"Herhangi bir şey *dedi mi*?"

"Yok."

"*Korkmuş* muydu?"

"Uyuşturmuşlardı. Gözleri camlaşmış gibiydi."

"Üzerine bir de hedef tahtası mı asmışlardı?"

"Bir kâğıt parçası," dedi Billy. Yataktan kalktı, "İzninle," dedi, işemek için banyonun karanlığına daldı. Işığı açmak için duvarı yoklarken eline pütürler gelince 1944'e, hapishane revirine geri döndüğünü fark etti.

Revirdeki mum sönmüştü. Garibim Edgar Derby yandaki yatakta sızmıştı. Billy yataktan kalkmış, duvar boyunca tutunarak yolu bulmaya alışıyordu çünkü feci çişi gelmişti.

Birden bir kapı buldu; kapı açılarak Billy'yi hapishane gecesine iteledi. Billy zaman yolculuğu ve morfin yüzünden sersem sepelekti. Her yanına batan bir dikenli tele tosladı. Çekilmek istedi ya, dikenlerin bırakmaya niyeti yoktu Billy'yi. Haliyle Billy, bir adım şu yana, bir adım bu yana atıp başa dönmeli, gülünç bir dansa girişti.

Çiş için dışarı çıkmış bir Rus, tellerin diğer tarafından Billy'nin dansını gördü. Debelenen tuhaf korkuluğun yanına geldi, usulca konuşmaya, hangi memleketten geldiğini sormaya çalıştı. Korkuluk hiç iplemeyip dansını sürdürdü. Bunun üzerine Rus, dikenlere takılan yerleri teker teker kurtardı ve korkuluk tek bir teşekkür lafı etmeden ve dansı kesmeden geceye karıştı.

Rus, arkasından el salladı ve Rusça, "Hoşça kal," dedi.

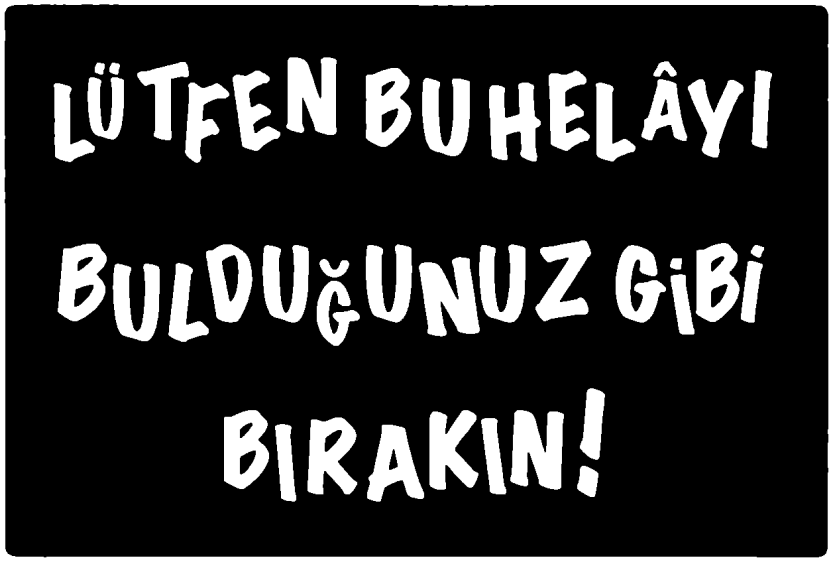
Billy hapishane gecesinin karanlığında aleti çıkarıp yere işedi. Ardından şeyini üç aşağı beş yukarı yerine soktu ve başka bir sorunla uğraşmaya geçti: Nereden gelmişti ve nereye gitmeliydi?

Karanlıkta bir yerlerden ıstırap çığlıkları geliyordu. Daha iyi bir seçeneği bulunmayan Billy, sarsak adımlarla seslere ilerledi. Bunca insana kapılardan taşan çığlıklar attıran tragedyayı merak ediyordu.

Billy farkında değildi ya, umumi helânın arka tarafına ilerliyordu. Helâ, altına on iki adet kova yerleştirilmiş tekli çitten ibaretti. Çit üç yanından düzleştirilmiş teneke konserve kutuları ve artık kalaslardan bir perdeyle kapatılmıştı. Açık yüzü, ziyafetin verildiği barakanın kara katran kâğıt kaplı duvarına bakıyordu.

Billy, katran kâğıt kaplı duvara yeni yazılmış mesajı görene dek tahta-teneke perde boyunca ilerledi. Mesaj, Külkedisi sahnesini parıldatan pembe boyayla yazılmıştı. Algısı öyle güvenilmez haldeydi ki kelimeleri havada asılı, belki şeffaf bir perdeye yazılı zannetti. Perdede pek hoş gümüşî noktalar da vardı. Katran kâğıdı barakanın duvarına tutturmada kullanılan çivilerin başlarıydı bunlar. Billy perdenin hiçlikte nasıl durabildiğini kestiremedi ve sihirli perdeyle acıklı inlemelerin hiç bilmediği bir dini ayinle ilgili olduklarını düşündü.

Mesaj şunu söylüyordu:

Billy helâya baktı. Çığlıklar, inlemeler buradan geliyordu. Helâ, pantolonlarını indirmiş Amerikalılarla doluydu. Müthiş ziyafet bağırsaklarında yanardağ etkisi yapmıştı. Kovaların kimi tepeleme dolu, kimi devrikti.

Billy'nin en yakınındaki Amerikalı, beyninden başka nesi varsa çıkardığını haykırdı. Birkaç saniye sonra, "Aha, gidiyor işte," dedi. Beynini kastediyordu.

Bendim o kişi. Ben. Bu kitabın yazarı.

Billy gördüğü Cehennem manzarasından sendeleyerek kaçtı. Kaka festivalini uzaktan izleyen üç İngiliz'in yanından geçti. Tiksintiden taş kesilmişlerdi.

Billy yanlarından geçerken içlerinden biri, "Pantolonunu ilikle!" dedi.

İlikledi Billy. Revirin kapısına kazara ulaştı. Kapıdan girdi ve kendini balayında, tuvaletten çıkıp yatağa, taze eşinin yanına uzanırken buldu.

"Özledim seni," dedi Valencia.

"Esas ben *seni* özledim," dedi Billy.

Billy ile Valencia kaşıklar misali birbirlerine sokularak uyudular ve Billy zamanda 1944'e, babasının Ilium'daki cenazesine katılmak için Güney Carolina'daki tatbikatlardan ayrılıp trene bindiği güne gitti. Henüz Avrupa ve savaş görmemişti. Henüz buharlıydı lokomotifler.

Ha bire tren değiştirmek zorunda kaldı. Trenler yavaş gidiyordu. Vagonlar kömür, karneye bağlanmış tütün ve karneye bağlanmış alkol ve savaş tayını yiyenlerin osuruk kokularıyla doluydu. Demir koltukların döşemeleri cilt dalayan türdendi; pek uyuyamıyordu Billy. Doğru dürüst uykuya Ilium'a üç saatlik yolu kala, bacaklarını kalabalık yemekli vagonun girişine uzatarak dalabildi.

Tren Ilium'a vardığında hamallardan biri uyandırdı Billy'yi. Billy, sırtında çantasıyla sallana tökezleye indi trenden ve peronda, hamalın yanında durdu. Ayılmaya çalışıyordu.

"İyi uyumuşsun, ha?" dedi hamal.

"Öyle," dedi Billy.

"Çadırı da," dedi hamal, "kurmuşsun valla."

Billy'nin revirdeki morfinli gecesinde, sabaha karşı üç sularında iki İngiliz, bir hasta daha getirdi. Ufak tefek biriydi. Illinois'un Cicero kentinden çıban lekeli oto hırsızı Paul Lazzaro'ydu getirilen hasta. İngilizlerden birinin yastığının altından sigara yürütürken yakalanmıştı. Uyku sersemi İngiliz, sağ kolunu kırıp bayıltmıştı Lazzaro'yu.

Aynı İngiliz, Lazzaro'yu revire taşıyanlardan biriydi. Ateş kızılı saçlı ve kaşsızdı. Oyunda Külkedisi'ne yardım eden Mavi Peri rolünü üstlenmişti. Lazzaro'nun kendine düşen tarafını tek koluyla tutarken diğer eliyle kapıyı kapadı. "Tüy kadar hafif bu arkadaş," dedi.

Lazzaro'nun ayaklarını tutansa Billy'ye morfin yapan albaydı.

Mavi Peri hem utanç hem öfke içindeydi. "Garibanın tekiyle kapıştığımı bilseydim," dedi, "bu kadar *sert* girişmezdim."

"Hım."

Mavi Peri, Amerikalıların iğrençliğinden lafını sakınmadan bahsediyordu. "Zayıf, leş kokulu, kendine acıyan, sümüklü, pis, hırsız sürüsü," dedi. "Ruslardan beter hepsi."

"Pek parlak sayılmazlar hakikaten," diyerek katıldığını belirtti albay.

Bir Alman binbaşısı geldi. İngilizleri yakın dost sayıyordu. Hemen her gün ziyaretlerine geliyor, oyunlarına katılıyor, Alman tarihinden bahsediyor, piyanolarını çalıyor, Almanca günlük konuşma dersleri veriyordu. İngilizlere, medenice dostlukları olmasa aklını kaçıracağını söylüyordu. İngilizcesi müthişti.

Amerikalılara katlanmak zorunda kalmaları yüzünden İngilizlerden özür diledi. Merak etmemelerini, Amerikalıların, bir-iki güne çalıştırılmak üzere Dresden'e yollanacaklarından, fazla sıkıntı yaratmayacaklarını söyledi. Yanında Alman Hapishane Görevlileri

Birliği'nce yayınlanmış bir monografi getirmişti. Amerikalı savaş esirlerinin Alman hapishanelerindeki davranışları üzerine bir rapordu monografinin konusu. Kaleme alansa vatan değiştirerek Alman Propaganda Bakanlığı'nda yüksek mevkilere gelmiş bir Amerikalıydı. Adı, Howard W. Campbell Jr'dı. Daha sonra savaş suçlusu sıfatıyla mahkemesini beklerken kendini asacaktı.

Falan filan.

İngiliz albayı, Lazzaro'nun kolunu yerleştirip alçı kararken Alman binbaşısı Howard W. Campbell'ın yazdıklarından bazı bölümleri çevirerek okumaya koyuldu. Campbell zamanında epey tanınan bir oyun yazarıydı. Monografisinde açılışı şöyle yapmıştı:

Amerika, Dünya'daki en müreffeh ülkedir lakin halkı esasen fakirdir ve fakir Amerikalılar kendilerinden nefret etmeye zorlanır. Amerikalı mizahçı Kin Hubbard, "Fukaralık ayıp değil ama olsa iyi olur," demiştir. Gerçekten de, Amerika, evet, bir fukaralar ulusudur ama bir Amerikalı için fakirlik, suçtur. Diğer her milletin folklorunda fakir ama son derece bilge ve erdemli ve dolayısıyla kudret ve para sahiplerinden daha saygın kimselere dair hikâyeler vardır. Amerikalı fukaralar arasında bu tür hikâyeler anlatılmaz. Amerikalılar kendileriyle alay eder ve zenginleri, muktedirleri yüceltirler. Bizzat sahibi fukara, en döküntü batakhanenin duvarında yazılı şöyle bir soruya rastlamak kuvvetle muhtemeldir: "Kafan çalışıyorsa neden zengin değilsin?" Aynı yerlerin kasalarının kenarlarına mutlaka bir lolipop çubuğuna yapıştırılmış dalgalanan minnacık bir Amerikan bayrağı iliştirilir.

New York'un Schenectady kenti yerlisi yazar için kimileri, idama mahkûm edilmekle kaşı karşıya kalan savaş suçluları arasında en yüksek IQ sahibiydi, demişti. Falan filan.

Amerikalılar, hemen her yerdeki pek çok insan evladı gibi, gerçek dışılığı bariz birçok şeye inanır. İnandıkları yalanların en yıkıcısı,

her Amerikalının kolayca zengin olabileceğidir. Para kazanmanın güçlüğünü kabullenmediklerinden ha bire kendilerini suçlarlar. Kendine yönelik bu suçlama eylemi, fukaralar için mahremde ve alenide, mesela Napolyon devrinden beri gelmiş geçmiş tüm egemen sınıflardan çok daha azını yapan zenginlerle muktedirlerin hazinesidir.

Amerika'dan çıkma pek çok yenilik ve icadın en ürkütücüsü ve eşi benzeri görülmemişi, şerefsizleştirilmiş fukara yığınlarıdır. Bu insanlar birbirlerini sevmezler çünkü kendilerini sevmezler. Bu durum kavrandıktan sonra Alman hapishanelerindeki Amerikalı askerlerin davranışları gizemini kaybedecektir.

Howard W. Campbell Jr lafı İkinci Dünya Savaşı'ndaki Amerikalıların üniformalarına getiriyordu: *Tarihteki bütün ordular, zengin yahut fakir, en düşük rütbeli askerlerini dahi içmede ve aşkta ve yağmada ve ani ölümde uzman sıfatıyla kendi ve başkaları nazarında etkileyici kılmaya kalkışmışlardır. Ancak Amerikan Ordusu, askerlerini savaşmaya ve ölmeye, başka birileri için hazırlandığı bariz, üzerinde oynanmış takım elbiselerle, gecekondu mahallelerindeki ayyaşlara temiz ama ütüsüz kıyafet bağışlayan burnu büyük hayırseverlerin edasıyla yollamaktadır.*

İki dirhem bir çekirdek bir subay böylesi beter giyimli bir serseriye hitap ettiğinde, herhangi bir ordunun herhangi bir subayının yapması gerektiği üzere, paylamaktan başkasını yapamaz. Ancak subayın kızgınlığı, diğer ordulardakinin aksine, hiyerarşik abartı değildir. Kendilerinden başka ayıplayacak kimsesi bulunmayan fukaraya yönelik hakiki nefret ifadesidir.

Esir Amerikalılarla ilk defa karşılaşacak hapishane müdürleri şöyle uyarılmalıdır: kardeşler arasında bile kardeşçe sevgi görmeyi beklemeyin. Her biri, genellikle ölmeyi dileyen mızmız birer çocuktur bunların.

Campbell daha sonra Almanların, esir Amerikalılarla yaşadıkları tecrübelere geçiyordu. Amerikalı askerlerin hemen her yerde

savaş esirleri arasında kendilerine en acıyan, kardeşlik duygusundan en yoksun ve en pis bilindiklerini söylüyordu. Kendi hayırları için bile bir araya gelemiyorlardı. Aralarından çıkan liderlerden nefret ediyor hatta işbu şahısların kendilerinden iyi falan olmadıkları, dolayısıyla hava atmayı kesmeleri türü bahanelerle emirlerini dinlemeyi dahi reddediyorlardı.

Vesaire. Billy Pilgrim uyuyakaldı ve Ilium'daki bomboş evinde dul uyandı. Kızı Barbara, gazetelere saçma sapan mektuplar yolladığı için paylamakla meşguldü Billy'yi.

"Ne dediğimi duydun mu?" diyordu Barbara. 1968'di yine.

"Elbette." İçi geçiyordu Billy'nin.

"Çocukça davranmaya devam edeceksen biz de sana çocuk muamelesi yapalım."

"O yok sırada," dedi Billy.

"Sırada ne var, *göreceğiz*." İri kıyım Barbara kollarını kendi vücuduna sardı. "Feci soğuk burası. Sıcak açık mı?"

"*Sıcak* derken?"

"Kazan işte. Bodrumdaki zımbırtı. Peteklerden sıcak hava yayılmasını sağlayan şey. Kapalı bence."

"Belki."

"Üşümüyor musun sen?"

"Fark etmedim."

"Of ya! *Çocuksun* sen. Burada bir başına bırakırsak ya soğuktan ya açlıktan öleceksin." Vesaire. Billy'nin itibarını elinden sevgi adına almak pek heyecan vermişti Barbara'ya.

Barbara kaloriferciyi aradı ve Billy'ye yatağa gitmesini söyleyip ev ısınana kadar elektrikli battaniyenin altında kalacağına dair söz verdirdi. Battaniyenin düğmesini, kısa süre sonra Billy'nin

yatağını, içinde ekmek pişirilecek kıvama getirecek en üst seviyeye ayarladı.

Barbara kapıyı çarparak gidince, Billy zamanda yola çıkarak Tralfamador'daki hayvanat bahçesine döndü. Dünya'dan bir eş getirilmişti kendisine. Montana Wildhack, bir film yıldızıydı.

Bolca sakinleştiriciyle uyutulmuş Montana'yı içeri getiren gaz maskeli Tralfamadorlular, Billy'nin sarı berjerine bırakıp hava kilitli kapaktan çıktılar. Dışarıdaki muazzam kalabalık iyice coştu. Hayvanat bahçesinin ziyaretçi rekoru kırılmıştı. Gezegen ahalisi, Dünyalıların çiftleşmesini izleme derdindeydi.

Montana çıplaktı. Tabii Billy de. İşe bakın ki babafingosu heyula gibiydi. Kime denk geleceği belli olmuyor bunların, malum.

Montana'nın göz kapakları titreşti. Kirpikleri, ucu kurşunlu kamçıları andırıyordu. "Neredeyim *ben*?" dedi.

"Her şey yolunda," dedi Billy usulca. "Korkma, lütfen."

Montana, Dünya'dan buraya baygın getirilmişti. Tralfamadorlular Montana'yla konuşmamış, Montana'ya görünmemişlerdi. Son hatırladığı California'da, Palm Springs'te bir havuzun kenarında güneşlendiğiydi. Gümüş zincir kolyesinin ucundaki kalp şeklinde madalyon, memelerinin arasında yatıyordu.

Kafasını çevirince kubbenin dışındaki Tralfamadorlu kalabalığını gördü. Minnacık ellerini hızla açıp kapayarak alkışlıyorlardı.

Çığlığı bastı Montana.

Minnacık yeşil eller sımsıkı kapandılar çünkü Montana'nın kapıldığı dehşet, görülmesi hoş bir şey değildi. Hayvanat bahçesinin idarecisi, hazır bekleyen vinç operatörüne kubbenin üzerine lacivert örtüyü indirerek Dünyalı gecesi benzeşimi yaratmasını

buyurdu. Hayvanat bahçesine gerçek gece altmış iki Dünya saatinde bir, sadece bir Dünya saatliğine geliyordu.

Billy ayaklı lambalardan birini yaktı. Tek kaynaktan yayılan ışık, Montana'nın vücudunun barok ayrıntılarını keskinleştirdi. Billy'nin aklına, bombardıman öncesinde Dresden'deki muazzam mimari geldi.

Montana zamanla Billy'ye sevgi ve güven duymaya başladı. Billy, Montana'ya, Montana istediğini açıkça belirtene dek el sürmedi. Dünya hesabıyla bir haftalık süre sonunda Montana yüzü kızararak Billy'ye, birlikte yatmak isteyip istemediğini sordu. İstiyordu. Müthişti.

Billy haz dolu yataktan, 1968'deki başka bir yatağa gitti. Ilium'daki yatağındaydı şimdi ve battaniye son ayarındaydı. Ter içindeydi; kızının yatağa sokuşunu, kalorifer tamir görene dek yatakta kalmasını söyleyişini hayal meyal hatırladı.

Biri yatak odasının kapısını çalıyordu.

"Evet?" dedi Billy.

"Kaloriferci."

"Evet?"

"Çalışıyor şimdi. Sıcaklık artıyor."

"İyi."

"Farenin teki, termostatın kablosunu kemirmiş."

"İşe bak."

Burnunu çekti Billy. Yatağı mantar dolu bir mahzen gibi kokuyordu. Montana Wildhack'le ilgili muzır rüya görmüştü.

Muzır rüyadan sonraki sabah Billy, alışveriş merkezindeki muayenehanesine gitmeye karar verdi. İşler her zamanki gibi tıkırındaydı. Yardımcıları muayenehaneyi gayet güzel idare ediyordu.

Billy'yi görünce irkildiler. Barbara bir daha hiç işe gelmeyebileceğini söylemişti Billy'nin.

Ama Billy kararlı adımlarla muayene odasına girdi ve sıradaki hastanın yollanmasını buyurdu. İçeri, dul annesi eşliğinde on iki yaşında bir oğlan girdi. Yabancıydılar; kente yeni gelmişlerdi. Billy sohbet açtı, oğlanın babasının Vietnam'da, meşhur 875 Numaralı Tepe çarpışmasında öldüğünü öğrendi. Falan filan.

Gözlerini muayene ederken oğlana Tralfamador maceralarını kayıtsızca anlattı, cesur oğlana babasının anlarda hâlâ yaşadığını, babasını tekrar göreceğini söyledi.

"İyi, değil mi?" dedi Billy.

Oğlanın annesiyse laf arasında çıktı ve muayeneye gelenleri karşılayan görevliye Billy'nin keçileri kaçırdığını söyledi. Apar topar eve götürüldü Billy. Kızı bir kez daha sordu: "Baba, baba, baba... Ne *yapacağız senle biz*?"

6

Dinleyin:

Billy, Rus savaş esirleri için hazırlanmış esir kampındaki İngiliz barakalarında geçirdiği morfinli gecenin ardından Dresden'e gitti. Billy o Ocak günü, şafakta uyandı. Küçük revirin penceresi yoktu ve mumlar tükenip sönmüştü. Işık içeri, duvarlardaki minik deliklerden ve kapının, kapıya tam oturmayan bozuk dikdörtgen çerçevesinden giriyordu sadece. Kolu kırık, ufak tefek Paul Lazzaro yataklardan birinde horluyordu. Sonunda kurşuna dizilecek Edgar Derby'yse bir diğerinde horluyordu.

Billy yatakta doğrulup oturdu. Hangi yılda, hangi gezegendeydi, bilmiyordu. Hangi gezegense artık, soğuktu. Ama Billy'yi uyandıran, soğuk değildi. Billy'yi ürpertip kaşındıran hayvansal manyetizmaydı.[29] Manyetizma kaslarını, saatlerce jimnastik yapmışçasına ağrıtıyordu.

Manyetizma arkasında bir yerden geliyordu. Kaynağını tahmin etmesi gerekse arkasında, duvardan baş aşağı sarkan bir vampir yarasanın bulunduğunu söylerdi.

---

29 Hayvansal veya canlısal manyetizma (ya da sadece manyetizma): hayvanların yaydığı ve insanları etkilediğine inanılan doğal güç. Terim ilkin 18. yüzyılda Alman hekim Franz Mesmer tarafından kullanılmıştır. Mesmer teorisini bilimsel yoldan kanıtlamak istemiş ama başaramamıştır. Buna rağmen fikir tutulmuş, 19. yüzyılda epey ilgi görmüş ama 20. yüzyılın ilk çeyreğinde gözden düşmüştür. Manyetizma günümüzde halen alternatif tıp alanında kullanılmakla birlikte modern tıpta kabul görmemektedir. (ç.n.)

Arkasındakine dönüp bakmadan önce yatağının ayakucuna doğru kaydı. Hayvanın yüzüne atlayıvermesini, gözlerini oymasını ya da burnunu ısırmasını istemiyordu çünkü. Döndü. Manyetizmanın kaynağı sahiden yarasaya benziyordu. Kaynak, Billy'nin kürk yakalı çığırtkan gocuğuydu. Bir çiviye asılı duruyordu gocuk.

Billy omzunun üstünden bakarak gocuğa doğru gerilediğinde manyetizmanın arttığını hissetti. Ardından döndü, yatağında, dizleri üzerinde uzanıp cesaretle yokladı. Yayılımın kaynağını arıyordu.

Astarda birkaç santim aralıkla gizlenmiş iki yumru buldu. Birinin şekli bezelye gibiydi. Diğerininkiyse ufak bir nalı andırıyordu. Billy, ışınımlarla taşınan bir mesaj almıştı: yumruları bulması söylenmişti mesajda. Mesaj ayrıca, tabiatlarını öğrenmede ısrarcı davranmaması halinde mucizeler yaratacaklarını öne sürüyordu. İtiraz etmedi Billy Pilgrim. Minnettardı. Memnundu.

Billy'nin içi geçti ve yine revirde uyandı. Gün doğmuştu. Dışarıdan sert toprağa kalas dikmek için çukur kazan kuvvetli adamların Golgota'msı[30] çabalarının sesleri geliyordu. İngilizler kendilerine yeni bir helâ yapmakla meşguldü. Eski helâyı ve tiyatrolarını, ziyafetin verildiği barakayı Amerikalılara bırakmışlardı.

Altı İngiliz üzerine battaniyeler yığılı bir bilardo masasını oflaya puflaya revire getirdiler. Arkalarından, kolunun altında dart tahtası, sırtında battaniyesiyle bir başka İngiliz girdi içeri.

Dart tahtalı adam, Paul Lazzaro'yu sakatlayan Mavi Peri'ydi. Lazzaro'nun başucuna geldi, hatırını sordu.

Lazzaro adama, savaş bittikten sonra onu öldürteceğini söyledi.

"Ya?"

"Büyük hata yaptın," dedi Lazzaro. "Bana el süren beni *öldürmeli*. Aksi durumda ben *onu* öldürtürüm."

30 Golgota: Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği tepe. Golgota, Aramice "Kafatası yeri" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

Mavi Peri can alma meselelerini iyi biliyordu. Gülümsedi. "Hâlâ seni öldürmeye vaktim var," dedi. "Öldürmemin yapılacak en makul iş olduğuna beni ikna edersen tabii."

"Kendini öldür o zaman."

"Denemedim sanma," dedi Mavi Peri.

Mavi Peri alaycı ve küçümser pozlarla uzaklaştı. Lazzaro adamın arkasından Billy ile garibim Edgar Derby'ye intikamını alacağını söyledi. Tatlıydı intikam.

"Daha tatlısı yok," dedi Lazzaro. "Bana madik atan," dedi, "illa pişman olur sonunda. Kahkahalarla gülerim. Kadın-erkek ayırmam hem. Ayak çekse Birleşik Devletler Başkanı'na bile acımam. Bir defasına köpeğin tekine yaptığımı görmeliydiniz."

"Köpek mi?" dedi Billy.

"Isırdı beni it soyu. Ben de gidip bir biftek aldım ve evdeki saatlerden birinin zembereğini çıkardım. Ufak parçalara bölüp her parçanın ucunu ustura keskinliğinde sivrilttim. Parçaları etin içine batırdım ve kalkıp iti bağlı durduğu yere gittim. Gene ısırmak istedi tabii. 'Gel, kuçu kuçu,' dedim, 'arkadaş olalım. Düşman olmayalım artık. Aptal değilim ben.' İnandı bana."

"Öyle mi?"

"Bifteği attım önüne. Tek lokmada yuttu. On dakika falan bekledim." Gözleri parıldıyordu Lazzaro'nun. "Ağzından kan gelmeye başladı. İnlemeye, bıçaklar içine değil dışına saplanıyormuşçasına yerde yuvarlanmaya başladı. Sonra kendi karnını dişlemeye çalıştı. Güldüm ve 'Kaptın olayı,' dedim. 'Bağırsaklarını deş bakalım. İçindeki bıçakları tutan benim.'" Falan filan.

"Biri hayattaki en tatlı şeyi sorarsa unutmayın," dedi Lazzaro, "intikamdır cevap."

Daha sonraları Dresden dümdüz edildiğinde, Lazzaro hiç coşmadı. Almanlara garez duymadığını söyledi. Ayrıca düşmanlarını teker teker indirmeyi sevdiğini de söyledi. Ayrıca masumlara zarar vermemenin gururunu taşıyordu. "Kimse Lazzaro'dan," dedi, "hak etmediğini almamıştır."

Garibim Edgar Derby, lise öğretmeni hani, lafa girdi. Lazzaro'ya, Mavi Peri'ye zemberek parçalı et yedirmeyi planlayıp planlamadığını sordu.

"Has..." dedi Lazzaro.

"İri yarı adam," dedi Derby. Kendi de öyleydi tabii.

"Ebadı önemsiz."

"*Vuracak* mısın adamı?"

"*Vurduracağım*," dedi Lazzaro. "Savaş bitince memleketine dönecek. Kahraman sayılacak. Hanımlar paçasına yapışacak. Evlenecek, vesaire. Birkaç sene geçecek ve derken bir gün kapısı çalınacak. Kapıyı açtığında hiç tanımadığı biriyle karşılaşacak. Yabancı, falanca mısınız, diyecek. Evet, benim deyince, yabancı, 'Beni Paul Lazzaro gönderdi,' diyecek ve tabancayı çekip şeyinden vuracak. Sonra yabancı, Paul Lazzaro'nun kim olduğunu ve şeysiz hayatın neye benzeyeceğini düşünmesi için birkaç saniye bekleyecek. Sonra da karnına bir tane daha sıkıp gidecek." Falan filan.

Lazzaro dünyadaki herhangi birini bin dolar artı yol masrafları karşılığında öldürtebileceğini söyledi. Dediğine göre liste, kafasındaydı.

Derby listede kimlerin bulunduğunu sorunca Lazzaro, "Adını yazdırma, yeter," dedi. "Bana bulaşma işte." Bir anlık sessizliğin ardından ekledi: "Arkadaşlarıma da bulaşma."

"*Arkadaşların* mı var senin?" Meraklanmıştı Derby.

"*Savaşta* mı?" dedi Lazzaro. "Bir arkadaşım vardı savaşta, evet. Öldü." Falan filan.

"Yazık."

Lazzaro'nun gözleri yine parıldamaya başladı. "Hah, işte. Vagondaki arkadaşım. Roland Weary'ydi adı. Kollarımda can verdi." Sağlam eliyle Billy'yi işaret etti. "Bu gerzek yüzünden öldü. Ben de ona, bu hıyarı savaştan sonra vurdurtacağıma söz verdim."

Elini kaldırıp Billy Pilgrim'in söyleyebileceklerini engelledi. "Şimdilik unut gitsin, birader," dedi. "Vaktin varken hayatın tadını çıkar. Beş, bilemedin on, on beş yıl daha bir şey yapmam. Ama aklında bulunsun: Kapın çaldığında hep başkasına açtır."

Billy sahiden böyle öleceğini biliyor. Zaman gezgini sıfatıyla kendi ölümünü defalarca gördü ve bir kasete anlatıp kaydetti. Kaset, vasiyeti ve diğer bazı kıymetli eşyayla birlikte Ilium Milli Ticaret Bankası'ndaki kiralık kasalardan birinde duruyor.

Ben, Billy Pilgrim, diye başlıyor kaset, on üç Şubat 1976'da öldüm ve öleceğim ve hep öleceğim.

Billy Pilgrim, Chicago'da, kalabalık bir dinleyici kitlesine uçan daireler ve zamanın doğası hakkında bir konuşma yaparken ölüyordu. İkamet adresi hâlâ Ilium'daydı. Chicago'ya ulaşmak uğruna üç devlet sınırı aşması gerekmişti. Amerika Birleşik Devletleri, bir daha dünya barışını tehdit edemesin diye Balkanlaşmış, yirmi ufak devlete bölünmüştü. Kızgın Çinliler Chicago'ya hidrojen bombaları yağdırmıştı. Falan filan. Yepyeniydi her şey.

Billy konuşmasını, jeodezi kubbesiyle kapatılmış bir beyzbol sahasını doldurmuş kalabalığın karşısında yapıyordu. Ülkenin bayrağı arkasında dalgalanıyordu. Bayrakta, yeşil zeminde duran bir Hereford boğası vardı. Billy ölümünün bir saat sonra gerçekleşeceğini öne sürdü. Güldü ve dinleyicileri gülmeye davet etti. "Ölmemin zamanıdır," dedi. "Biri beni öldürteceğine söz vermişti. Kendisi artık yaşlı; buralara yakın oturuyor. Güzel kentinizde

yapacağım konuşmaya dair yayınları okudu. Kendisi delidir. Bu gece sözünü yerine getirecek."

Kalabalıktan itirazlar yükseldi.

Payladı izleyicileri Billy Pilgrim. "İtiraz ediyorsanız, ölümü feci bir şey sanıyorsanız söylediklerimin tek kelimesini anlamamışsınız demektir." Konuşmasını, her konuşmasını bitirdiği gibi bitirdi: "Elveda, merhaba, elveda, merhaba."

Sahneden ayrılırken polis sardı çevresini. Hayran izdihamından koruyacaklardı Billy Pilgrim'i. 1945'ten beri hayati tehdit almamıştı Billy. Polisler yanında kalmayı teklif ettiler. Gece boyunca çevresinde çember kurup elde ışın tabancaları, beklemeye niyetliydiler.

"Yok, hayır," dedi Billy. Sakindi. "Evlerinize, ailelerinize gitmenin ve benim kısa süreliğine ölüp yeniden yaşamamın zamanıdır." Bunu söylediği sırada Billy'nin geniş alnı yüksek güçlü bir lazer tabancasının hedefindeydi. Tabanca, karartılmış bir basın locasından doğrultulmuştu. İzleyen anda öldü Billy Pilgrim. Falan filan.

Böylece Billy bir süreliğine ölümü tattı. Mordu ve bir mırıltı vardı ölümde. Kimsecikler yoktu. Billy Pilgrim bile.

Billy tekrar hayata, 1945'te Lazzaro'dan tehdit alışından bir saat sonrasına savruldu. İyileştiği, yataktan çıkıp giyinmesi gerektiği söylenmişti. Lazzaro ve garibim Edgar Derby'yle birlikte tiyatro barakasındaki Amerikalılara katılacaklardı. Aralarından kapalı oy usulüyle bir lider seçilecekti.

Billy, Lazzaro ve garibim Edgar Derby barakaya yürüdüler. Billy ufak gocuğunu, kavuşturduğu ellerine hanımların bol kürklü manşonları misali sarmıştı. Meşhur "76 Ruhu" tablosunun[31] bilinçsizce yaratılmış karikatüründe, ortadaki soytarıydı.

31 Archibald MacNeal Willard'ın "Yankee Doodle" adıyla da bilinen, ABD bağımsızlık savaşına dair ünlü tablosu. Tabloda, savaş alanında ilerleyen iki trampetçi ve bir flütçü resmedilmiştir. (ç.n.)

Edgar Derby zihninde memlekete mektuplar yazıyor, karısına hayatta ve iyi olduğunu, endişelenmemesini, savaşın sonun geldiğini, göz açıp kapayıncaya dek eve döneceğini söylüyordu.

Lazzaro kendi kendine savaştan sonra öldürteceği kişilerden, çevireceği dümenlerden ve ister gönüllü ister gönülsüz altına alacağı kadınlardan bahsediyordu. Kentte dolanan bir köpek olsaydı polisin teki Lazzaro'yu vurup kellesini, kuduz olup olmadığına baktırmak için laboratuara yollardı. Falan filan.

Tiyatrolu barakaya yaklaşırken toprağa topuğuyla bir hat çeken bir İngiliz gördüler. Kampın Amerikan ve İngiliz kısımlarını ayıran sınırı hazırlıyordu adam. Billy, Lazzaro ve Derby hattın anlamını sormadılar. Çocukluklarından bildikleri bir simgeydi sonuçta.

Baraka kaşıklar misali birbirlerine sokulmuş Amerikalılarla doluydu. Amerikalıların çoğu uykuda yahut yarı uykudaydı. Bomboş bağırsakları gurulduyordu.

"Kapasana be kapıyı," dedi biri Billy'ye. "Ahırda mı doğdun?"

Billy kapıyı kapadı, ellerinden birini manşonundan çıkarıp sobaya dokundu. Buz gibiydi soba. Külkedisi dekoru hâlâ duruyordu. Parlak pembe kirişlerden mavi perdeler sarkıyordu. Altın sarısı tahtlar ve akrebiyle yelkovanı gece yarısını gösteren koca saat de yerindeydi. Külkedisi'nin, gümüş rengine boyalı havacı potinlerinden mamul terlikleri, tahtlardan birinin altına konmuştu.

İngilizler battaniye dağıtırken Billy, Lazzaro ve garibim Edgar Derby revirdeydi ve haliyle battaniyeleri yoktu. Doğaçlamaya mecburdular. Açıktaki tek yer, sahneydi. Çıktılar, mavi perdeleri indirdiler, sarındılar.

Masmavi yuvacığına büzülen Billy, Külkedisi'nin gümüş potinlerini gördü. Derken kendi giydiklerinin berbatlığını, sağlam potinlere *ihtiyaç* duyduğunu hatırlardı. Örtüsünden sıyrılmak

istemiyordu ya, zorladı kendini. Dörtayak üstü emekleyerek gitti, oturdu, potinleri denedi.

Potinler ayağına tam oturdu. Billy Pilgrim, Külkedisi'ydi ve Külkedisi, Billy Pilgrim'di.

İngilizlerin başı bir ara gelip kişisel temizlik üzerine nutuk çekti. Amerikalıların en az yarısı konuşma boyunca horuldadı. İngiliz sahneye tırmandı, subay kamçısıyla tahtlardan birinin koluna vurdu ve "Beyler, beyler, beyler," dedi. "İki dakika dinler misiniz, lütfen?" Vesaire.

İngiliz hayatta kalma üzerine şunu söyledi: "Görünümünüzden gurur duymazsanız çok geçmeden ölürsünüz." Pek çok kişinin şöyle öldüğünü anlattı: "Dik durmaktan, yıkanmaktan ve tıraştan vazgeçtiler. Sonra yataktan çıkmaktan, sonra konuşmaktan vazgeçtiler. Sonunda öldüler. Bu konuda ancak ölmenin gayet kolay ve acısız yoludur, denebilir." Falan filan.

İngiliz, esir düştüğünde kendine şu sözleri verdiğini ve tuttuğunu söyledi: Günde iki defa diş fırçalamak, her yemekten önce ve her helâya gidişinden sonra ellerini ve yüzünü yıkamak, potinleri günde bir defa cilalamak, her sabah asgari bir saat jimnastik yapıp ardından bağırsakları boşaltmak ve aynaya sık bakıp görünüşünü, özellikle duruşunu değerlendirmek.

Billy Pilgrim hepsini yuvacığında büzülmüş dinledi. İngiliz'in yüzünü değil, ayak bileklerini görüyordu.

"Size gıpta ediyorum, beyler," dedi İngiliz.

Birkaç kişi güldü. Billy espri neydi, merak etti.

"Bugün Dresden'e yollanacaksınız. Duyduğuma göre çok güzel bir şehirmiş. Bizler gibi tıkılıp kalmayacaksınız içeri. Hayatın sürdüğü yerde bulunacaksınız ve gıdanın buradan bol olacağı

kesin. İzninizle araya kişisel bir not ekleyeceğim: beş yıldır ne bir çiçek ne bir ağaç ne de bir kadın, çocuk, kedi, köpek yahut eğlenilecek bir yer ya da herhangi faydalı bir iş yapan insan gördüm. Ha, bu arada, bombardıman endişeniz bulunmasın. Dresden açık şehirdir. Savunması yoktur; önem taşıyan herhangi bir savaş sanayine yahut askeri varlığa sahip değildir."

Laf arasında bir yerlerde garibim Edgar Derby, Amerikalıların liderliğine seçildi. İngiliz, Amerikalılardan adaylarını belirlemelerini istedi, yanıt alamadı. Dolayısıyla olgunluğunu ve insanlarla uğraşma tecrübesini överek Derby'yi aday gösterdi. Başka aday çıkmayınca aday gösterme son buldu.

"Kabul edenler?"

İki ya da üç kişi, "Kabul," dedi.

Ardından garibim Edgar Derby bir konuşma yaptı. Öğütleri için İngiliz'e teşekkür etti ve öğütlerine harfiyen uyacağını belirtti. Diğer Amerikalıların da aynını yapacağından kuşku duymadığını söyledi. Herkesin evine sağ salim dönmesini öncelikli sorumluluğu sayacağını açıkladı.

Paul Lazzaro mavi örtüsünün altından, "Ebenin örekesine kadar yolun var," diye mırıldandı. "Cehenneme kadar yolun var."

Aynı gün sıcaklık birden yükseldi. Öğle saatleri epey ılıktı. Almanlar, Ruslara çektirdikleri iki tekerlekli arabalarla ekmek ve çorba getirdi. İngilizler sahici kahve ve şeker ve marmelat ve sigara yolladılar ve ılık havanın içeri girebilmesi için barakanın kapısı açık bırakıldı.

Amerikalılar toparlanmaya başladılar. İshalleri geçti. Derken Dresden'e gitme vakti geldi. Amerikalılar, İngilizlerin arasından uygun adım denebilecek ölçüde düzenli yürüdüler. En önde gene Billy Pilgrim yürüdü. Gümüş potinleri, manşonu ve harmani misali

örtündüğü mavi perdesi vardı artık. Sakalını kesmemişti. Hemen arkasından gelen garibim Edgar Derby de. Derby hayalinde gene evine mektuplar yazıyor, dudaklarını kıpırdatıyordu:

Sevgili Margaret, bugün Dresden'e yollanıyoruz. Endişelenme. Dresden hiç bombalanmamış. Açık şehir çünkü. Öğle vakti bir seçim yapıldı ve bil bakalım, kim kazandı? Vesaire.

Hapishane demiryolu istasyonuna vardılar tekrar. İki vagonla gelmişlerdi; dört vagonla çok daha rahat götürüleceklerdi. Ölü berduşu yine gördüler. Demiryolunun yanındaki otların arasında donmuştu. Cenin konumundaydı; ölürken bile kaşık misali sokulmaya çabalamıştı diğerlerine. Diğerleri yoktu ortada. Hava ve cürufa sokulmuştu. Postalları alınmıştı. Çıplak ayakları morarıp beyaza kesmişti. Ölülüğü her nasılsa normal geliyordu. Falan filan.

Dresden yolu şaka gibiydi; sadece iki saat tuttu. Açlıktan büzüşmüş mideler doluydu şimdi. Havalandırmalardan içeri gün ışığı ve ılık hava giriyordu. İngilizlerden armağan bolca sigara mevcuttu.

Amerikalılar Dresden'e ikindi vakti, beş civarı geldiler. Açılan vagon kapılarının ardında Amerikalıların çoğunun hayatlarında gördüğü şehirlerin en güzeli uzanıyordu. Silueti karmaşık, yuvarlak hatlı, büyülü ve acayipti. Manzara, Billy Pilgrim'e pazar ayinlerinden çıkma Cennet resmi gibi göründü.

Arkasındakilerden biri, "Oz," dedi. Bendim diyen. Ben. Hayatımda gördüğüm tek şehir Indianapolis'ti.

Almanya'daki diğer şehirlerin hepsi bombalanmış ve acımasızca yakılmıştı. Dresden'se çatlak pervaz kadar dahi hasar görmemişti. Canavar düdükleri her gün çalıyor ve halk mahzenlere girip radyolara kulak veriyordu. Uçaklar daima başka yerlere gidiyordu. Leipzig, Chemnitz, Plauen gibi yerlere. Falan filan.

Buharlı kaloriferler Dresden'de hâlâ neşeyle fokurduyordu. Tramvaylar tangırdıyordu. Telefonlar çalıyor ve açılıyordu. Düğmelere basıldığında ışıklar yanıp sönüyordu. Tiyatrolar ve lokantalar vardı hâlâ. Hayvanat bahçesi vardı. Kentin ana üretimi ilaç, gıda ve sigaraydı.

İnsanlar işlerinden evlerine dönüyorlardı. Yorgundu hepsi.

Sekiz Dresdenli, demirden spagettiyi andıran rayları aşıp geldiler. Üniformaları yeniydi. Önceki gün orduya katılmışlardı. Kimi ergen, kimi orta yaşlıydı. İkisi Rusya'dan gazi dönmüştü. Görevleri, çalıştırılacak yüz Amerikalıya gardiyanlık etmekti. Mangada bir de dedeyle torun vardı. Dede, mimardı.

Mahkûmları barındıran vagonlara asık suratlarla yaklaştılar. Ne denli beter ve aptal göründüklerinin farkındaydılar. Hatta içlerinden biri takma bacaklıydı ve sadece tüfek değil, bir de baston taşıyordu. Cephede kıyımdan yeni gelmiş uzun boylu, ukala, cani Amerikalıların itaat ve saygılarını kazanmak durumundaydılar ama.

Derken mavi harmanili, elleri manşonunda, gümüş potinli ve sakallı Billy Pilgrim'i gördüler. Rahat altmışında gösteriyordu. Billy'nin yanında kolu kırık Paul Lazzaro duruyordu. Kudurmuş gibi bakıyordu. Lazzaro'nun yanındaysa vatanseverlik ve orta yaş ve hayali bilgelikten mustarip lise öğretmeni, garibim Edgar Derby vardı. Vesaire.

Sekiz gülünç Dresdenli karşılarındaki yüz gülünç yaratığın sahiden de cepheden gelen Amerikalılar olduğuna karar verdikten sonra gülümsemeye ve ardından gülmeye başladılar. Tedirginlikleri uçup gitti. Korkacak hiçbir şey yoktu. Karşılarında kendileri gibi hasarlı avanaklar vardı. Tuluat tayfasıydı karşılarındakiler.

Tuluat tayfası garın kapısından çıkıp Dresden sokaklarına yürüdü. Billy Pilgrim trupun yıldızıydı. En önde yürüdü. Kaldırımlarda işlerinden evlerine dönen binlerce insan vardı. Son iki yılda

en fazla patates yediklerinden lapacı görünüşlü, hamur kılıklıydı hepsi. Günün olaysızlığından öte beklentileri yoktu ve birden eğlence çıkıvermişti karşılarına.

Billy, kendini gülünç bulan onca insanla göz göze gelmedi pek. Kentin mimarisiyle büyülenmişti. Pencerelerin üstlerinde harika çelenk kabartmaları vardı. Çiçekli kabartmalarla süslü kornişlerden muzip kır tanrıları ve çıplak periler bakıyordu Billy'ye. Taş tomar ve deniz kabukları ve bambular arasında taş maymunlar koşuşuyordu.

Billy, geleceğe dair anıları sayesinde kentin otuz küsur gün sonra yerle yeksan edilip yakılacağını biliyordu. Kendini izleyenlerin çoğunun öleceğini de. Falan filan.

Elleri kıpır kıpırdı. Parmak uçları, manşonlukla meşgul ufak çığırtkan gocuğunun karanlık sıcağında, astardaki iki minik yumrunun tabiatını öğrenme derdindeydi. Parmak uçları astarın içine daldılar. Bezelye şekilli ve nal şekilli nesneleri yokladılar. Grup, kalabalık bir sokak köşesinde duraklamak zorunda kaldı. Trafik lambası kırmızıya dönmüştü.

Sokağın köşesinde birikmiş yaya kalabalığının ön sırasında sabahın köründen beri ameliyatlarla uğraşmış bir cerrah vardı. Sivildi ama asker duruşluydu. İki dünya savaşında görev almıştı. Billy'nin görünüşünden, özellikle gardiyanlardan Amerikalı olduğunu öğrenince, hiç hoşlanmadı. Kostümü uğruna onca saçma zahmete katlandığı zannıyla Billy'nin giyim zevkinin berbatlığına karar verdi.

Cerrah İngilizce biliyordu; şöyle dedi Billy'ye: "Savaş size pek komik geliyor herhalde."

Billy bomboş baktı adama. Nerede bulunduğunu yahut bulunduğu yere nasıl geldiğini bir anlığına unutmuştu. İzleyenlerin soytarılık yaptığını sandığından bihaberdi. Kaderdi elbette kıyafetini seçen. Kader ve pek zayıf yaşama arzusu...

"*Gülmemizi* mi bekliyorsunuz?" dedi cerrah.

Cerrah tatmin verici bir cevap peşindeydi. Billy'yse şaşkındı. Dostane davranmak, becerebilirse yardım etmek istiyordu ama imkânları sınırlıydı. Gocuğun astarındaki iki cismi kavramıştı parmakları. Billy, cisimleri cerraha göstermeye karar verdi.

"Alay edilmek hoşumuza gider mi sandınız?" dedi cerrah. "Amerika'yı böyle temsil etmekten *gurur* mu duyuyorsunuz?"

Billy ellerinden birini manşonundan çıkarıp cerraha uzattı. Avucunda iki kıratlık bir elmas ve bir suni damak parçası duruyordu. Takma dişli, pek nahoş damak, gümüş ve inci ve turuncu renklerdeydi. Gülümsedi Billy.

Grup ayak sürüyerek, kıvrılarak, bükülerek Dresden mezbahasının kapısına vardı ve içine girdi. Mezbaha çalışmıyordu artık. Almanya'daki yenebilecek hayvanların neredeyse tümü, çoklukla askerler tarafından, öldürülmüş, yenmiş ve dışkılanmıştı. Falan filan.

Amerikalılar içerideki beşinci binaya alındılar. Burası, ön ve arkasında raylı kapıları bulunan, tek katlı çimento bir küptü. Kesim sırasını bekleyen domuzlar için inşa edilmişti. Şimdiyse memleketlerinden uzak Amerikalı savaş esirlerine hizmet verecekti. İçeride yataklar, iki tombalak kuzine ve bir musluk vardı. Musluğun hemen arkasındaysa tek sıra çit ve altında sıralanmış kovalardan ibaret helâ...

Binanın kapısında kocaman bir sayı vardı: Beş. Amerikalılar içeri girmeden önce tek İngilizce konuşan gardiyan, koca şehirde yollarını kaybetmeleri durumunda geri dönebilmeleri için basit adreslerini ezberlemelerini söyledi. Adres şuydu: "Schlachthof-fünf." Schlachthof, *mezbaha* demekti. Fünf ise bildiğimiz *beş*.

7

Billy, hemen ardından ve yirmi beş yıl sonra kiralık bir uçağa bindi. Uçağın düşeceğini biliyordu ya, alaya alınmamak için söylememeyi seçti. Uçak hesapta Billy ve diğer yirmi sekiz optometristi Montreal'de düzenlenen bir konferansa götürecekti.

Karısı Valencia dışarıda, kayınpederi Lionel Merble'sa arkasındaki koltuktaydı.

Bir makineydi Lionel Merble. Tralfamadorlular evrendeki tüm yaratık ve bitkilerin birer makine olduğunu söylüyorlardı tabii. Pek çok Dünyalının makinelik fikrine alınmalarını pek eğlenceli buluyorlardı.

Valencia Merble Pilgrim adlı makine pistte bir yandan çikolata yiyor, diğer yandan uçağa el sallıyordu.

Uçak olaysız havalandı. An öyle yapılanmıştı çünkü. Uçakta bir berber dörtlüsü[32] vardı. Onlar da optometristti. Kendilerine "Her-Dört" adını vermişlerdi. "Hergele Dörtgözler"in kısaltmasıydı bu.

32 Berber Dörtlüsü yahut Beşlisi: ABD'de 19. yüzyılın ikinci yarısında, ülkemizdeki kahvehaneler misali toplanma merkezlerine dönüşen berber dükkânlarında sıra bekleyen siyahî Amerikalıların şarkı söylemeleriyle başlayıp yayılmış, gelenekselleştikten sonra 1930'larda müzik akımına dönüşmüş ve varlıkları halen süren *a capella* grupları. (ç.n.)

Uçak güvenle kalktıktan sonra Billy'nin kayınpederi makine, dörtlüden gözde şarkısını talep etti. Hangi şarkıyı kastettiğini biliyorlardı; söylemeye başladılar. Şöyleydi:

Oturmuşum hücremde
Pantolonum bok içinde
Sarkıyor taşaklarım toprağa
Kancık da gözümün önünde
Ne beter asılmıştı şeyime
Bir daha Polonyalı sikmem valla

Billy'nin kayınpederi şarkıya kahkahalarla güldü ve dörtlüden pek sevdiği diğer Polonyalı şarkısını istedi. Bunun üzerine Pennsylvania kömür ocaklarından şu şarkıya geçtiler:

Benle Mike, çalışırız madende
Çok eğleniriz hem de
Haftada bir gelir mangır
Yan gel yat ertesi günde.

Polonyalılar demişken: Billy, Dresden'e gelişinden üç gün sonra bir Polonyalının halka açık idamına kazara denk gelmişti. Şafağı biraz geçe birkaç Amerikalıyla birlikte çalıştırılmak üzere götürülürken bir stadyum önüne birikmiş ufak bir kalabalıkla bir darağacına rastlamıştı. Polonyalı, bir Alman kadınla cinsi münasebete girdiği için asılacak bir tarım işçisiydi. Falan filan.

Uçağın çok geçmeden düşeceğini bilen Billy gözlerini yumdu ve 1944'e döndü. Yine Lüksemburg'daki ormanda, Üç Silahşorlar'la birlikteydi. Roland Weary, Billy'yi sarsıyor, kafasını ağaca çarpıyordu. "Bensiz gidin," dedi Billy Pilgrim.

Uçak Vermont'taki Sugarbush Dağı'nın doruğuna çarptığı sırada berber dörtlüsü "Şafağı Bekle, Nelly"yi söylüyordu. Billy ve yardımcı pilot dışında herkes öldü. Falan filan.

Kaza yerine ilk varanlar, dağın eteklerindeki meşhur kayak merkezinin iki genç kayak hocasıydı. Avusturyalıydılar. Cesetleri dolaşırken aralarında Almanca konuştular. Göz delikli, tepesi kırmızı ponponlu, simsiyah kar maskeleri takmışlardı. Komiklik yapmak uğruna siyah kılığına girmiş beyazları andırıyorlardı.

Billy'nin kafatası çatlamıştı ama bilinci açıktı. Neredeydi, bilmiyordu. Dudakları kımıldıyordu; siyahî kılıklı beyazlardan biri, son sözlerini duyabilmek için kulağını yanaştırdı.

Billy'yse adamı İkinci Dünya Savaşı'ndan sanıyordu; derhal adresini fısıldadı: "Schlachthof-fünf."

Billy'yi dağdan kızakla indirdiler. Siyah kılığındaki beyazlar kızağı iplerle kontrol edip yol önceliği amacıyla *yodel*[33] çektiler. Dağın eteğine yaklaştıklarında patika telesiyej direklerinin etrafından dolandı. Billy yukarı, sarı telesiyejde sallanan rengârenk kıyafetli, kocaman kayak botlu, kar gözlüklü, gözlerini kar bürümüş gençlere baktı. İkinci Dünya Savaşı'nın müthiş bir yeni kısmı herhalde, diye düşündü hepsini. Sorun değildi Billy için. Neredeyse hiçbir şey sorun değildi Billy'ye.

Ufak bir özel hastaneye yatırıldı. Boston'dan meşhur bir beyin cerrahı gelip üç saatlik bir ameliyat yaptı. Billy iki gün uyanmadan yattı; bazısı gerçek, milyon şey gördü rüyalarında. Gerçek olanlar, zaman yolculuğuydu.

33 Alplerde köyler arasında iletişim amacıyla doğduğu sanılan, hece veya notaların farklı tonlarda uzatılarak söylenmesine dayanan bir şarkı tekniği. (ç.n.)

Gerçeklerden biri mezbahadaki ilk gecesiydi. Garibim Edgar Derby'yle birlikte boş ağılların arasındaki toprak yolda bomboş bir el arabasını itiyorlardı. Esirlerin çorbasını almak üzere ortak mutfağa gidiyorlardı. Başlarında Werner Gluck adlı, on altı yaşında bir gardiyan vardı. El arabasının dingillerinde kullanılan yağ, ölmüş hayvanlardan çıkmaydı. Falan filan.

Güneş yeni batmıştı ve bıraktığı parıltı, bomboş ağılların çevresinde pastoral ıssızlıklar yaratan şehir siluetini arkadan aydınlatıyordu. Bombardıman uçaklarının gelme ihtimaline karşı karartmadaydı şehir; haliyle Billy, Dresden'in, günbatımında bir kentin yapabileceği en hoş şeylerden birini, ışıklarının birer ikişer yakmaya başlamasını göremedi.

İşbu ışıkları, gece pırıltılarını yansıtarak iyice hoşlaştıracak, geniş bir nehir vardı. Elbe'ydi adı.

Genç gardiyan Werner Gluck, Dresdenliydi. Daha önce mezbahaya hiç gelmediğinden mutfağın yerinden emin değildi. Billy gibi uzun boylu ve sıskaydı; küçük kardeşi sanılabilirdi. Asla öğrenmeyecekleri üzere, uzaktan akrabaydılar aslında. Gluck ağır mı ağır, namlusu sekizgen, müzelik bir çakaralmaz taşıyordu. Süngü takmıştı. Tüfek, süngüyle beraber upuzun bir tığı andırıyordu. Kan olukları yoktu.

Gluck önlerine geçip mutfağın bulunabileceğini kestirdiği bir binaya yöneldi ve raylı kapısını açtı. Mutfak yoktu içeride. Ortak bir duş bölümüyle birleşen bir soyunma odası ve bolca buhar vardı içeride. Buharın arasındaysa hepsi çırılçıplak, otuz kadar ergen kız vardı. Feci bir bombardımana maruz kalmış Breslau'dan kaçan Alman sığınmacılardı bu kızlar. Onlar da Dresden'e yeni gelmişlerdi. Dresden mülteci kaynıyordu.

Kızcağızlar, bütün mahrem yerleri açıkta dikiliyorlardı. Eşikteyse Gluck, Derby ve Pilgrim, çocuk asker, garibim lise öğretmeni ve harmanisi ve gümüş potinleriyle soytarı... Kızlar çığlığı

bastı. Elleriyle önlerini kapayarak ve arkalarını dönerek, vesaire yaparak iyice güzelleşiverdiler.

Hayatında çıplak kadın görmemiş Werner Gluck hemen kapadı kapıyı. Billy de görmemişti hiç çıplak kadın. Derby'nin daha önce görmediği bir şey yoktu içeride.

Üç sersem, esasen mezbaha işçilerine yemek hazırlama vazifesine sahip ortak mutfağa nihayet ulaştıklarında kendilerini sabırsız bekleyen tek bir kadın haricinde herkes evine gitmişti. Savaş dullarındandı kadın. Falan filan. Şapkası ve pardösüsünü kuşanmıştı. Bekleyeni bulunmamasına rağmen evine gitmek istiyordu. Beyaz eldivenleri çinko mutfak tezgâhında yan yana yatıyorlardı.

Amerikalılara iki koca tencere dolusu çorba hazırlamıştı. Gaz ocağının üstünde, kısık ateşte bekliyordu çorba. Somunlarca kara ekmek de hazırlamıştı.

Kadın, Gluck'a askerlik için fazla küçük değil misin sen, dedi. Kabullendi beriki.

Edgar Derby'ye askerlik için fazla ihtiyar değil misin sen, dedi. Öyleyim, dedi Derby.

Billy Pilgrim'e, peki, sen nesin böyle, dedi. Billy, bilmediğini söyledi. Üşümemeye çalışıyordu sadece.

"Gerçek askerlerin hepsi öldü," dedi kadın. Doğru söylüyordu. Falan filan.

Billy'nin Vermont'ta uyuyarak geçirdiği süre boyunca gördüğü gerçek şeylerden bir diğeriyse Dresden'de, bombardımandan önceki bir ay boyunca diğer esirlerle yaptığı işlerdi. Malt şurubu üreten bir fabrikanın pencerelerini temizliyor, yerlerini süpürüyor, tuvaletlerini temizliyor ve kavanozları, mühürlenen karton kutulara yerleştiriyorlardı. Şurup, vitamin ve mineral zenginiydi. Hamileler için üretiliyordu.

Şurubun tadı, inceltilip tütsülenmiş balı andırıyordu ve fabrikada çalışan herkes gün boyu, fırsatı bulunca kaşığı daldırıyordu. Hamile değildiler elbette ama vitamin ve minerallere muhtaçtılar. Billy ilk iş gününde kaşığı daldırmadı ya, diğer Amerikalıların çoğu daldırdı.

Billy kaşığı ikinci gün daldırdı. Fabrikanın her yerine, kirişlerin üstlerinde, çekmecelerde, kalorifer peteklerinin arkalarında, vesaire, bir sürü kaşık gizliydi. Kaşıkları, şurup kaşıklarken birinin geldiğini duyanlar alelacele saklamışlardı. Suçtu kaşığı daldırmak.

Billy, ikinci iş gününde, bir kalorifer peteğinin arkasını temizlerken buldu kaşığı. Tam arkasında soğumaya bırakılmış bir fıçı şurup vardı. Billy'yi ve kaşığını görebilen yegâne kişi, dışarıda pervaz silmekle meşgul garibim Edgar Derby'ydi. Kaşık, çorba kaşığıydı. Billy kaşığı fıçıya daldırdı, çevirdi, çevirdi ve yapışkan bir lolipopa dönüştürdü. Sonra ağzına soktu.

Bir saniye sonra Billy'nin bedenindeki hücrelerin tümü minnettarlıkla ayağa fırlayıp alkışa girişti.

Pencereden ürkek tıkırtılar geldi. Derby görmüştü her şeyi. O da şurup istiyordu.

Billy ona da bir lolipop yaptı. Pencereyi açtı. Lolipopu garibim Edgar Derby'nin açık ağzına tıkıverdi. Bir saniye sonra Derby'nin gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı. Billy pencereyi kapayıp yapışkan kaşığı sakladı. Gelen vardı.

8

Dresden'in mahvından iki gün önce, mezbahadaki Amerikalıları çok ilginç biri ziyaret etti. Naziliği seçmiş Amerikalı Howard W. Campbell'dı ziyaretçi. Amerikalı savaş esirlerinin lalettayin davranışları hakkındaki monografiyi yazan kişiydi Campbell. Artık esirler üzerine araştırma yapmıyordu. Mezbahaya, "Özgür Amerikan Birlikleri" adlı bir Alman birimine adam toplamaya gelmişti. Campbell sadece Rusya cephesinde savaşması planlanan birimin kurucusu ve komutanıydı.

Campbell sıradan görünüşlü biriydi ama kendi tasarladığı üniformasıyla feci havalı duruyordu. Kocaman, beyaz bir şapkası ve gamalı haçlarla, yıldızlarla bezeli kapkara kovboy çizmeleri vardı. Masmavi tulumunun koltuk altlarından baldırlarına kadar sapsarı şeritler uzanıyordu. Apoletinde soluk yeşil zemine oturtulmuş siyah Abraham Lincoln profilleri vardı. Kolunaysa beyaz zeminde lacivert gamalı haçıyla genişçe, kırmızı bir bant takmıştı.

Beton domuz barınağında kolundaki bandı anlatıyordu şimdi.

Sabahtan beri şurup kaşıkladığından midesi feci yanıyordu Billy Pilgrim'in. Midesindeki yangın gözlerini yaşarttığından Campbell'ı bulanık görüyordu.

"Mavi, Amerikan göklerini temsil ediyor," diyordu Campbell. "Beyaz, kıtayı keşfeden, bataklıkları kurutan, ormanları kaldırıp

yolları ve köprüleri kuran öncü ırkı temsil ediyor. Kırmızıysa onca yıl boyunca çekinmeden kanlarını döken Amerikalı vatanseverleri..."

Dinleyenler uyukluyordu. Şurup fabrikasında canları çıkana kadar çalışmış, sonrasındaysa soğukta upuzun yolu yürüyüp dönmüşlerdi mezbahaya. Hepsi bir deri bir kemik, boş bakışlıydı. Derilerinde ufak tefek yaralar baş göstermeye başlamıştı. Ağız, gırtlak ve bağırsaklarında da. Fabrikada kaşıkladıkları şurupta Dünyalılara gereken vitamin ve minerallerin sadece birazı vardı.

Campbell, Özgür Amerikan Birlikleri'ne katılmaları halinde biftek ve püre ve sos ve turta vaat ediyordu. "Ruslar yenildiğinde," diyordu, "İsviçre üzerinden iade edileceksiniz."

Yanıt gelmedi.

"Önünde sonunda Komünistlerle çarpışmanız gerekecek," dedi Campbell. "Hazır buradayken aradan çıkarın işte."

Derken Campbell'ın yanıtsız gitmeyeceği ortaya çıktı. Kaderi mühürlü garibim lise öğretmeni Edgar Derby, hayatının muhtemelen en parlak ânını yaşamak üzere ayağa kalktı. Anlatılan insanlar öylesine sıhhatsiz, muazzam güçlerin öylesine mecalsiz oyuncakları ki hikâyemizde neredeyse hiç karakterden, kahramandan sayılacak biri ya da dramatik dikleşme yok. Savaşın ana etkilerinden biri, malum, insanları karakterliğe terfiden caydırmasıdır. Ama işte, yaşlı Derby kahramanlığa yükseliyordu.

Kalkışı, eşek sudan gelene dek dayak yemiş bir boksörün kalkışıydı. Başı öndeydi. Sıkılı yumrukları talimat ve taktik bekliyordu. Derken başını kaldırdı ve Campbell'a yılan, dedi. Hemen düzeltti. Yılanların naçar yılan olduklarını ve her tür seçeneğe sahip Campbell'ın yılan yahut sıçan hatta emdiği kandan şişmiş bir kene olduğunu söyledi.

Gülümsedi Campbell.

Derby, Amerikan yönetim tarzından, özgürlük ve adalet ve fırsat eşitliğinden huşuyla bahsetti. Aralarında bu idealler uğruna canını memnuniyetle vermekten çekinecek tek kişi dahi bulunmadığını söyledi.

Amerikan ve Rus halkları arasındaki kardeşlikten, bu iki ulusun, tüm dünyaya bulaşma peşindeki Nazizm hastalığını nasıl ezeceğinden dem vurdu.

Dresden'in hava akını bildiren sirenleri hüzünle uğuldamaya başladı.

Amerikalılar, gardiyanlar ve Campbell mezbahanın altına yerleştirilmiş yankısı bol et deposuna sığındılar. Açılan demir kapaktan depoya inen demir merdivenler, ikinci demir kapakta son buluyordu.

Depodaki çengellerden birkaç sığır, koyun, domuz ve at gövdesi sallanıyordu. Falan filan. Depoda daha binlercesinin asılabileceği bomboş çengeller de vardı. Soğutma tesisatı yoktu. Mum ışığı vardı. İçerinin serinliği doğaldı. Duvarları bembeyaz kireçle kaplıydı ve her yanı fenol kokuyordu. Duvarlardan birinde boyunca dizili sıralar vardı. Amerikalılar sıralara koşturdular, kireç dökün-tülerini elleriyle süpürüp oturdular.

Howard W. Campbell Jr ve gardiyanlar oturmadılar. Campbell gardiyanlarla Almanca konuştu. Almancası kusursuzdu. Tutulmuş pek çok Almanca oyun ve şiir yazmış ve Resi North adlı, meşhur bir Alman aktrisle evlenmişti. Karısı müteveffaydı; Kırım'da askerleri eğlendirirken öldürülmüştü. Falan filan.

O gece hiçbir şey olmadı. Dresden'de yaklaşık yüz otuz bin kişi ertesi gece ölecekti. Falan filan. Billy et deposunda sızdı. Kızıyla giriştiği ve bu hikâyeyi başlatan tartışmada uyandı.

"Baba," dedi kızı. "Ne *yapacağız* seni?" Vesaire. "Bulsam kimi öldürürdüm, biliyor musun?"

"*Kimi* öldürürdün?" dedi Billy.

"Şu Kilgore Trout denen herifi."

Kilgore Trout, malum, bir bilimkurgu yazarıydı ve hâlâ öyle. Billy, Trout'un yazdığı onlarca kitabı okumakla kalmamış, Trout'la, artık insan pek aksi Trout'la ne kadar olabilirse işte, arkadaş olmuştu.

Trout, Ilium'da kiralık bir bodrum katında, Billy'nin bembeyaz, pek hoş evine yaklaşık üç kilometre mesafede oturuyordu. Kaç roman yazdığını bilmiyordu. Yetmiş beş falandı herhalde. Hiçbirinden para kazanmamıştı. Haliyle *Ilium Gazetesi*'nin dağıtımıyla uğraşıyor, gazete dağıtan çocukları idare ederek, itip kakarak, pohpohlayarak ve kazıklayarak geçiniyordu.

Billy, Trout'la ilk defa 1964'te karşılaştı. Cadillac'ıyla girdiği bir ara sokağı bir sürü bisikletli oğlanın tıkadığını gördü. Bir toplantı söz konusuydu. Sakallı bir adam azarlıyordu oğlanları. Pek ödlek ve tehlikeli görünüyordu adam; işini iyi bildiği belliydi. Trout o sırada altmış iki yaşındaydı. Oğlanlara kıçlarını kaldırmalarını ve müşterilerini gazetenin anasını sattığımın pazar baskısına da abone yapmalarını buyuruyordu. İzleyen iki ay içinde en çok pazar gazetesi abonesi toplayanın ana babasıyla birlikte tüm masraflar dâhil bir haftalığına ve bedavaya anasını sattığımın Martha's Vineyard'ına yollanacağını vaat ediyordu.

Vesaire.

Gazete dağıtan oğlanlar arasında bir de *kız* vardı. Pek heyecanlanmıştı.

Trout'un paranoyak suratı, pek çok kitabın kapağında gördüğünden Billy'ye feci aşinaydı. Ama aynı suratla birdenbire memleketinin bir sokağında karşılaşınca neden aşina geldiğini çıkaramadı. Billy, karşısındaki çatlak Mesih'i belki Dresden'de gördüğünü düşündü. Trout'un savaş esirlerine benzediği kesindi.

Derken gazete dağıtan kız elini kaldırdı. "Mr. Trout," dedi, "kazanırsam kardeşimi de götürebilir miyim?"

"Daha neler!" dedi Trout. "para *ağaçta* mı yetişiyor sanıyorsun sen?"

İşin tuhafı, Trout bir para ağacını anlatan bir kitap yazmıştı. Ağacın yaprakları yirmilik banknotlardı. Çiçek yerine hükümet bonosu açıyordu ağaçta. Meyve niyetine elmas veriyordu. Dibinde birbirini öldüren insanları kendine çekiyor, gübre yapıyordu.

Falan filan.

Billy Pilgrim ara sokağa park edip toplantının bitmesini bekledi. Toplantı sona erip herkes dağıldığında Trout'un uğraşması gereken bir oğlan kalmıştı. Çocuk işi bırakmak istiyordu çünkü iş ağır, mesai uzun ve ücret azdı. Trout endişelenmişti çünkü sahiden ayrılırsa başka enayi bulana kadar oğlanın dağıtımını üstlenmek zorunda kalacaktı.

"Nesin be sen?" dedi oğlana öfkeyle. "Ödlek götlek mi?"

Trout *Ödlek Götlek* diye bir kitap da yazmıştı. Nefesi pek pis kokan ama tedavisinden sonra sevilen bir robot hakkındaydı. Kitabın dikkat çekici yanıysa 1932'de yazılması ve napalmın insan evlatları üzerinde yaygın kullanımını öngörmesiydi.

Uçaklardan atılıyordu napalm. Atanlar, robotlardı. Ne vicdanları ne de aşağıdaki insanların yaşadıklarını tahayyüle yetecek devreleri vardı.

Trout'un başkarakteri insana benziyor, konuşuyor, dans edebiliyor ve falan ve filan yapabiliyor ve kızlarla çıkıyordu. İnsanların üzerine napalm atmasına kızmıyordu kimse. Ama ağız kokusunu affedilmez buluyorlardı. Ama sonra derdinden kurtuluyor ve insanlar aralarına memnuniyetle alıyorlardı.

Trout, işi bırakmak isteyen oğlanla tartışmasını kaybetti. Oğlana çocukken gazete dağıtan onca milyonerden bahsedince, "Öyle

ama bahse varım bu *boktan* işi ilk haftasında bırakmışlardır," cevabını aldı.

Oğlan gazete dolu heybesini, en üstte müşteri listesiyle Trout'un ayaklarının dibine bıraktı. Gazeteleri dağıtmak Trout'a kalmıştı. Arabası yoktu. Bisikleti yoktu ve köpeklerden ödü kopuyordu.

Kocaman bir köpek havladı uzaklarda.

Trout oflaya puflaya heybeyi omuzlarken yanına geldi Billy Pilgrim.

"Mr. Trout?"

"Evet?"

"Siz... *Kilgore* Trout musunuz?"

"Evet." Trout, Billy'nin gazete dağıtımıyla ilgili şikâyette bulunacağını sanıyordu. Hayat hiç izin vermediğinden yazar görmüyordu kendisini.

"Ya... Yazar olan mı?" dedi Billy.

"Ne olan?"

Hata yaptığından emindi Billy. "Kilgore Trout adlı bir yazar var da..."

"Öyle mi?" Trout şaşkındı.

"Hiç duymadınız mı?"

Kafa salladı Trout. "Kimse duymamıştır."

Billy arabasına alıp evden eve götürerek yardım etti Trout'a. Evleri bulan, kontrol eden, dağıtıldı işaretini koyan Billy'ydi. Trout'un şaşkınlığı geçmemişti. Hayatında hiç hayranıyla tanışmamıştı ve Billy, *sıkı* hayranıydı.

Trout kitaplarından herhangi birinin duyurulduğunu, eleştirildiğini yahut indirim reyonunda satıldığını hiç görmediğini söyledi. "Bunca yıl," dedi, "pencereyi açıp seviştim dünyayla."

"Hayranlarınızdan mektup almışsınızdır," dedi Billy. "Defalarca yazmak geldi içimden size."

Trout işaret parmağını kaldırdı. "Bir tane."

"*Coşkulu* muydu?"

"*Manyakçaydı*. Mektubu yazan, Dünya'nın Başkanı olmam gerektiğini söylüyordu."

Mektubu Billy'nin Placid Gölü kıyısındaki gaziler hastanesinde koğuş komşuluğunu yapan Eliot Rosewater'ın yazdığı ortaya çıktı. Billy, Trout'a Rosewater'dan bahsetti.

"Vay canına," dedi Trout. "On dört yaşında falan sanmıştım ben."

"Koskoca adam. Savaşta yüzbaşıymış."

"On dört yaşındaymış gibi *yazıyor*," dedi Kilgore Trout.

Billy iki gün sonraki on sekizinci evlilik yıl dönümü partisine davet etti Trout'u. Şimdi partideydiler.

Trout, Billy'nin yemek salonunda kanepe tıkıştırıyordu. Ağzı krem peynir ve havyar dolu, optometristlerden birisinin karısıyla muhabbetteydi. Partideki herkes, Trout hariç, optometriyle bağlantılıydı. Feci ilgi görüyordu Trout. Partide sahici bir yazarın bulunması, kitaplarını hiç okumamalarına rağmen herkesi heyecanlandırmıştı.

Trout, dişçi asistanlığını bir optometriste ev kadınlığı uğruna terk etmiş Maggie White'la konuşuyordu. Hoş kadındı. Okuduğu son kitap, *Ivanhoe*'ydu.

Billy Pilgrim yanlarında, dinliyordu. Cebindekini yokladı. Cebinde, içinde safir taşlı bir yüzük bulunan beyaz saten kaplı bir kutucuk vardı. Eşine hediye edecekti. Yüzüğün ederi sekiz yüz dolardı.

Yüzeysel ve cahil övgüler Trout'a marihuana etkisi yaptı. Mutluydu; yüksek sesle konuşuyordu ve edebi boş vermişti.

"Maalesef *gerektiğince* okumuyorum," dedi Maggie.

"Hepimizin maalesef diyebilecekleri var," dedi Trout. "Mesela ben, maalesef kanserden, farelerden ve dobermanlardan korkuyorum."

"Bilmem gerekir ya, bilmediğimden soracağım," dedi Maggie, "en meşhur eseriniz hangisi?"

"En meşhur eserim, muazzam bir Fransız aşçının cenazesi hakkındaydı."

"İlginçmiş."

"Dünyanın bütün büyük aşçıları geliyor. Harika bir tören yapılıyor." Uyduruyordu Trout. "Tabutun kapağı kapatılmadan önce konuklar mevtanın üstüne maydanozla pul biber serpiyorlar." Falan filan.

"Olmuş mu sahiden öyle bir şey?" dedi Maggie White. Pek kafalı sayılmazdı ama insanda feci bebek yapma arzusu uyandırıyordu. Bakan erkekler hemen, oracıkta bebekle doldurmak istiyordu içini. Daha tek bebek bile doğurmamıştı ama. Doğum kontrol hapı kullanıyordu.

"Elbette," dedi Trout. "Yaşanmamış bir şey yazıp satmaya kalksam içeri tıkarlar beni. *Sahtekârlığa* girer çünkü."

İnandı Maggie. "Hiç düşünmemiştim bunu."

"Şimdi düşün."

"Reklamcılık gibi. Reklamlarda doğruyu söylemezsen başın belaya girer."

"Tastamam. Aynı kanunlar bunda da geçerli işte."

"*Bizleri* de bir kitaba koyabilir misiniz acaba bir gün?"

"Başıma gelen her şeyi kitaplara koyarım ben."

"Ay, lafıma dikkat edeyim öyleyse."

"Et. Ayrıca tek dinleyen ben değilim. Tanrı da dinliyor. Kıyamet Günü gelip çattığında dediğin ve yaptığın her şeyi sayacak sana. İyiden çok kötü çıkarsa vah haline çünkü ebediyen yanacaksın demektir. Yanma dediğin feci acıtır."

Garibim Maggie bembeyaz kesildi. *Buna* da inanmıştı; donakaldı.

Kahkahayı bastı Kilgore Trout. Ağzından saçılan havyar parçaları Maggie'nin göğüs dekoltesine iniş yaptı.

Optometristlerden biri, yıl dönümleri kutlanan Billy ve Valencia onuruna kadeh kaldırmaya çağırdı herkesi. Optometristlerden müteşekkil berber dörtlüsü "Her-Dört" herkes içkisini yudumlar ve Valencia'yla Billy kollarını birbirlerine dolayıp gülümserken planlanan şarkıya girdi. Herkesin gözleri ışıldıyordu. Şarkı, "Benim Eski Tayfa"ydı.

Ah, diyordu şarkı, *neler vermezdim benim eski tayfayı görmek için.* Vesaire. Sonrasındaysa, *Elveda eski dostlar ve kızlar, elveda aşklar ve canlar, Tanrı korusun hepinizi*, diyordu. Vesaire.

Billy Pilgrim birden şarkı ve ortamdan hüzünleniverdi. Eski tayfası, eski sevgilileri veya arkadaşları yoktu aslında ama işte dörtlü, kasten acıklı, daha acıklı, katlanılmaz ölçüde acıklı akorlar üzerinde, ağır, ıstırap yüklü deneyler yapıp birden tatlılarına geçtikten sonra tekrar acıklılara döndükçe özleyivermişti birden hepsini. Billy akor değişimlerine, geçişlere feci psikosomatik tepkiler verdi. Ağzı limonata tadıyla doldu ve yüzü, işkence masasına yatırılmış dört yandan gerdiriliyormuşçasına çarpıldı.

Öyle tuhaf görünüyordu ki şarkı bittiğinde konukların pek çoğu endişeli yorumlara girişti. Kalp krizi geçirdiğini sanıyorlardı ve Billy bu düşünceleri, gidip bir iskemleye çökerek onadı.

Sessizlik çöktü.

"Aman Tanrım," diyerek tepesine dikildi Valencia. "Billy... İyi misin?"

"İyiyim."

"Feci görünüyorsun."

"Sahiden... İyiyim ben." Şarkıdan ne demeye bunca etkilendiğine açıklama bulamaması haricinde iyiydi sahiden. Yıllar yılı kendinden hiçbir şey saklamadığına inanmıştı. Oysa içinde bir yerlerde tabiatını kestiremediği müthiş bir sır sakladığının kanıtı karşısındaydı.

Rengin Billy'nin yanaklarına geri gelişini, gülümsediğini görenler çekildiler etrafından. Valencia yanından ayrılmadı ve zaten kalabalığın kenarında duran Kilgore Trout merakla, ilgiyle yaklaştı.

"*Hortlak* görmüş gibiydin," dedi Valencia.

"Yok," dedi Billy. Tam karşısında duran melül bakışlı, boş kafalı ve acıdan tatlıya, tatlıdan acıya geçtikçe ıstıraba gömülen dört şarkıcının suratları dışında hiçbir şey görmemişti.

"Bir tahminde bulunabilir miyim?" dedi Kilgore Trout. "Bir *zaman penceresinden* baktın sen."

"Neyden?" dedi Valencia.

"Aniden geçmişi veya geleceği gördü. Haklı mıyım?"

"Hayır," dedi Billy Pilgrim. Kalktı, elini cebine attı, yüzüğü barındıran kutuyu buldu. Çıkardı, dalgınca Valencia'ya uzattı. Şarkı bittiğinde, herkes bakarken vermeyi düşünmüştü aslında. Şimdiyse Kilgore Trout dışında görecek kimse yoktu.

"Bana mı?" dedi Valencia.

"Evet."

"Tanrım," dedi Valencia. Ardından, başkaları duyabilsin diye yüksek sesle bir daha söyledi. Konuklar toplanınca kutuyu açtı ve içinde yıldız bulunan safiri görür görmez çığlığı bastı. "Aman

Tanrım," dedi bir daha. Kocaman bir öpücük kondurdu Billy'ye. "Teşekkürler, teşekkürler, teşekkürler," dedi.

Billy'nin yıllar yılı Valencia'ya aldığı harika mücevherat üzerine konuşuldu. "Tanrım," dedi bir kadın, "filmlerdekiler haricinde gördüğüm en büyük elmasa sahipti zaten." Billy'nin savaştan getirdiği elması kastediyordu.

Ufak çığırtkan gocuğunun astarında bulduğu suni damak parçasıysa çekmecesindeki kol düğmeleri kutusunda yatıyordu. Billy'nin nefis bir kol düğmesi koleksiyonu vardı. Babalar Günü'nde Billy'ye kol düğmesi vermek aile âdetine dönüşmüştü. Şimdi taktıkları Babalar Günü kol düğmeleriydi. Fiyatları yüz doları aşkındı. Kadim Roma paralarından yapılmışlardı. Üst kattaki kutusunda cidden çalışan rulet çarklı kol düğmeleri bile vardı. Hatta birinde termometre, diğerinde pusula bulunanı bile vardı.

Billy, dıştan bakana pek normal görünerek dolanmaya başladı salonda. Ne gördüğünü yahut ne gördüğünden kuşkulandığını merak eden Kilgore Trout peşine takıldı. Trout'un romanlarının çoğu zaman bükülmeleri ve duyu ötesi algı ve diğer beklenmedik şeylerle uğraşırdı. Bu tip şeylere inanıyordu; varlıklarını kanıtlamaya pek hevesliydi.

"Hiç yere bir boy aynası yatırıp üstüne köpek koydun mu?" dedi Trout.

"Yok."

"Köpek aşağı bakar ve birden altında hiçbir şey bulunmadığını görür. Boşlukta durduğunu zanneder. Öyle bir sıçrar ki şaşarsın."

"Öyle mi?"

"Demin öyle görünüyordun işte. Boşlukta durduğunu aniden kavrayıvermişsin gibi."

Berber dörtlüsü bir şarkı daha söyledi. Billy yine fenalaştı. Yaşadığının *kesinlikle* söyledikleriyle değil, doğrudan adamlarla ilgisi vardı.

Billy içten parçalanırken söyledikleri şarkı şöyleydi:

Pamuk on bir sent, et desen buldu kırkı,
Nasıl doyacak fukaranın karnı?
Dua et güneş çıksın, geliyor yağmur;
Her şey sarpa sarıyor, moral bozulur.
Bar aldım kendime, kahverengine boyadım,
Yandı gitti kül oldu düşünce yıldırım.
Dövünmek faydasız, bizi yolsuz bırakan,
Pamuğu on bir, eti kırk sente satan.
Pamuk on bir sent, araba yüküyle vergisi,
Daha bu yaşta büktü gitti belimizi.

Vesaire.

Billy güzelim beyaz evinin üst katına koştu.

Billy gelmemesini söylemeseydi Trout peşinden gidecekti. Billy üst kattaki banyoya girdi. Karanlıktı banyo. Kapıyı kapayıp kilitledi. Işıkları yakmadı ve yalnız olmadığını peyderpey fark etti. Oğlu içerideydi.

"Baba?" dedi oğlu karanlıktan. Geleceğin Yeşil Berelisi Robert, on yedisindeydi henüz. Billy seviyordu oğlunu ya, pek tanımıyordu. Robert'a dair pek *bilinecek* bulunmadığı fikrini atamıyordu kafasından.

Işığı yaktı Billy. Robert, pijamasının altı bileklerinde, klozette oturuyordu. Kucağında, kayışıyla boynuna astığı bir elektrogitar vardı. Gitarı bugün almıştı. Henüz çalamıyordu ve çalmayı hiç öğrenemeyecekti. Sedef pembesiydi gitar.

"Selam, evlat," dedi Billy.

Aşağıdaki konuklara aldırmadan yatak odasına gitti Billy. Yatağına uzandı, Sihirli Parmaklar'ı çalıştırdı. Şiltenin titreyişiyle birlikte yatağın altından bir köpek çıktı. Spot'tu bu köpek. Yaşlı Spot o günlerde hayattaydı henüz. Spot gidip bir köşeye kıvrıldı.

Billy dörtlünün yarattığı etkiyi uzun uzadıya düşündü ve sonunda çok önceden yaşadığı bir deneyimle bağlantı buldu. Yaşadığı olaya zaman yolculuğu yapmadı. Ürpererek hatırladı. Şöyleydi:

Dresden mahvedildiğinde et deposundaydı. Yukarıdan dev adımları andıran sesler geliyordu. Yüksek patlama güçlü bombalardı seslerin kaynağı. Devler durmamacasına adımlıyorlardı. Et deposu gayet güvenli bir sığınaktı. Arada sıvaların dökülmesi dışında hiçbir sıkıntı yoktu. Depo, Amerikalılar, dört gardiyan ve birkaç hayvan ölüsü dışında boştu. Diğer gardiyanlar bombardıman başlamadan önce Dresden'deki sıcak yuvalarına, ailelerine dönmüşlerdi. Hepsi aileleriyle birlikte can verecekti.

Falan filan.

Billy'nin çırılçıplak gördüğü kızlar da mezbahanın başka bir tarafında, yüzeye çok daha yakın bir sığınakta can verdiler.

Falan filan.

Gardiyanlardan biri ara sıra merdivenleri tırmanıp dışarı bakıyor, dönüp durumu diğer gardiyanlara fısıldayarak bildiriyordu. Ateş fırtınası vardı dışarıda. Dresden kocaman bir aleve dönüşmüştü. Alev organik ne varsa, yanacak ne varsa yutuyordu.

Ertesi günün öğle saatlerine kadar çıkamadılar dışarı. Amerikalılarla gardiyanları dışarı çıktıklarında gökyüzü dumandan kapkaraydı. Güneş, öfkeli bir iğne başı kadardı. Dresden, mineralden başka bir şeyi bulunmayan Ay'ı andırıyordu. Taşlar sıcaktı. Çevrede kim varsa ölmüştü.

Falan filan.

Gardiyanların fıldır gözlerle birbirlerine sokulmaları içgüdüseldi. Duygudan duyguya daldılar; ağızları açıktı ya, hiç konuşmadılar. Bir berber dörtlüsünün sessiz filmi gibiydiler.

"Elveda," diye şarkı söylüyorlardı belki, "eski dostlar ve kızlar, elveda aşklar ve canlar, Tanrı korusun hepinizi."

Montana Wildhack, Tralfamador'daki hayvanat bahçesinde bir defasında, "Bir hikâye anlatsana bana," dedi. Yatakta, yan yana yatıyorlardı. İzleyen yoktu. Kubbenin üstü örtülüydü. Altı aylık hamileydi Montana; kocaman ve al yanaklıydı. Ara sıra Billy'den ufak tefek isteklerde bulunuyordu tembelce. Kubbe dışındaki atmosfer hepten siyanürlü ve bulunabilecek en yakın çileklerle dondurmacı milyonlarca ışık yılı mesafede olduğundan Billy'yi çilek yahut dondurma almaya yollayamıyordu.

İki kişilik bisikletteki suratsız çiftle bezeli buzdolabına yollayabilir ya da şimdi yaptığı gibi cilveyle, "Bir hikâye anlatsana bana, Billy," diyebilirdi ancak.

"Dresden, 13 Şubat 1945 gecesi yerle yeksan edildi," diye başladı Billy. "Sığınaktan ertesi gün çıktık." Montana'ya dört gardiyanın, şaşkınlıkları ve kederleriyle bir berber dörtlüsüne benzediklerini söyledi. Dikenli telli nöbetçi kulübeleri, çatıları ve pencereleri hepten gitmiş mezbahayı, sağda solda yatan kalasları anlattı. Ateş fırtınasına yakalanıp kömürleşmiş insanları da. Falan filan.

Billy, Montana'ya mezbahanın çevresinde tepeler, sıradağlar yaratan binaların başına gelenleri anlattı. Çökmüştü hepsi. Ahşapları küle, taşları toza dönüşmüş, birbirleri üzerine yığılan duvarlar alçacık kalmış, pek zarif kavisler doğurmuştu.

"Sanki aydaydık," dedi Billy Pilgrim.

Amerikalılar, gardiyanların buyruğuyla dörtlü sıraya girdiler. Ardından ev belledikleri domuz ağılına götürüldüler. Duvarları yıkılmamıştı ama pencereleri parçalanmış, çatısı çökmüştü binanın. İçinde kül ve erimiş camdan topaklar vardı sadece. Derken su ve gıda kalmadığı ve hayatta kalanların, hayatta kalmayı sürdüreceklerse tabii, ay yüzeyindeki kavislere, kraterlere tırmanmalarının gereği anlaşıldı.

Öyle de yaptılar.

Kavisler anca uzaktan bakıldığında pürüzsüzdü. Tırmananlar kalleş, paralayıcı, yakıcı, sıklıkla kaypak ve kimi önemlilerine dokunulduğunda çöküp başka kavisler kurmaya pek hevesli şeyler olduklarını öğrendiler.

Grup, ayı dolaşırken kimse pek konuşmadı. Söylenecek uygun laf yoktu. Bir husus açıktı yalnız: kentteki herkesin, hiçbir ayrım gözetmeksizin ölü olması gerekiyordu ve kımıldayan herkes manzarayı bozuyordu. Ayda yaşam yoktu sonuçta.

Amerikan avcı uçakları herhangi bir şeyin kımıldayıp kımıldamadığına bakmak için geldiler dumanların arasından. Billy ve diğerlerinin hareket ettiklerini gördüler. Üzerlerine mermi saçtılar ya, tutturamadılar. Nehir kıyısında başka kımıldayanlar gördüler ve onlara da ateş açtılar. Bazılarını vurdular. Falan filan.

Amaç savaşın sonunu hızlandırmaktı.

Billy'nin hikâyesi alevlerin ve patlamaların erişmediği bir banliyöde, pek tuhaf sonlanıyordu. Gardiyanlarla Amerikalılar gece çöktüğünde halen açık duran bir hana ulaştılar. Mum ışığı vardı. Alt kattaki şöminelerden üçü yanıyordu. Gelebilecek herkesi bekleyen boş masa ve sandalyeler ve battaniyeleri açılıp hazırlanmış yataklar vardı.

Hancı kör, karısı değildi. İki genç kızları vardı: garsonluk ve kat hizmetçiliğini üstlenmişlerdi. Aile, Dresden'in mahvolduğunu biliyordu. Görenler yandığını, kavrulduğunu görmüş, bir çölün kıyısında kaldıklarını anlamışlardı. Buna rağmen hanı kapamamış, bardakları temizlemiş, saatleri kurup ateşe odun atmış ve gelebilecekleri beklemeye koyulmuşlardı.

Dresden'den dışarı mülteci akmıyordu ama. Saatler tıkırdamış, odunlar çıtırdamış, yarı-saydam mumlar damlamıştı. Derken kapı çalmış ve içeri dört gardiyanla yüz Amerikalı girmişti.

Hancı askerlere kentten mi geldiklerini sordu.

"Evet."

"Daha var mı gelen?"

Gardiyanlar, seçtikleri zorlu yol boyunca tek bir canlıyla dahi karşılaşmadıklarını söylediler.

Kör hancı Amerikalılara geceyi ahırında geçirebileceklerini söyledi ve çorba ve kahve ve azıcık bira verdi. Sonra ahırdan çıktı ve askerlerin samanlara yatışlarına kulak kabarttı.

"İyi geceler, Amerikalılar," dedi. "İyi uykular."

9

Billy, karısı Valencia'yı şöyle yitirdi:

Uçağı Sugarbush Dağı'na çarptıktan sonra kaldırıldığı Vermont'taki hastanede bilinci kapalı yatıyordu ve kazayı duyan Valencia ailenin Cadillac El Dorado Coupe de Ville'inin direksiyonunda, Ilium'dan yola çıkmıştı. Aklı pek başında sayılmazdı çünkü Billy'nin ölebileceği ya da yaşarsa bitkisel hayata mahkûm kalabileceğini söylemişlerdi.

Valencia hayrandı Billy'ye. Direksiyon sallarken öyle çığlık çığlığa ağlıyordu ki doğru sapağı kaçırdı. Frene asılıncaysa bir Mercedes tosladı arkadan. Şükür kimseye zarar gelmemişti çünkü her iki şoför de emniyet kemerlerini takmıştı. Şükür, çok şükür. Mercedes'in sadece bir farı kırılmıştı. Ama Cadillac'ın arkası kaportacıların en azgın düşlerinde görebileceği haldeydi. Açık bagaj, hiçbir konuda hiçbir şey bilmediğini anlatan köy delisinin ağzı gibiydi. Çamurluklar omuz silktiler bagaja. Tampon yamulmuştu. Tampondaki bir çıkartmada "Başkan Adayım Reagan!"[34] yazıyordu. Arka cam baştan aşağı çatlamıştı. Egzoz kopmuş, yerde sürünüyordu.

Mercedes'in şoförü inip Valencia'ya koştu. Valencia hıçkırıklar arasında Billy ve uçak kazası laflarını geveleyip gaza bastı, orta kaldırımı aşarken egzoz tesisatını tümden arkada bıraktı.

---

34 40. ABD Başkanı Ronald Reagan, 1967-75 arasında California valiliği yapmış ve 1976'da, Cumhuriyetçi Parti'den başkan adayı olmak için 38. Başkan Gerald Ford'la yarışmıştır. (ç.n.)

Hastaneye vardığında içeridekiler, çıkan patırtıyı görmek için pencerelere koşuşturdu. Egzozsuz Cadillac, tek kanat ve iman gücüyle üsse dönen ağır bombardıman uçağı misali homurdanıyordu. Valencia marşı kapadıktan sonra direksiyona kapaklandı ve korna çalmaya başladı. Sorunu anlamak amacıyla bir doktorla bir hemşire hızla dışarı fırladılar. Karbonmonoksit yüzünden bilinci kapanmıştı garibim Valencia'nın. Gök mavisiydi cildi.

Bir saat sonra teslim etti canını. Falan filan.

Billy'nin haberi yoktu hiçbirinden. Düşlerinde zaman içinde gidip gelmekle meşguldü. Hastane öyle tıklım tıkıştı ki özel odaya yatırılamamıştı. Odasını Harvard'dan tarih profesörü Bertram Copeland Rumfoord'la paylaşıyordu. Rumfoord Billy'yi görmek durumunda değildi çünkü Billy'nin etrafı beyaz ketenden mobil paravanlarla çevrilmişti. Ama Rumfoord, Billy'nin ara sıra kendi kendine konuştuğunu duyabiliyordu.

Rumfoord'un sol bacağı askıdaydı. Kayak yaparken kırmıştı bacağını. Yetmiş yaşındaydı ya, zihnen ve bedenen anca otuz beşindeydi. Bacağını beşinci karısıyla çıktığı balayında kırmıştı. Karısının adı, Lily'ydi. Lily, yirmi üç yaşındaydı.

Garibim Valencia'nın ölümü gerçekleştiği sularda Lily, Billy'yle Rumfoord'un odasına kucak dolusu kitapla girdi. Rumfoord kitapları getirmesi için Boston'a yollamıştı kızı. İkinci Dünya Savaşı'nda Birleşik Devletler Hava Kuvvetleri'ni anlatacak tek ciltlik bir kitap üzerinde çalışıyordu. Getirdiği kitaplar Lily daha *doğmadan* yaşanmış bombardımanlar ve hava çarpışmalarıyla ilgiliydi.

Tatlı Lily odaya girdiğinde Billy Pilgrim, "Bensiz gidin," diye sayıklıyordu. Rumfoord görüp kendine almaya karar verdiğinde gece kulüplerinde kadrolu dansçılıkla iştigal ediyordu Lily. Lise

terkti; IQ'su 103'tü. Kocasına, "*Korkutuyor* beni bu," diye fısıldadı Billy'yi işaret ederek.

Rumfoord yüksek sesle, "*Beniyse* feci *sıkıyor*!" dedi. "Uykuda tek yaptığı bırakmak, teslim olmak, af dilemek ve arkada bırakılmayı istemek!" Hava Kuvvetleri Yedek Güçleri'nden tuğgeneral rütbesiyle emekli, Hava Kuvvetleri Tarihçisi Profesör Rumfoord, yirmi altı kitap yazmıştı; doğuştan milyarderdi ve gelmiş geçmiş en müthiş yelken yarışçılarındandı. En tutulan kitabı altmış beş yaş üzeri erkeklerde seks ve yorucu faaliyetler üzerineydi. Pek benzediği Theodore Roosevelt'ten şu alıntıyı yaptı: "'Muzdan adam yapsam bundan daha erkek çıkar.'"

Rumfoord'un Lily'ye Boston'dan getirmesini istedikleri arasında Başkan Harry S. Truman'ın, Hiroşima'ya atom bombası atıldığını dünyaya duyurduğu konuşmasının metni de vardı. Lily metnin fotokopisini çektirmişti. Rumfoord okuyup okumadığını sordu.

"Okumadım." Pek okuyamazdı Lily. Lise terk meselesinin altında yatan nedenlerden biriydi bu.

Rumfoord genç karısına oturmasını ve duyuruyu okumasını buyurdu. Lily'nin pek okuyamadığından haberi yoktu. Karısını, kendi müthiş üstünlüğünü vatandaşa göstermede bir diğer araç görevi üstlenmesi haricinde pek tanımıyordu zaten.

Lily oturdu ve Truman'ın şöyle giden şeyini okur pozlarına büründü:

On altı saat önce bir Amerikan uçağı, Japon Ordusu'nun önemli üslerinden birini barındıran Hiroşima'ya bir bomba attı. Bombanın gücü 20.000 ton TNT'den fazlaydı. Patlama gücü, savaş tarihinde kullanılmış en büyük bomba sayılan İngilizlerin "Grand Slam"inin iki bin katıydı.

Japonlar savaşı Pearl Harbor'da başlattı. Karşılığını misliyle aldılar. Bu kadarla kalmıyor. Bu bomba sayesinde silahlı kuvvetlerimizin artan gücüne, yıkımda devrim niteliğinde, yepyeni bir ilave

yaptık. İşbu bombalar şu andaki halleriyle üretimdedir ve daha güçlü biçimleri geliştirilmektedir.

Bu bombanın adı, Atom Bombası'dır. Atom Bombası evrenin temel gücünün kullanılmasına dayanır. Güneşin kudretini aldığı güç, Uzakdoğu'ya savaşı getirenlerin üstüne salınmıştır.

1939'dan önce biliminsanları atom enerjisinin kullanımının teoride mümkün olduğu kanaatindeydi. Ancak uygulayacak yöntem bilinmiyordu. Ancak Almanların dünyayı boyunduruklarına alma umutlarında kullandıkları savaş makinesine atom enerjisini katmanın yolunu var güçleriyle aradıklarını 1942'den beri biliyoruz. Başaramadılar ama. Almanlar V-1 ve V-2'leri geç ve sınırlı miktarda ürettikleri ve dahası, atom bombasını hiç yapamadıkları için yüce Tanrı'ya şükretmeliyiz.

Laboratuvar çarpışmaları bizler için, kara, hava ve denizdeki çarpışmalar kadar ölümcül riskler taşıyordu ve şimdi, laboratuvar çarpışmalarını da, diğer çarpışmalar gibi, kazanmış bulunuyoruz.

Artık Japonların herhangi bir kentinde, yer üstünde bulunan her türlü üretimini çok daha hızlı ve tamamen yok etmeye hazırız, diyordu Harry Truman. *Limanlarını, fabrikalarını ve yollarını yerle bir edeceğiz. Kimse yanılmasın: Japonya'nın savaş gücünü tümden imha edeceğiz. Bunda amaç—*

Vesaire.

Lily'nin Rumfoord'a getirdiği bir başka kitapsa David Irving adlı bir İngiliz'in yazdığı *Dresden'in İmhası*'ydı. Getirdiği nüsha, 1964'te Holt, Rinehart & Winston tarafından yayınlanmış Amerikan baskısıydı. Rumfoord'un kitaptan istediği, arkadaşları emekli hava korgeneral Ira C. Eaker ile Büyük Şövalyelik Nişanı, Kraliyet Şövalyelik Nişanı, Askeri Haç, Üstün Başarı Nişanı, Hava Kuvvetleri Nişanı sahibi İngiliz Hava Mareşali Sir Robert Saundby'nin yazdıkları önsözlerden parçalardı.

Ölen sivillere ağlayıp gaddar düşmanla çarpışırken can veren yiğitlerimizin ardından tek bir damla gözyaşı dökmeyen Amerikalı ve İngilizleri anlamakta güçlük çekiyorum, diye yazmıştı arkadaşı General Eaker. *Mr. Irving Dresden'de öldürülen sivillere dair korkunç manzarayı resmederken aynı sıralarda İngiltere'ye yağan V-1 ve V-2'lerin sivil erkek, kadın ve çocukları, tasarlandıkları ve fırlatıldıkları amaçla ayrım gözetmeksizin öldürdüğünü hatırlasaymış iyi edermiş bence. Buchenwald ve Coventry'yi hatırlamak da fayda getirebilirdi.*

Eaker'ın önsözü şöyle bitiyordu:

İngiliz ve ABD bombardıman uçaklarının Dresden saldırısında 135.000 kişiyi öldürmesinden derin üzüntü duyuyorum ama savaşı kimin başlattığını hatırlıyorum ve Nazizm'in tamamen yenilmesi ve hepten yok edilmesi için gerekli mücadelede kaybedilen 5.000.000'u aşkın Müttefik zayiatına daha fazla üzülüyorum.

Falan filan.

Hava Mareşali Saundby'nin sözleri arasındaysa şunlar vardı:

Dresden bombardımanının muazzam bir trajedi olduğu inkâr edilemez. Askeri bir gereklilik olduğunaysa bu kitabı okuduktan sonra pek az kişi inanacaktır. Bombardıman, bazı şartların kötü talih sonucu bir araya gelişiyle tetiklenen ve savaşlarda kimi zaman yaşanan feci olaylardan biriydi. Bombardımana onay verenler ne ahlaksız ne de zalim kişilerdi ancak savaşın katı gerçeklerinden, 1945 baharında yaşanan hava bombardımanının afallatıcı yıkım gücünü tamamıyla kavrayamayacak denli uzaktaydılar.

Nükleer silahsızlanma taraftarları, hedeflerine ulaşabilirlerse savaşların daha katlanılabilir sınırlar dâhilinde tutulabileceğine inanmış görünüyorlar. Bu kitabı okuyup konvansiyonel silahlarla gerçekleştirilmiş bir saldırı sonunda 135.000 kişinin can verdiği Dresden'in kaderi üzerinde iyice düşünmelerini salık veriyorum. 9 Mart 1945 gecesi, Amerikan ağır bombardıman uçaklarının Tokyo'ya yangın

bombaları ve patlama gücü yüksek bombalarla düzenlediği saldırıda 83.793 kişi öldü. Hiroşima'ya atılan atom bombası 71.379 can aldı.

Falan filan.

Billy Pilgrim, beyaz keten paravanların ardından, "Wyoming'de Cody'ye yolunuz düşerse," dedi, "Vahşi Bob'ı sorun, yeter!"

Lily Rumfoord ürperdi, Harry Truman'ın duyurusunu okur numarasına devam etti.

Günün ilerleyen saatlerinde kızı Barbara geldi. Bir sürü sakinleştirici vermişlerdi; camlaşmış bakışlarındaki ifade, Dresden'de kurşuna dizilmeden önce garibim Edgar Derby'nin gözlerine yerleşenin aynısıydı. Doktorlar, babasının komada yatmasına ve annesinin ölmesine rağmen işlevini sürdürebilmesi için haplar yutturmuşlardı genç kadına.

Falan filan.

Bir doktor ile bir hemşire vardı yanında. Kardeşi Robert uçağa atlamış, Vietnam'dan geliyordu. "Baba..." dedi çekinerek. "Baba?"

Ama Billy on yıl uzakta, 1958'deydi. Uygun mercek verebilmek için zekâ özürlü bir delikanlıyı muayene ediyordu. Oğlanın annesi yanlarındaydı; tercüme işini üstlenmişti.

"Kaç nokta görüyorsun bakalım?" dedi Billy Pilgrim.

Derken Billy on altı yaşına, bir doktorun bekleme odasında oturduğu güne gitti. Başparmağında dolama çıkmıştı. Bekleyen bir hasta daha vardı. Epey yaşlı bir adamdı. Gaz sancısı çekiyordu. Gürültüyle osurdu, ardından geğirdi.

"Kusura bakma," dedi Billy'ye. Derken bir daha gaz çıkardı. "Tanrım," dedi, "yaşlanmanın kötü olacağını biliyordum." Kafa salladı. "*Bu kadar* kötü olacağını bilmiyordum ama."

Billy Pilgrim gözlerini Vermont'taki hastanede açtı ve nerede olduğunu anlayamadı. Oğlu Robert başucundaydı. Meşhur Yeşil Bereliler üniforması giymişti Robert. Kısacık saçları buğday rengiydi. Tertemiz tıraşlıydı. Göğsünde Mor Kalp, Gümüş Yıldız ve çifte hurma dallı Bronz Yıldız madalyaları vardı.

Lisede çifte dikiş gitmiş, on altısında alkole batmış, türlü itle düşüp kalkmış ve bir defasında Katolik mezarlığında yüz küsur mezar taşını devirmekten tutuklanmıştı Robert. Şimdiyse bambaşkaydı. Dimdik duruyordu; pabuçları cilalı, üniforması ütülüydü. Başkalarına komuta ediyordu.

"Baba?"

Billy Pilgrim yine kapadı gözlerini.

İyileşemediğinden karısının cenazesine katılamadı Billy. Ancak Valencia Ilium'da toprağa verilirken kendindeydi. Bilinci açıldığından beri fazla konuşmamış, Valencia'nın ölüm haberine ve Robert'ın savaştan dönüşüne ve diğer şeylere ciddi tepki göstermemişti. Haliyle genel kanı, bitkisel hayata girdiği yönündeydi. Beynine kan akışını iyileştirecek bir ameliyat yapılması gündemdeydi.

Billy'nin kayıtsız görünüşü paravandı aslında. Kayıtsızlığı coşkuyla köpürüp ışıldayan bir zihni gizliyordu. Zihni uçan dairelere, ölümün önemsizliğine ve zamanın gerçek tabiatına dair mektuplar ve konuşmalar hazırlamakla meşguldü.

Billy'de beyin kalmadığından emin Profesör Rumfoord, feci laflar sarf etti. "Niye bırakmıyorlar ki ölsün?" dedi Lily'ye.

"Bilmem," dedi Lily.

"İnsan değil ki artık bu. Doktorlar insanlar içindir. Baytara yahut bahçıvana versinler; buna ne yapılacağını anca *onlar* bilir. Bir baksana şuna! Tıbba göre hayatmış bu. Ne güzel iş, değil mi?"

"Bilmem," dedi Lily.

Rumfoord bir ara Lily'ye Dresden'in bombalanmasından bahsetti ve Billy hepsini duydu. Rumfoord'un derdi vardı Dresden'le. İkinci Dünya Savaşı'nda Hava Kuvvetleri konulu tek ciltlik kitabı yirmi yedi ciltlik *Hava Kuvvetleri'nin İkinci Dünya Savaşı'ndaki Resmi Tarihi*'nin sözde okunması kolay bir özeti olacaktı. Derdiyse müthiş başarı sayılmasına rağmen yirmi yedi ciltte Dresden bombardımanına dair neredeyse hiçbir şey bulunmamasıydı. Başarının boyutu savaştan sonra yıllarca Amerikan halkından saklanmıştı. Almanlar işin aslını biliyorlardı elbette. Savaştan sonra Dresden'i işgal eden ve hâlâ Dresden'de bulunan Ruslar da biliyorlardı.

Taarruzun üzerinden yirmi üç yıl geçmişti. "Amerikalılar nihayet öğrendi," dedi Rumfoord. "Artık Hiroşima'dan bin beter olduğunu çoğu biliyor. Kitabıma bir şeyler koymam şart yani. Hava Kuvvetleri'nin resmi bakış açısından. Yepyeni olacak."

"Neden bunca zaman saklanmış peki?" dedi Lily.

"Yufka yürekli tayfasının tepkisinden korktukları için."

Aklı başında konuşma sırası Billy Pilgrim'e gelmişti artık. "Oradaydım ben," dedi.

Pek tiksindirici, ölse daha iyi gözüyle baktığından Billy'yi ciddiye alması zordu Rumfoord'un. Oysa Billy şimdi gayet net ve bilinçli konuşuyordu ve Rumfoord'un kulakları söylediklerine, öğrenmeye değmeyecek bir yabancı dile aitmiş muamelesi yapmak istiyordu. "Ne dedi bu?" dedi Rumfoord.

Tercümanlığı üstlenmek zorundaydı Lily. "Oradaymış," dedi.

"Neredeymiş?"

"Bilmem," dedi Lily. Billy'ye baktı. "Neredeydin?"

"Dresden'de," dedi Billy.

"Dresden'deymiş," dedi Lily kocasına.

"Konuştuklarımızı tekrarlıyor sadece," dedi Rumfoord.

"Hı," dedi Lily.

"Yankılama illeti derler buna."

"Ya."

Yankılama insanın çevresinde konuşanların sözlerini tekrarlamasına yol açan bir akli arazdır. Ama Billy bu illete yakalanmamıştı. Rumfoord kendi içinin rahatı uğruna Billy'nin illete yakalandığında ısrarcıydı. Askeri kafayla düşünüyordu Rumfoord: Uygunsuz biri, gayet gerçekçi nedenlerle ölmesini dilediği biri, iğrenç bir illetten mustaripti.

Rumfoord, Billy'nin yankılama illetine tutulduğunda ısrarını saatlerce sürdürdü. Doktor ve hemşirelere Billy'nin yankılama hastalığına yakalandığını söyledi. Doktor ve hemşireler Billy'ye herhangi bir sözcüğü yankılatmayı denediler ama Billy'nin gıkı çıkmadı.

"Şimdi yapmıyor," dedi Rumfoord. "Siz gider gitmez yine başlayacak."

Rumfoord'un teşhisi ciddiye alınmadı. Hepsi Rumfoord'un nefret dolu, kibirli ve zalim ihtiyarın teki olduğu kanaatindeydi. Zayıf kimselerin ölmesi gerektiğini doktor ve hemşirelere defalarca söylemişti Rumfoord. Oysa doktor ve hemşireler kendilerini zayıflara elden geldiğince yardıma, kimsenin ölmemesi gerektiği fikrine adamışlardı.

Billy hastanede, savaş zamanında kudretten mahrum kimseler arasında pek yaygın bir macerayı yaşıyordu: Görmek ve duymak istemeyen düşmana duymaya ve görmeye değdiğini kanıtlamaya uğraşıyordu. Gece ışıklar kapatılana, çöken sessizlikte yankılayacak hiçbir şey kalmayana dek bekledikten sonra Rumfoord'a, "Bombalandığı sırada Dresden'deydim," dedi. "Savaş esiriydim."

Rumfoord sabırsızlıkla iç çekti.

"Şerefim üzerine," dedi Billy Pilgrim. "İnanmıyor musunuz?"

"Bu saate mi konuşacağız illa?" dedi Rumfoord. Duymuştu. İnanmıyordu.

"Konuşmamıza gerek yok," dedi Billy. "Bilin istiyorum sadece. Oradaydım ben."

O gece bir daha Dresden lafı açılmadı ve Billy gözlerini kapayıp Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinden sonraki ikinci güne, bir Mayıs ikindisine gitti. Billy ve beş diğer Amerikalı esir, Dresden'in dış mahallelerinden birinde atları koşulu halde terk edilmiş buldukları tabut şeklindeki yeşil bir arabadaydılar. Nalları takırdayan atlar, arabayı ayımsı döküntülerden temizlenmiş dar Dresden sokaklarından geçiriyordu. Savaş hatırası edinme amacıyla mezbahaya dönüyorlardı. Nal sesleri Billy'ye, Ilium'da sabahın erken saatlerinde dolanan sütçünün atlarını hatırlatmıştı.

Billy sarsıntılı tabutun arka tarafında oturuyordu. Kafasını geri atmış, burun delikleri iyice açılmıştı. Mutluydu. Üşümüyordu. Arabada yiyecek ve şarap vardı. Ayrıca bir fotoğraf makinesi, bir pul koleksiyonu, doldurulmuş bir baykuş ve hava basıncındaki değişimlerle işleyen bir de saat vardı. Amerikalılar hapsedildikleri banliyödeki boş evlere dalmış, bu ve daha pek çok diğer eşyayı yağmalamışlardı.

Evlerin sahipleri, Rusların geldiklerini, önlerine çıkanı katlettiklerini, kadınlara tecavüz ettiklerini ve evleri yaktıklarını duyunca kirişi kırmışlardı.

Ama savaşın bitişinin üzerinden iki gün geçmesine rağmen hâlâ gelmemişti Ruslar. Yıkıntılar sakin, huzur doluydu. Mezbahaya giderken Billy sadece tek bir kişi gördü yolda. Bebek arabası iten yaşlı bir adam... Bebek arabasında bir adet şemsiye kalıntısı, bir sürü çanak, kupa ve bulduğu başka nesneler vardı.

Mezbahaya vardıklarında Billy arabada kaldı, güneşlendi. Diğerleri hatıra toplamak üzere gittiler. Hayatının daha sonraki safhalarında Tralfamadorlular Billy'ye hayatının mutlu anlarına yoğunlaşmasını ve mutsuzları görmezden gelmesini, ebediyet nasılsa son bulacağından hoşluklara bakmasını öğütleyeceklerdi. Bu türden bir seçicilik imkânı bulunsaydı, arabanın arkasında güneşlenerek şekerleme yapışını en mutlu ânı seçebilirdi Billy.

Şekerleme yapan Billy, silahlıydı. Temel eğitimden beri ilk defa silah taşıyordu. Diğerleri, ay yüzeyinde Tanrı bilir ne tür caniler, mesela vahşileşmiş köpekler, ceset kemirmekten semizleşmiş sıçanlar, hapishane kaçkını manyak ve katiller, öldürülene kadar öldürmekten asla vazgeçmeyecek askerler bulunabileceğini öne sürerek ısrarla silahlanmasını söylemişlerdi.

Billy beline kocaman bir süvari tabancası takmıştı. Birinci Dünya Savaşı'ndan kalmaydı silah. Kabzasında halkası vardı. Ardıçkuşu yumurtası büyüklüğünde mermilerle doluydu. Billy tabancayı evlerden birinde, bir yatağın başucunda bulmuştu. Savaş sonunun özelliklerinden biriydi bu: Silah isteyen herkes mutlaka bir tane edinebiliyordu. Her yanda silah vardı. Bir de kılıç almıştı Billy. Kılıç, bir Luftwaffe tören kılıcıydı. Sapında çığlık atan bir kartal mührü vardı. Kartal bir gamalı haç taşıyor ve aşağı bakıyordu. Billy kılıcı bir telefon direğine saplı bulmuştu. Araba yanından geçerken uzanmış, çekip almıştı.

Acıklı tonlamalarla Almanca konuşan bir adamla kadını duyunca şekerlemesi kesildi. Konuşanlar kederle birini anıyorlardı. Gözlerini açmadan önce konuşmanın tonu Billy'ye, konuşanların, İsa'nın perişan bedenini çarmıhtan alan dostları olabileceğini düşündürdü. Falan filan.

Gözlerini açtı Billy. Orta yaşlı bir adamla karısı, atlardan bahsediyorlardı. Amerikalıların dikkatini çekmeyen bir hususu, uçuşan parçalardan yaralı ağızlarının kanadığını, nallarının kırılması yüzünden her adımda ayrı ıstırap çektiklerini ve susuzluktan çıldırmanın eşiğine geldiklerini fark etmişlerdi. Amerikalılar vasıtalarına altı silindirli Chevrolet kadar duyarsızmış muamelesi göstermişlerdi.

Atlara acıyan ikili, azarcı bakışlarını upuzun ve sıska, mavi harmanisi ve gümüş potinleriyle pek gülünç Billy'ye yöneltmek üzere arabaya yaklaştılar. Korkmuyorlardı Billy'den. Hiçbir şeyden korkmuyorlardı. İkisi de doktordu. İkisi de doğum mütehassısıydı. Hastaneler yıkılana dek bebek doğurtmuşlardı. Şimdiyse eskiden evlerinin bulunduğu yerin civarında piknik yapıyorlardı.

Kadının yumuşacık bir güzelliği vardı ve onca sene patates yemekten teni neredeyse saydamlaşmıştı. Adamsa takım elbiseli, kravatlıydı. Patatesten şişmişti iyice. Billy kadar boyluydu; çelik çerçeveli, üç odaklı gözlük takıyordu. Onca bebekle uğraşmalarına ve yapabilmelerine herhangi bir engel bulunmamasına karşın, bebek yapmamışlardı. Üreme fikrine dair ilginç bir yorumdu tutumları.

Toplam dokuz dil konuşabiliyorlardı. Polonyalılar İkinci Dünya Savaşı'nda gönülsüz soytarılık rolü üstlendiklerinden Billy Pilgrim'le önce Lehçe konuşmayı denediler.

Billy çifte ne istediklerini İngilizce sorar sormaz atların hali yüzünden İngilizce azar işitti. Billy'yi arabadan indirip atları gösterdiler. Billy vasıtalarının halini görür görmez gözyaşlarına boğuldu. Savaş boyunca başka hiçbir şeye ağlamamıştı.

Daha sonraları, orta yaşlı bir optometristken bazen yalnız kaldığında sessizce ağladı ama hiç hüngür hüngür ağlamadı.

İşbu kitabın kitabesinde meşhur Noel şarkısının dörtlüğü bu yüzden bulunuyor. Billy, ağlanacak şeylerle sık karşılaşmasına rağmen nadiren ağlardı ve bu açıdan şarkıdaki İsa'ya benzerdi:

İnekler mölüyor,
Bebek İsa uyanıyor.
Ama minik Efendi
Hiç ağlamıyor.

Billy zamanda Vermont'taki hastaneye döndü. Kahvaltı yenmiş ve toplanmıştı ve Profesör Rumfoord ister istemez Billy'ye insan muamelesi yapmaya başlamıştı. Billy'yi pek aksice sorguladı ve Billy'nin Dresden'de bulunduğuna inandı. Nasıldı peki yollu sorunca Billy atları ve ay yüzeyinde piknik yapan çifti anlattı.

Hikâye şöyle sonlanıyordu: Billy ile doktorlar atların koşumlarını çözüyor ama atlar çekip gitmiyordu. Ayakları feci acıyordu çünkü. Derken motosikletleriyle Ruslar geliyor, atlar hariç hepsini tutukluyorlardı.

Billy iki gün sonra Amerikalılara teslim edildi ve feci yavaş giden yük gemisi Lucretia A. Mott'a bindirilerek memlekete yollandı. Lucretia A. Mott meşhur bir kadın hakları savunucusuydu. Ölmüştü çoktan. Falan filan.

"*Zorunluydu,*" dedi Rumfoord. Dresden bombardımanından bahsediyorlardı.

"Biliyorum," dedi Billy.

"Savaş bu."

"Biliyorum. Yakınmıyorum."

"Cehenneme benziyordu herhalde yer üstü."

"Öyle," dedi Billy Pilgrim.

"Mecburen yapanlara acımalısın."

"Acıyorum."

"Karmakarışıktı herhalde duyguların."

"Eh işte," dedi Billy. "*Hiçbir* şey dert değil ve herkes ne yapıyorsa onu yapıyor işte. Tralfamador'da öğrendim bunu."

Kızı aynı günün sonlarına doğru Billy Pilgrim'i eve götürdü, yatırdı ve Sihirli Parmaklar'ı açtı. Bir hemşire tutmuştu. Billy'nin çalışmaması ya da en azından bir süre evden çıkmaması gerekiyordu. Gözlem altındaydı.

Ama Billy, hemşire bakmazken sıvıştı ve arabasına atlayıp televizyona çıkmayı umduğu New York'a gitti. Tralfamador'un öğrettiklerini açıklayacaktı dünyaya.

Billy Pilgrim, New York'ta, Kırk Dördüncü Sokak'ta bulunan Royalton Oteli'ne gitti. Verdikleri odada daha önce eleştirmen ve editör George Jean Nathan kalmıştı yıllarca. Nathan, Dünyalıların zaman kavramına göre 1958'de ölmüştü. Tralfamador zaman kavramına göreyse Nathan bir yerlerde hâlâ yaşıyordu ve hep yaşayacaktı tabii.

Oda, en üst katta bulunması ve kanatlı kapıların açıldığı kendi kadar büyük balkonu haricinde ufak ve sadeydi. Balkonun korkuluğunun ardındaysa Kırk-Dördüncü Sokak'a ait hava vardı. Billy balkona çıktı, korkuluktan eğilerek geçip gidenleri seyretti. Titrek minik birer makastı hepsi. Çok komikti hepsi.

Serin bir geceydi; Billy çok geçmeden içeri girip balkon kapılarını kapadı. Kapıları kapamak balayını hatırlattı. Cape Ann'deki balayı aşk yuvasında da benzer kapılar vardı; hâlâ vardı ve hep olacaktı.

Billy televizyonu açıp kanaldan kanala gezmeye başladı. Çıkmasına izin verebilecek programları arıyordu. Ama garip fikirli

vatandaşı konuşturan programlar için henüz erkendi. Saat sekizi biraz geçiyordu; haliyle yayınlanan programlar çeşitli salaklıklar yahut cinayetlerle ilgili dizilerdi. Falan filan.

Billy odadan çıktı, yavaş inen asansöre bindi, Times Meydanı'na yürüdü ve pek zevksiz bir kitapçının vitrinine baktı. Vitrinde düdükleme ve kulamparalık ve cinayet konulu yüzlerce kitap, bir adet New York rehberi ve bir adet termometreli Özgürlük Heykeli biblosu vardı. Vitrinde ayrıca Billy'nin arkadaşı Kilgore Trout'un toz ve sinek kakasıyla bezeli dört adet romanı duruyordu.

Bu arada günün haberleri Billy'nin arkasındaki binanın cephesindeki ışıklı tabelada akıyordu. Haberler vitrin camında yansıyordu. Haberler iktidar ve spor ve öfke ve ölüm hakkındaydı. Falan filan.

Dükkâna girdi Billy.

Dükkândaki bir tabelada arka tarafa sadece yetişkinlerin girebileceği yazıyordu. Arka tarafta giysisiz genç kadın ve erkekleri gösteren filmler oynatılıyordu. Bir dakikalık seyir için makineye bir çeyreklik atmak yetiyordu. Arka tarafta satılık çıplak genç fotoğrafları da vardı. Alıp götürebilirdiniz bunları. İstediğiniz zaman bakabileceğiniz ve hiç değişmeyecekleri için fotoğraflar Tralfamadador kavrayışına filmlerden daha yakındı. Resimlerdeki kızlar yirmi yıl sonra da genç olacak, iki yana açık bacaklarıyla gülümsemeye yahut şehevi veya bomboş bakmaya devam edeceklerdi. Birkaçı lolipop ya da muz yiyordu kızların. Hep yiyeceklerdi. Erkeklerin erkeklikleri hep yarı sert, kaslarıysa gülleler misali şiş kalacaktı.

Ama Billy Pilgrim'i çeken dükkânın arka tarafı değildi. Vitrindeki Kilgore Trout romanlarına heyecanlanmıştı. Bu romanları daha önce okumamıştı yahut öyle sanıyordu. Birini alıp açtı. Sakınca görmemişti. Dükkândaki herkes bir şeyleri karıştırıyordu nasılsa. Kitabın adı *Koca Pano*'ydu. Billy birkaç paragraf sonunda kitabı yıllar evvel gaziler hastanesinde okuduğunu fark etti. Dünya

dışı yaratıklar tarafından kaçırılan Dünyalı bir kadınla erkeği anlatıyordu roman. Çift, Zirkon-212 adlı bir gezegende bir hayvanat bahçesine konuyordu.

Hayvanat bahçesine konan çiftin habitatının bir duvarını kaplayan, hesapta piyasa rayiçlerini ve mal fiyatlarını gösteren kocaman bir pano ve piyasa haberlerini geçen bir şerit ile hesapta Dünya'daki bir simsarlık firmasına bağlı bir telefon vardı. Zirkon-212'deki yaratıklar çifte, Dünya'da adlarına bir milyon dolarlık yatırım yaptıklarını ve yatırımın idaresini, Dünya'ya hal ve vakitleri yerinde dönebilmeleri için çifte bıraktıklarını söylüyorlardı.

Telefon, kocaman pano ve haber şeridi elbette sahteydi. Görevleri, hayvanat bahçesine toplanan kalabalıkları heyecanlandırmak, alkışlatmak, coşturmak yahut kızdırmak veya saç baş yoldurmak, ödlerini patlatmak ya da ana kucağındaki bebek misali memnuniyet hissi yaratmaktan ibaretti.

Dünyalılar kâğıt üstünde gayet iyi gidiyorlardı. Bu da dümenin parçasıydı elbette. İşe dini de karıştırıyorlardı. Haber şeridinde Amerika Birleşik Devleti'nin haftayı Milli Dua Haftası ilanla herkesi duaya davet ettiği haberi geçiyordu. Dünyalıların borsada kötü hafta geçirmelerinin ertesiydi: zeytinyağında feci para batırmışlardı. Haliyle duayı deniyorlardı.

İşe yarıyordu. Zeytinyağı fiyatları yükseliveriyordu.

Dükkândaki diğer Trout romanlarından biri, İsa'yı görebilmek uğruna zaman makinesi yapan bir adam hakkındaydı. Makine işe yarıyor ve adam, İsa'yı daha on iki yaşındayken görüyordu. İsa babasından marangozluk öğreniyordu.

Ertesi sabah marangozhaneye iki Romalı asker, bir sonraki günün şafağında bitirilmek kaydıyla yaptırmak istedikleri bir aletin papirüse çizilmiş şemasıyla geliyorlardı. İstedikleri alet, halkı galeyana getiren birini idamda kullanılacak bir çarmıhtı.

İsa'yla babası yapıyorlardı çarmıhı. İş bulmaktan memnundular. Ortalığı karıştıran baş belasıysa çarmıha geriliyordu.

Falan filan.

Kitapçı dükkânını işleten beşizler kel, kısa boylu, sırılsıklam purolarını çiğneyen tiplerdi. Asla gülümsemiyor, her biri bir taburede oturuyordu. Kâğıt ve selüloitten mamul bir kerhaneden para kazanıyorlardı. Sertleşmiyorlardı hiç. Billy Pilgrim de sertleşmedi. Diğer herkesinki kazık gibiydi. Aşk ve bebekler üzerine, feci gülünç bir dükkândı.

Tezgâhtarlar ara sıra müşterilerden birine *alacaksan al, almayacaksan yallah; bedava bakmaca yok* çekiyorlardı. Müşterilerden bazıları mallara bakacaklarına birbirlerini kesiyorlardı.

Tezgâhtarlardan biri yanına gelip iyi malların arka tarafta bulunduğunu, elindeki kitapları vitrin süsü niyetine tuttuklarını söyledi. "Aradığın bunlar değil yahu," dedi. "Aradıkların *arkada*."

Billy adama ayıp etmemek için Trout'un İsa ve zaman makineli kitabını alarak dalgınlıkla biraz daha geri gitti ama yetişkinlere özel kısmına kadar gerilemedi.

Kitaptaki zaman gezgininin İncil devrine gitmesinin özel bir nedeni vardı: İsa'nın çarmıhta ölüp ölmediğini ya da çarmıhtan canlı indirilip indirilmediğini, hayatta kalıp kalmadığını öğrenmek istiyordu. Yanında bir stetoskop getirmişti.

Billy kitabın sonuna, kahramanın İsa'yı çarmıhtan indirenlerin arasına karıştığı bölüme atladı. Zaman gezgini, çarmıha dayanan merdivene ilk çıkandı. Devre uygun giyinmişti ve stetoskobu kullandığı görülmesin diye İsa'nın üstüne eğiliyor, dinliyordu.

Bir deri bir kemik kalmış göğüs kafesinden hiçbir ses gelmiyordu. Gayet ölüydü Tanrı'nın Oğlu.

Falan filan.

Lance Corwin adlı zaman gezgini İsa'nın boyunu da ölçüyor ama kilosuna bakmıyordu. İsa bir altmış üç boyundaydı.

Bir başka tezgâhtar yanına gelerek kitabı alıp almayacağını sorunca Billy, evet, lütfen, dedi. Sırtını dayadığı raf kadim Mısır'dan bugüne oral-genital temasları işleyen kitaplarla doluydu; tezgâhtar, Billy'nin bunlardan birini okuduğunu zannetmişti. Haliyle Billy'nin okuduğu kitabı görünce irkildi. "Nereden buldunuz bunu yahu?" dedi ve diğerlerine vitrin süsünü almak isteyen sapığı haber verdi. Diğerleri Billy'yi çoktan fark etmişlerdi. Deminden beri izliyorlardı.

Billy'nin para üstünü beklediği kasanın yanında eski açık saçık dergilerle dolu bir sepet vardı. Billy göz ucuyla bakarken birinin kapağında şu soruyu gördü: Montana Wildhack'in başına gerçekte ne geldi?

Haliyle okudu Billy yazıyı. Montana Wildhack'in *gerçekte* başına ne geldiğini biliyordu elbette. Tralfamador'da bebek bakıyordu ama Gece Yarısı Yavruları adlı dergi, Montana'nın San Pedro Körfezi'nin otuz kulaç dibinde çimento betondan çizmelerle dikildiğini öne sürüyordu.

Falan filan.

Gülmek geldi içinden Billy'nin. Yapayalnız erkeklere otuz bir malzemesi sunma amacıyla yayınlanan dergi makaleyi, Montana'nın yeniyetmeliğinde çektiği açık saçık filmlerden alınma fotoğrafları basabilmek için hazırlatmıştı. Billy fotoğraflara yakından bakmadı. Puslu, bulanık resimlerdi. Resimdeki kız, herhangi biri olabilirdi.

Bir kez daha arka taraf tavsiyesi gelince kabullenip içeri girdi. İşini görmenin yorgunluğunu taşıyan bir denizci, film bitmeden makinenin başından kalktı. Billy gözünü dayadı ve bir yatakta tek başına uzanmış muz yiyen Montana Wildhack'i gördü. Sahne

değişti. Billy sonrasını izlemek istemedi. Tezgâhtarlardan biri çağırdı; tezgâh altında gerçek zevk sahiplerine sakladıkları harbi yakıcı malzemeyi görmesini istiyordu.

Billy böyle bir yerde tezgâh altında ne saklanabileceğini merak etti. Tezgâhtar sırıtarak gösterdi. Fotoğrafta bir kadın ve bir midilli vardı. Uçları ponponlu kadife perdelerin önünde, iki antik sütun arasında birleşmeye çalışıyorlardı.

Billy o gece New York'ta televizyona çıkamadı ama radyoda bir sohbet programına çıktı. Otelinin yanında bir radyo istasyonu vardı. Bir iş hanındaydı istasyon; kapıda tabelasını görünce girdi Billy. Asansörle çıktı; içeride sıra bekleyenler vardı. Bekleyenler edebiyat eleştirmenleriydi ve Billy'yi de kendilerinden zannettiler. Roman sanatının ölüp ölmediğini tartışmaya gelmişlerdi. Falan filan.

Billy diğerleriyle birlikte kocaman, yuvarlak bir masaya yerleşti. Önünde bir mikrofon vardı. Sunucu adını ve hangi gazetede çalıştığını sordu. Billy, *Ilium Gazetesi*, dedi.

Gergin ve mutluydu. "Wyoming'de Cody'ye yolunuz düşerse," diye mırıldandı, "Vahşi Bob'ı sorun, yeter."

Billy programın ilk bölümünde el kaldırdıysa da söz alamadı. Diğerleri hemen atlıyordu lafa. Biri, bir Virginia'lının *Tom Amca'nın Kulübesi*'ni[35] yazmasından ve Appomattox'tan[36] yüz sene sonra romanın artık gömülme vaktinin geldiğini söyledi. Bir diğeri insanların artık yazılı metni kafalarında heyecanlı sahnelere dönüştürecek denli iyi okuyamadıklarından yazarların Norman Mailer'ın yaptığını yapmaktan, yazdıklarını dinleyiciler önünde okumaktan başka çareleri kalmadığını söyledi. Sunucu romanın modern

35 Kölelik karşıtı eylemci Harriet Beecher Stowe'un, Amerikan iç savaşının altyapısının hazırlanmasında büyük rol oynadığı kabul edilen ünlü romanı. (ç.n.)

36 29 Mart – 9 Nisan 1865 tarihleri arasında gerçekleşen ve Konfederasyon güçlerinin teslim olmasıyla Amerikan iç savaşının sonunu getiren çarpışmalar dizisi. (ç.n.)

toplumda nasıl bir işlev üstlenebileceğini sorunca, eleştirmenlerden biri, "Duvarları bembeyaz odalara hafif renk dokunuşları sağlamak," dedi. Bir diğeri, "Saksoları sanatsal açıdan tasvir etmek," dedi. Bir başkası, "Müdür karılarına ne alacaklarını ve Fransız lokantalarında nasıl davranmaları gerektiğini öğretmek," dedi.

Derken Billy'ye söz verildi. Billy eğitimli tonlamasıyla bodoslama dalıp uçan dairelerden ve Montana Wildhack'ten ve falan ve filandan bahsetmeye koyuldu.

Reklâm arasında kibarca çıkarıldı stüdyodan. Otele döndü, yatağına bağlı Sihirli Parmaklar'a bir çeyreklik atıp uykuya daldı. Zamanda yola çıkıp Tralfamador'a döndü.

"Yine mi zamanda gezdin?" dedi Montana. Kubbede suni akşamdı. Bebeği emziriyordu Montana.

"Hı?" dedi Billy.

"Gene zamanda geziyordun. Anlayabiliyorum her seferinde."

"Hı-hı."

"Nereye gittin bu sefer? Savaş değildi. Onu da anlayabiliyorum."

"New York."

"Büyük Elma."

"Hı?"

"Eskiden öyle derlermiş New York'a."

"Ha."

"Tiyatro yahut sinemaya mı gittin?"

"Yok. Biraz Times Meydanı'nda dolaştım, bir Kilgore Trout kitabı aldım."

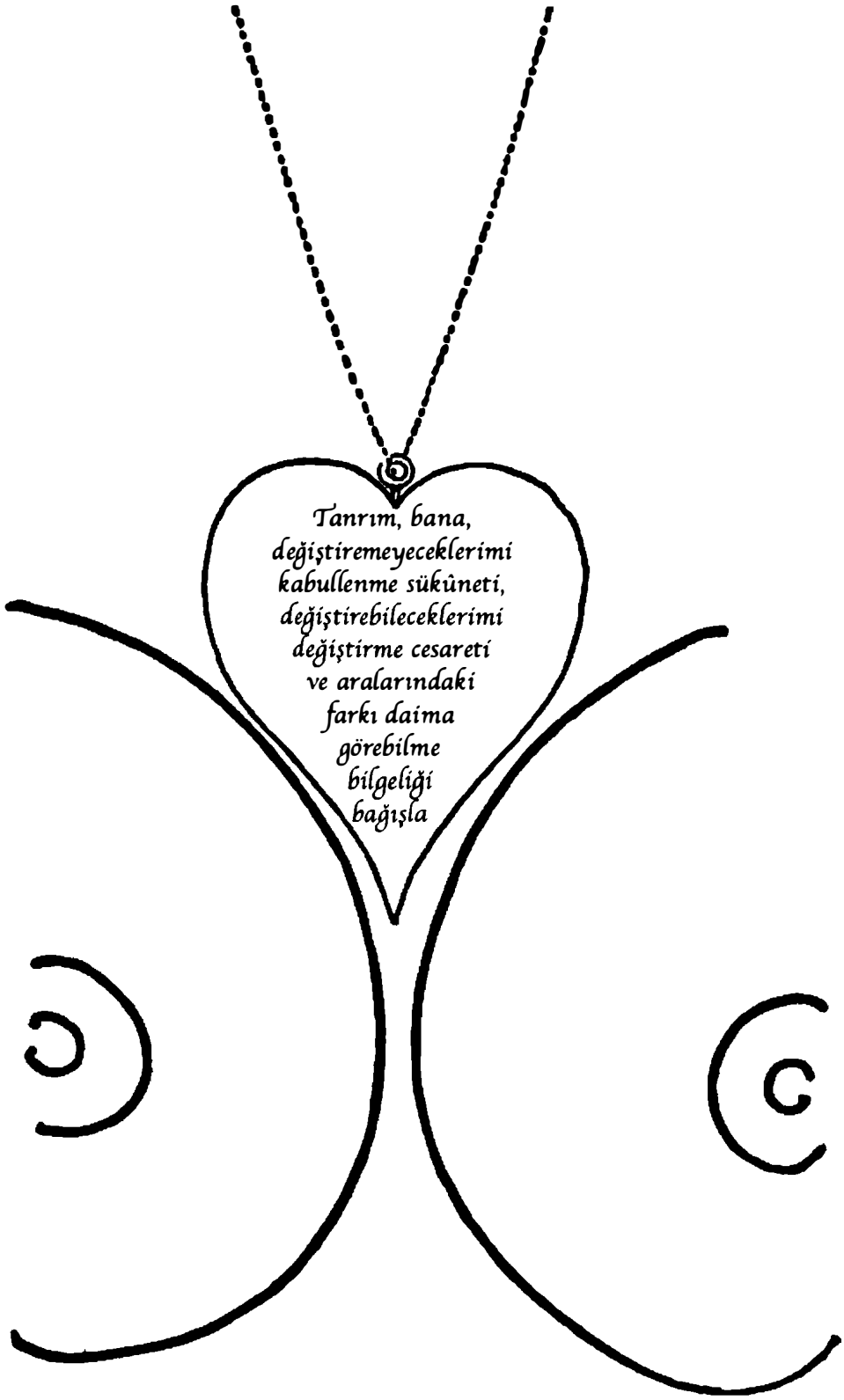
"*Şansına.*" Montana, Billy'nin Kilgore Trout sevdasını paylaşmıyordu.

Billy oynadığı açık saçık bir filmi gördüğünden üstünkörü bahsetti. Montana'nın yanıtı o kadar üstünkörü değildi. Gayet Tralfamador usulü ve vicdanen rahattı:

"Evet," dedi, "ben de savaştaki halini, soytarılığını duydum. Kurşuna dizilen lise öğretmenini de biliyorum. İdam mangasıyla porno çekmiş." Bebeği diğer memesine geçirdi çünkü o an öyle *yapması* için öyle yapılanmıştı.

Kısa bir sessizliğin ardından, bebeği beşiğe bırakmaya hazırlanarak kalkıp, "Yine saatlerle oynuyorlar," dedi Montana. Tralfamadorluların kubbedeki elektrikli saatleri bir hızlandırıp bir yavaşlatarak Dünyalı aileyi gözetleme deliklerinden izlemelerini kastediyordu.

Montana Wildhack'in boynunda gümüş bir kolye vardı. Kolyenin ucunda, memelerinin arasında alkolik annesinin bulanık, puslu bir fotoğrafını barındıran bir madalyon duruyordu. Fotoğraf, herhangi birinin fotoğrafı olabilirdi. Madalyonun üzerineyse şunlar kazınmıştı:

Tanrım, bana,
değiştiremeyeceklerimi
kabullenme sükûneti,
değiştirebileceklerimi
değiştirme cesareti
ve aralarındaki
farkı daima
görebilme
bilgeliği
bağışla

10

Yazlığı bütün yıl oturduğum eve on iki kilometre mesafede bulunan Robert Kennedy iki gece önce vuruldu. Dün gece öldü. Falan filan.

Martin Luther King bir ay önce vuruldu. O da öldü. Falan filan.

Hükümetim bana her gün askeri bilimlerin Vietnam'da yarattığı cesetlerin listesini sunuyor. Falan filan.

Babam yıllar önce öldü. Doğal nedenlerden. Tatlı adamdı. O da silah delisiydi. Silahlarını bana miras bıraktı. Paslanmakla meşguller.

Billy Pilgrim'in dediğine bakılırsa Tralfamador'da İsa'ya pek ilgi yokmuş. Tralfamador aklını en çeken, ölenlerin ölmeleri gerektiğini, cesetlerin gelişim olduğunu anlatan Charles Darwin'miş. Falan filan.

Aynı fikir genel anlamıyla Kilgore Trout'un *Koca Pano*'sunda da vardı. Trout'un kahramanını kaçıran uçan dairedeki yaratıklar adama Charles Darwin'i soruyorlardı. Bir de golfü.

Billy Pilgrim'in Tralfamadorlulardan öğrendiği doğruysa, ebediyen yaşayacaksak, kimi zaman ne denli ölü göründüğümüzün önemi yoksa sahiden, buna bayıldığımı söyleyemem. Lakin ebediyeti şu

ve bu anları ziyaret ederek geçireceksem anlarımın çoğunun hoşluğuna müteşekkirim.

Yakın dönemde yaşadığım en hoş anlarımdan biri, eski silah arkadaşım O'Hare'le Dresden'e tekrar gidişimizdi.

Batı Berlin'den bir Macar uçağına bindik. Pilotun yanaklarından çenesine inen bıyıkları vardı. Adolphe Menjou'ya[37] benziyordu. Uçağa yakıt konurken Küba purosu tüttürüyordu. Kalktığımızda kemer bağlama uyarısı yapılmadı.

Uçuş sırasında gençten bir erkek hostes çavdar ekmeği, salam, tereyağı, peynir ve beyaz şarap ikramında bulundu. Önümdeki katlanır tepsi açılmayınca delikanlı kokpite gitti ve getirdiği açacakla tepsiyi kanırtarak açtı.

Bizden başka sadece altı yolcu vardı uçakta. Çeşitli diller konuşuluyordu. İyi de vakit geçiriyorlardı. Doğu Almanya altımızdaydı ve ışıklar yanıyordu. O ışıkları, o köy, kasaba ve kentleri bombaladığımızı hayal ettim.

Ne O'Hare ne bendeniz para kazanmayı ummuştuk ve işte şimdi, halimiz ve vaktimiz gayet yerindeydi.

"Wyoming'de Cody'ye yolun düşerse," yollu mırıldandım, "Vahşi Bob'ı sor, yeter."

O'Hare'in yanında ufak bir not defteri vardı. Defterin arka kapağına kargo fiyatları, uçuş mesafeleri, meşhur dağların rakımları ve dünyaya dair diğer kilit bilgiler basılıydı. Dresden'in nüfusunu ararken ki arka kapakta yazmıyordu, şuna denk gelince okumam için elime tutuşturdu:

Günde ortalama 324.000 bebek doğmakta, ortalama 10.000 kişi açlık yahut yetersiz beslenme yüzünden ölmektedir. Falan filan. *İlaveten 123.000 kişi çeşitli nedenlerle hayata veda etmektedir.* Falan

37 ABD'li aktör. (1890-1963) (ç.n.)

filan. *Günlük ortalama artış bu yüzden 191.000'dir. Dünya Nüfus İşleri Dairesi, Dünya nüfusunun 2000 yılında 7.000.000.000'a ulaşacağını öngörmektedir.*

"Hepsi kıymet görmek isteyecektir herhalde," dedim.

"Herhalde," dedi O'Hare.

Bu arada Billy Pilgrim de Dresden'e dönüyordu. Ama şimdide değildi seyahati. Dresden'e 1945'te, bombardımandan iki gün sonrasına dönüyordu. Billy ile diğerleri yıkıntılar arasında, gardiyanlar nezaretinde yürütülüyordu şimdi. Oradaydım. O'Hare de oradaydı. Son iki geceyi kör hancının ahırında geçirmiştik. Yetkililer orada bulmuştu bizi. Yapmamız gerekenleri söylemişlerdi. Komşularımızdan kazmalar, kürekler, kol demirleri ve el arabaları ödünç alacaktık. Bunlarla birlikte şu ve şuradaki yıkıntılara gidecek, işe koyulacaktık.

Yıkıntılara açılan ana yollara barikatlar kurulmuştu. Sivil Almanlar orada durduruldular. Ayı keşfetmelerine izin yoktu.

O sabah pek çok memleketten savaş esiri, Dresden'in şurasına ve şurasına getirildi. Ceset çıkarmak için kazmaya girişeceğimiz söylendi. Giriştik.

Billy'nin kazma işindeki eşi, Tobruk'ta esir düşmüş bir Maori'ydi. Çikolata rengiydi Maori. Alnında ve yanaklarında anafor dövmeleri vardı. Billy ile Maori, ayın atıl, umut vermeyen yüzeyini kazmaya giriştiler. Yıkıntılar gevşekti, haliyle sıklıkla devrilmeler, heyelanlar yaşanıyordu.

Tek seferde pek çok çukur kazıldı. Hiç kimse ne bulunacağını bilmiyordu henüz. Çukurların çoğundan bir şey çıkmadı. Kaldırımlara yahut kımıldatılamayacak büyüklükte taşlara denk geldiler.

Makine yoktu kullanılacak. Ay yüzeyinde at, katır veya öküz bile dolaşamıyordu.

Billy ve Maori ve çukur kazmalarına yardım eden diğerleri nihayet kazara kubbe kuracak şekilde üst üste denk gelmiş kayaların üzerine dizili bir dizi kalasa rastladılar. Kalasların arasından bir delik açtılar. Aşağıda karanlık ve boşluk vardı.

El fenerli bir Alman askeri karanlığa indi ve epey süre geri gelmedi. Nihayet geri döndüğünde çukurun kenarında bekleyen bir subaya aşağıda düzinelerce ceset bulunduğunu söyledi. Sıralarda oturuyorlardı. Kimlikleri belirsizdi.

Falan filan.

Subay deliğin genişletilmesini ve cesetlerin çıkarılması için aşağı merdiven sarkıtılmasını buyurdu. Dresden'deki ilk ceset madeni böyle açıldı.

Yüzlerce işlek ceset madeni vardı. Başlarda kötü kokmuyorlardı; her biri bir balmumu müzesiydi. Ama sonra cesetler çürümeye, sabunlaşmaya başladılar. Yayılan koku gül ve hardal gazı karışımı gibiydi.

Falan filan.

Billy'yle birlikte çukur kazan Maori, aşağı, kokuya inip çalışmasının buyrulmasının ardından öğüre kusa can verdi. Kusarak eriyip gitti.

Falan filan.

Haliyle yeni bir teknik geliştirildi. Cesetler çıkarılmamaya başlandı. Alev makineli askerlerce bulundukları yerde yakıldılar. Askerler çukurların tepesine dikiliyor, alevi içeri basıyorlardı.

O arada bir yerlerde garibim lise öğretmeni Edgar Derby, yıkıntılar arasında bulduğu bir demlikle yakalandı. Yağmalama suçuyla tutuklandı. Çarçabuk yargılanıp kurşuna dizildi.

Falan filan.

O arada bahar geldi. Ceset madenleri kapatıldı. Askerlerin hepsi Ruslarla çarpışmaya gitti. Banliyölerde kadın ve çocuklar siper kazdı. Billy ile grubun kalanı banliyöde bir ahıra kapatıldı. Derken bir sabah kalktıklarında ahır kapısının kilitsiz bırakıldığını keşfettiler. İkinci Dünya Savaşı, Avrupa'da sona ermişti.

Billy'yle diğerleri gölgeli sokağa çıktılar. Ağaçlar yapraklanıyordu. Ne trafik vardı ne başka bir hareket. Tek bir vasıta, atlarıyla terk edilmiş bir araba buldular. Tabut şeklindeydi ve yeşildi.

Konuşuyordu kuşlar.

İçlerinden biri Billy Pilgrim'e şöyle dedi:

"Cik, cik, cik?"

MEZBAHA 5

Kurt Vonnegut

Kurt Vonnegut, Batman'deki Joker'in iyi kalpli ikizi gibi.
Beyne şerbet dökerken, kalbe kezzap saçıyor!

Tüm zamanların en büyük savaş karşıtı romanlarından Mezbaha 5'te, Dresden bombardımanı merkezinde bir zaman yolculuğuna çıkıyoruz.

Billy Pilgrim beceriksiz bir zaman gezgini; nereye gideceğini kontrol edemiyor ve seyahatleri eğlenceli falan geçmiyor. Hayatının hangi kısmında kendini oynayacağını önceden bilemediğinden, sürekli sahne korkusu çektiğini söylüyor.

Billy Pilgrim bir savaş esiri. Güzel ve yaşanabilir bir kentin mahvına tanık oldu. Tanıdığı biri, başkasına ait bir demliği aldığı için vuruldu Dresden'de. Bir diğeri, şahsi düşmanlarını savaştan sonra kiralık katillere öldürteceği tehdidini sahiden savurdu.

Unutmayın: Hepsi yaşandı bunların. Aşağı yukarı.
En azından savaş kısımları gerçek.

İnsanlığın merkezine yapılan bu zaman yolculuğu, hayatın anlamını arayan fakat bulmaya korkan herkes için benzersiz bir rehber.

April Yayıncılık dahi yazara saygıyla sunar:
Mezbaha 5, **Algan Sezgintüredi** çevirisiyle Türkçede!

20₺

APRIL